

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Lada Homutová

Vietnamsko-khmerské vztahy a třetí indočínský konflikt

Vietnamese-Khmer Relations and the Third Indochina Conflict

Praha 2009

vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Karlová, Ph.D.

Velmi ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. et Mgr. Petře Karlové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a její vstřícný přístup.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze 28. 6. 2009

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vietnamsko-khmerskými vztahy se zaměřením na dvacáté století a snaží se hledat příčiny jejich vývoje na poli mezinárodním i domácím. Důraz je kladen na nepřátelské akty Vietnamu a Kambodže, které mají svůj základ v dlouhotrvajících sporech o území v deltě řeky Mekongu. Práce hledá faktory, které ovlivnily diplomatické vztahy těchto zemí i na poli mezinárodní politiky, konkrétně ve spojeneckých vazbách zemí jihovýchodní Asie a dále vliv velmocí Spojených států amerických a Sovětského svazu. Práce se také věnuje úloze Jednotné fronty národní spásy Kambodže, khmerské odbojové organizace, která vznikla pod záštitou Vietnamu s cílem svrhnout režim Pol Pota a Rudých Khmerů v Kambodži. Závěrečná analýza invaze Vietnamské socialistické republiky do Demokratické Kampučie je doplněna kapitolami o mírovém řešení konfliktu. Celou práci uzavírá stručný popis vývoje vztahů Vietnamu a Kambodže s důrazem na řešení hraniční otázky.

Klíčová slova: Vietnam, Kambodža, diplomatické vztahy, mezinárodní vztahy, území, konflikt, invaze

Annotation

This thesis examines Vietnamese-Khmer relations, with emphasis on the twentieth century, analysing reasons for their development in both international and domestic fields. This study concentrates on the acts of aggression deeply rooted in the continuing conflicts concerning the Mekong river delta territory. In order to determine the factors which have influenced diplomatic relations between these two countries in the field of international politics, emphasis was focused on allied relations between East Asian countries and the influence of the United States and Soviet Union. The role of the Kampuchean National United Front for National Salvation, a Khmer resistance organization formed with the help of Vietnam, has been examined to further explain the overthrow of the Khmer Rouge and Pol Pot regime in Cambodia. However, attention must also be drawn to the subsequent Vietnamese invasion of the Democratic Kampuchea. Consequentially, this study investigates a final solution for the developing Vietnamese-Cambodian border relations.

Key words: Vietnam, Cambodia, diplomatic relations, international relations, territory, conflict, invasion

Obsah

Úvod.....	8
1. Spory o území.....	11
1. 1. Vývoj vietnamsko-khmerských vztahů od 17. století do poloviny 19. století.....	11
1. 1. 1. Sílící vliv Vietnamu na Kambodžu.....	11
1. 2. Koloniální období a Bréviého linie.....	13
1. 3. Hraniční konflikt.....	15
1. 3. 1. Příčiny hraničního konfliktu.....	15
1. 3. 2. Průběh konfliktu.....	17
2. Zahraničněpolitické souvislosti vietnamsko-khmerských sporů.....	19
2. 1. Nepřátelství a agrese.....	19
2. 1. 1. Agrese slabšího proti silnějšímu.....	19
2. 2. Zahraničně politický vývoj vztahů zemí regionu jihovýchodní Asie před invazí VSR do Kambodže.....	20
2. 2. 1. Vzájemné vztahy Vietnamu a Číny.....	21
2. 2. 2. Vazba Kambodže na Čínu.....	22
2. 2. 3. Vietnam a USA.....	25
2. 2. 4. Spojenectví VSR a SSSR.....	27
2. 2. 5. ASEAN.....	29
3. Jednotná fronta národní spásy Kambodže (JFNSK).....	32
3. 1. Vznik JFNSK.....	32
3. 2. Khmerský odboj a role JFNSK.....	32
3. 3. Členové JFNSK.....	34
3. 4. Vedení JFNSK.....	35
3. 5. Deklarace a Program JFNSK.....	36
3. 6. Vliv Vietnamu na JFNSK a reakce okolních států.....	38
4. Invaze VSR do Kambodže.....	40
4. 1. Příčiny vedoucí k invazi VSR do Kambodže.....	40
4. 2. Invaze.....	41
4. 3. Mezinárodní reakce na invazi VSR do Kambodže.....	42
4. 4. Stručný vývoj po invazi.....	43
4. 4. 1. Politický vývoj v Kambodže po invazi.....	44
4. 5. Genocida jako důvod vpádu i odchodu vietnamských vojsk.....	46
4. 5. 1. Ohrožení bezpečnosti regionu jihovýchodní Asie.....	48
4. 6. Význam pařížských mírových dohod (1991).....	49
4. 7. Vzájemné vztahy Vietnamu a Kambodže po podepsání Pařížských mírových dohod.....	50

4. 7. 1. Konečné řešení hraničních sporů.....	51
Závěr.....	53
Literatura.....	56
Příloha č. 1.....	59
Příloha č. 2.....	81

Seznam zkratek:

ASEAN – Association of Southeast Asian Nations (Sdružení národů jihovýchodní Asie)

DK – Demokratická Kampučie (Demokratická Kambodža)

FNOKL/KPNLF – Fronta národního osvobození khmerského lidu

JFNSK/KNUFNS – Jednotná fronta národní spásy Kambodže

JNFNNMSK/FUNCIPEC – Jednotná národní fronta pro nezávislou, neutrální, mírovou a spolupracující Kambodžu

KLR – Kambodžská lidová republika (Kampučská lidová republika)

KNUFNS – Jednotná fronta národní spásy Kambodže (JFNSK)

KSIC – Komunistická strana Indočíny

KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu

KSV – Komunistická strana Vietnamu

MMF – Mezinárodní měnový fond

OSN – Organizace spojených národů

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

UNAMIC – United Nations Advanced Mission in Cambodia (Přípravná mise OSN v Kambodži)

UNTAC – United Nations Transitional Authority in Cambodia (Přechodná vláda OSN v Kambodže)

ÚV – ústřední výbor

VDFVNJK/FGUNDPK – Vlastenecká demokratická fronta velké národní jednoty Kampučie

VSR – Vietnamská socialistická republika

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám vzájemnými vztahy Vietnamu a Kambodže v období od 17. století do roku 1979, se zaměřením na 20. století. Usoudila jsem, že toto časové vymezení je vhodné vzhledem k předepsanému rozsahu a navíc odpovídá potřebám, vyplývajícím z tématu, které jsem si zvolila. Úkolem mé práce je najít na pozadí čtyř staletí příčiny ochladnutí vzájemných vztahů Vietnamu a Kambodže, které ve svých důsledcích vedly až k invazi VSR do Kambodže.¹ Pod nepřesným označením třetí indočínský konflikt je kromě vietnamsko-kambodžského konfliktu často řazena i čínská punitivní válka z roku 1979, která následuje bezprostředně po invazi Vietnamské socialistické republiky do Demokratické Kampučie. Rozhodla jsem se, že tento úsek historie do svého výzkumu zařazovat nebudu, neboť bych musela překročit předepsaný rozsah práce a navíc toto téma nespadá do hlavní linie vietnamsko-khmerských vztahů.

Předmětem mého zkoumání je téma úzce spjaté s oblastí mezinárodních vztahů, proto jsem pokládala za nezbytné věnovat se i dopadům vzájemných vztahů zemí regionu jihovýchodní Asie na vývoj vietnamsko-kambodžského konfliktu a též zmínit roli Spojených států Amerických a Sovětského svazu. V této práci se zamýšlím nad tím, jaké faktory hrály zásadní roli při utváření vietnamsko-khmerských vztahů a jak k vývoji těchto vztahů přispěla mezinárodní situace, zejména rozdělení zemí na spojenecké tábory. V rámci svých možností, tedy dostupné literatury, se snažím vystihnout pohled Vietnamců a Kambodžanů na daný problém. Dalším cílem mé práce je také podat ucelený obraz vietnamsko-khmerských vztahů.

Uvědomuji si, že vzhledem k neznalosti khmerského jazyka je má práce poněkud ochuzena o původní kambodžské zdroje, na druhou stranu však doufám, že tento nedostatek příliš neovlivní výstupy a závěry mého snažení.

Výběr tématu, které jsem si zvolila pro zpracování, vychází z mého studijního zaměření na vietnamská studia a také ze zájmu o oblast politologie a mezinárodních vztahů. V české odborné literatuře dosud neexistuje mnoho příspěvků na takto úzce zaměřené téma z oblasti vietnamsko-khmerských vztahů, proto věřím, že má bakalářská práce bude důležitým příspěvkem do fondu materiálů v rámci oboru vietnamská studia a zároveň hodnotným východiskem pro další prohlubování znalostí v této oblasti zájmu.

Přehled dosavadního výzkumu

Ve výzkumu vietnamsko-khmerských vztahů zaujímají přední místo vědci Ben Kiernan,² David P. Chandler³ a Nayan Chanda,⁴ mezi další odborníky patří také Michael Vickery, Stephan

---

¹ Invaze VSR do Kambodže je známa i pod označením třetí indočínský konflikt.

² Benedict F. Kiernan – australský vědec, profesor historie a mezinárodních studií, ředitel programu studia genocidy na Yaleské univerzitě, odborník na studium genocidy v Kambodže.

³ David P. Chandler – americký historik, jeden z předních odborníků, zabývající se kambodžskou moderní historií. V současnosti pracuje jako profesor na Monashské univerzitě v Melbourne.

Herder, atd. Většina výše zmíněných autorů se zabývá především genocidním režimem Rudých Khmerů, popřípadě některou z etap kambodžské historie.

Při psaní své práce vycházím především z díla *Brother Enemy* od Nayana Chandy. Tato kniha do hloubky analyzuje události v Kambodže od sedmdesátých do druhé poloviny osmdesátých let, navíc zasazuje danou oblast do kontextu mezinárodních vztahů. Proto je hodnotným zdrojem, který vypovídá o situaci v jihovýchodní Asii v tomto období. Současně pracuji také s knihami od výše zmíněných autorů, například Kiernanovým dílem *The Pol Pot Regime: Race, Power and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge, 1975-1979*. Tato kniha je rovněž velice důležitým zdrojem, neboť vystihuje atmosféru v Kambodže v době Pol Potova režimu a zároveň pracuje s tématem vzájemných vztahů Kambodže a Vietnamu. Chandlerova kniha *The Land and People of Cambodia* mi posloužila jako jakýsi informační základ o dějinách Kambodže.

Mnoho materiálů a dokumentů, které pro účely mé bakalářské práce využívám, pochází z elektronické databáze JStore, která poskytuje mnoho odborných článků od autorů zabývajících se mezinárodními vztahy v oblasti jihovýchodní Asie.

Co se týče vietnamských materiálů (ať už vietnamsky psaných, či překladů vietnamských autorů), využívám především prvního dílu trojdílného svazku *Kampuchea Dossier*, série studií a článků mnoha vietnamských autorů. Tento soubor byl oficiálně vydán k problematice vietnamsko-khmerských vztahů a většina článků rozebírá Pol Potův režim v Kambodže a jeho vztah k Vietnamu, dále hraniční konflikt a jsou zde i výpovědi khmerských přeběhlíků. K tomuto materiálu přistupuji s vědomím, že jde o ideologicky jednostranně zaměřený text, který je však velice podstatný pro mé záměry analyzovat problém z vietnamského i kambodžského pohledu. Dalším vietnamským zdrojem je kniha *Ngoại Giao Việt Nam 1915-2000*,⁵ která mapuje zahraniční vztahy Vietnamu s různými zeměmi a to jak v rámci regionu jihovýchodní Asie, tak mimo něj. Kniha je velice přehledným souborem informací o mezinárodních vztazích Vietnamu s různými zeměmi v důležitých dějinných etapách. Významným vietnamským autorem, píšícím o diplomatických vztazích a hraničním konfliktu, je Lư Văn Lợi.⁶ Při psaní své bakalářské práce rovněž vycházím z jeho knih *Việt Nam Đất Biên Trời*⁷ a *50 Years of Vietnamese Diplomacy*.⁸ Domnívám se, že vzhledem ke snaze VSR o politiku přátelství vůči Kambodže, a vzhledem k jisté neprůhlednosti politiky a vojenských akcí Vietnamu nejsou sekundární prameny k tématu vietnamsko-khmerských vztahů příliš početné. Na základě vlastního průzkumu sekundárních pramenů v Kambodži soudím, že je tento jev aplikovatelný i na tuto

---

⁴ Nayan Chanda – narozen v Indii, pracoval jako korespondent a editor Far Eastern Economic Review, v současnosti je ředitelem publikační činnosti Yaleského centra pro studium globalizace. Vystudoval historii v Kalkatě a mezinárodní vztahy na Sorboně.

⁵ *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000 (Zahraniční vztahy Vietnamu 1915-2000)*. Hà Nội: NXB Chính Trị Quốc Gia, 2001. (Zahraniční vztahy Vietnamu 1915-2000).

⁶ Lư Văn Lợi – byl členem delegace VDR na Pařížských mírových jednáních v letech 1972-1973 a v letech 1978-1990 působil jako šéf Hraniční komise pod záštitou Rady ministrů VSR.

⁷ Lợi, Lư Văn. *Việt Nam Đất Biên Trời* (Vietnamské hranice). Hà Nội : NXB Công An Nhân Dân, 1990.

⁸ Lợi, Lư Văn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*. Hanoi: Thế Giới Publishers, 2006.

zemi, ačkoliv musím připustit, že neznalost khmerštiny může můj průzkum kambodžských zdrojů zkreslovat.

Vedle výše zmíněných primárních zdrojů jako např. *Kampuchea Dossier*, *Việt Nam Đất Biền Trời* a další, budu ve své práci také využívat zápisů z jednání OSN a organizace ASEAN a dalších oficiálních dokumentů.

Struktura práce

Na závěr zbývá ještě představit hlavní kapitoly mé bakalářské práce. V první velké kapitole rozpracovávám téma územních sporů, tato oblast bádání je pro mou práci obzvlášť důležitá, neboť se domnívám, že právě územní spory jsou zdrojem většiny problémů ve vietnamsko-kambodžských vztazích. Druhý velký celek s názvem Zahraničněpolitické souvislosti vietnamsko-khmerských sporů má za úkol nahlédnout na konflikt Vietnamu a Kambodže ze zorného úhlu mezinárodních vztahů a posoudit důležitost vazeb jednotlivých států. Třetí kapitola je věnována Jednotné frontě národní spásy Kambodže (JFNSK), tedy khmerské odbojové organizaci fungující pod patronátem Vietnamu. Poslední velký celek se pak zabývá samotnou invazí VSR do Kambodže, otázkou vzájemného osočování z genocidy a vývojem vztahů po invazi.

1. Spory o území

Cílem této úvodní kapitoly je vytvořit přehled vietnamsko-khmerských vztahů od 17. do 19. století a dále jej využít při analyzování vlivu těchto vztahů na spory mezi oběma zeměmi ve 20. století.

1. 1. Vývoj vietnamsko-khmerských vztahů od 17. století do poloviny 19. století

Kambodžská ústava, známá pod označením „Kram Srok“, vyhlášená roku 1615, vypočítává všechny khmerské provincie a jejich guvernéry. Je v ní zahrnuto i území delty řeky Mekongu, známé pod označením Kampuchea Krom („dolní Kampučie,“ současný jižní Vietnam) a také ostrov Koh Tral (ostrov Tral, známý pod názvem Phú Quốc).⁹

V celé historii Vietnamsko-khmerských vztahů narážíme stále na tentýž jeden problém, který v určité míře přetrvává až do současnosti. Tento problém se týká kambodžské územní integrity. Vychází z dlouholetých sporů o umístění hranice mezi Kambodžou a Vietnamem, a stejně tak z nejasnosti vlastnictví některých ostrovů v Siamském zálivu. Pokud chceme vidět příčinu územních problémů mezi Vietnamem a Kambodžou, musíme se ohlédnout zpět do historie, konkrétně do 17. a 18. století. V 17. století Vietnamci v důsledku rozvratu země (země rozdělena mezi dva soupeřící rody Trịnh a Nguyễn) ve velkém množství migrovali na jih a proto se velká část obyvatelstva Vietnamu ocitla na khmerském území.

1. 1. 1. Sílící vliv Vietnamu na Kambodžu

Velice důležitou událostí 17. století byl sňatek vietnamské princezny s khmerským vládcem. Panovník vietnamské dynastie Nguyễn (1802-1945), Nguyễn Phúc Nguyễn (1613-1635) provdal svou dceru, princeznu Nguyễn Thị Ngọc Vạn, za Chey Chethu II. (1618-1628),¹⁰ nástupce khmerského panovníka Soryopora (1603-1618). Sňatek, který se konal v roce 1620, byl v zásadě strategickým krokem obou stran. Nguyễn Phúc měl v té době problémy jak na severu, kde si držela moc dynastie Lê, za podpory tehdy mocného vietnamského rodu Mạc, tak na jihu, kde hrozilo potencionální nebezpečí v podobě etnika Čamů. Ačkoliv byla jejich říše dobyta králem Lê Thánh Tôngem (1442–1497) v roce 1471, nezanikla úplně a čamský dvůr existoval až do roku 1720. Naproti tomu Chey Chetha II. byl pod permanentním a neudržitelným tlakem Siamu a spojenectví s Vietnamem přineslo jeho zemi značnou úlevu. Vietnamská princezna se stala Chey Chethovou pátou ženou a díky tomuto sňatku vydal král v roce 1623 povolení platné na pět let, které umožnilo vietnamským obchodníkům založit obchodní centrum ve městě Prey Nokor (pozdější Saigon). Povolení se vztahovalo také na

⁹ Touch, Bora. *Cambodian Title to Khmer Krom Territories*. The Khmer Institute [online]. 2002 [cit. 2008-11-12]. Dostupný z <<http://www.khmerinstitute.org/articles/art09.html>>. str. 1.

¹⁰ Při transkripci jmen kambodžských králů jsem vycházela ze seznamu panovníků v knize *Dějiny Kambodže*: Nožina, Miroslav. *Dějiny Kambodže*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

vybírání daně z prodeje zboží.¹¹ Další prospěch, který vietnamská strana sňatkem získala, bylo svolení Chey Chethy ke zřízení výcvikových táborů pro Vietnamce, kteří se zde mohli připravovat na případné útoky ze strany Čampy, potažmo na útoky Siamu proti Kambodže¹². Ve výčtu výhod, které Chey Chetha II. poskytl Vietnamu, však nefigurovalo povolení k tomu, aby se Vietnamci usazovali na kambodžském území. V době krize, kdy byla jeho (Chey Chethy II.) země obléhána a neustále napadána siamskými válečníky ustoupil, a povolil, aby se Vietnamci na území Kambodže usazovali. Zřejmě to bylo jedno ze zásadních rozhodnutí, které později hluboce ovlivnilo vzájemné vztahy obou zemí.

Stále tu však byl jeden faktor, který měl veškerým problémům zamezit. Povolení totiž platilo jen na zmíněných pět let. Král však v době, kdy měla lhůta vypršet, zemřel. Jeho nástupci vyžadovali navrácení vietnamizovaných teritorií, ale byli průběžně vietnamskou stranou žádáni, aby nějaký čas vyčkali. Třetí syn Chey Chethy II., Chan, který nastoupil na trůn pod vladařským jménem Reameathipadei I. (1642-1659), si vzal za manželku muslimku a konvertoval k islámu, což popudilo buddhistickou sanghu¹³ a šlechtu, která proti králi zahájila revoltu. Buddhistická sangha přivolala na pomoc vietnamská vojska.¹⁴

Další období v dějinách Kambodže bylo velmi nestabilní, plné rozbrojů. Na trůnu se střídali panovníci jeden za druhým a byla jen dvě místa, kde hledali podporu - Vietnam a Siam. „V roce 1699 povstal proti tehdejšímu králi (Chey Chetha IV.) jeden z jeho hodnostářů, Em. Výměnou za příslib provincií Prey Nokor (Saigon), Kempeap Srekatrey (Biên Hoà) a Baria (Bà Rịa), získal od Vietnamců armádu 20 000 mužů.“¹⁵ Takto Vietnam získal tyto tři oblasti a vietnamské území bylo pak v důsledku časté pomoci kambodžským vládcům rozšířeno na celou oblast Siamského zálivu. Vietnamští vládci také získali vliv na ostrově Phú Quốc a v dalších oblastech Me Sa a Long Hor, které Vietnamci přejmenovali na Mý Tho a Vĩnh Long (1731). Když už byla situace pro Kambodžu nanejvýš kritická, znova požádala Vietnam o pomoc v boji proti Siamu. Následkem toho Vietnam ustavil protektorát nad Kambodžou a do Udongu, hlavního města země, byl dosazen stálý vietnamský resident.¹⁶

Mezi lety 1811 a 1813 se střetli Vietnamci, kteří bojovali na straně Kambodžanů, s Thajci naposledy. Vše skončilo nerozhodně a thajská strana se rozhodla akceptovat kambodžského panovníka Ang Chana II. (1806-1834). V době panování císaře Minh Mạnga (1820-1840) ve Vietnamu, proběhl na území Kambodže rozsáhlý program vietnamizace tamního obyvatelstva a mnoho reforem. V následující pasáži lamentuje Minh Mạng nad neschopností Khmerů a žádá svého vicekrále v Kambodže, aby "civilizoval" Khmery a zavedl v Kambodže vietnamské zvyky: "Barbaři v Kambodži se stali mými dětmi a vy [vietnamský vicekrál] byste jim měl pomoci, naučit je naším vietnamským

---

¹¹ Nožina, cit. dílo, str. 126.

¹² Český výraz „Kambodža“ je odvozený z khmerského slova Kampuchea. Po dlouhá léta Vietnamci, Číňané a další národy jmenovaly Kambodžu čínským jménem Čenla (Chenla). Ve své bakalářské práci užívám názvy všechny, nejčastěji však výraz Kambodža a to jak pro Kambodžu starých dob, tak pro různé podoby státu ve 20. století.

¹³ Sangha je buddhistická mnišská obec.

¹⁴ Nožina, cit. dílo, str. 126.

¹⁵ Nožina, cit. dílo, str. 130.

¹⁶ Nožina, cit. dílo, str. 133.

zvykům...Moje instrukce pro vás jsou následující: naučte je, jak chovat prasata, kachny a pěstovat moruše...co se týče jazyka, měli by se naučit vietnamsky. Pokud tam naleznete zastaralé či barbarské zvyky, které by měly být upraveny či potlačeny, udělejte to."¹⁷ Záhý po roce 1840 vypuklo obrovské povstání, které mělo za cíl vyhnání Vietnamců ze země. Pokračovalo ještě sedm let. Po Minh Mạngově smrti (1840) už nebyl vietnamský dvůr tak silný, aby pokračoval ve snaze o civilizování sousedního státu za podmínek odporu místního obyvatelstva, proto zájem o Kambodžu polevil. V roce 1845 se pak Vietnamci z Kambodže stáhli úplně, avšak území v deltě řeky Mekong jim zůstalo.

Někteří Kambodžané dodnes zastávají stanovisko, že se jejich země nikdy nezřekla svého historicky daného nároku na teritoria v deltě řeky Mekongu a ostrova Phú Quốc. Pár měsíců před příchodem Francouzů do Indočíny (25. listopadu 1856) poslal kambodžský král Ang Duong (1848-1860) Napoleonovi III. dopis, ve kterém ho žádá, aby nepřijímal území v deltě řeky Mekongu a ostrovy Trol (Phú Quốc) a Trelach (Poulo Condore), pokud mu tato teritoria Annamci (Vietnamci) nabídnou.¹⁸

To, že ani v nedávných letech ještě nebyli Kambodžané smířeni s osudem svého území, dokládá dopis stálého zástupce Kambodže při OSN Thiounn Prasitha z roku 1989, doručený generálnímu tajemníkovi OSN. Z textu části kapitoly č.1 vyplývá, že prozatimní vláda Demokratické Kampučie, vedená Norodomem Sihanukem (nar.1922),¹⁹ spatřuje vietnamskou invazi a následnou okupaci za stejnou snahu, jakou bylo připojení území tzv. Kampuchea Krom a následná vietnamizace tamních obyvatel.²⁰

O vietnamsko-khmerských vztazích od počátku jejich existence až do příchodu Francouzů do Indočíny můžeme říci, že se nesly spíše v duchu závislosti Kambodže na Vietnamu. Těžko lze mluvit o vyrovnaném vztahu dvou sousedních zemí. Následné ztráty části kambodžského území, plynoucí právě z této závislosti způsobily rozkol obou zemí a předesťily vývoj zahraničních vztahů těchto států v následujících staletích.

1. 2. Koloniální období a Bréviého linie

Vliv Francie na vietnamsko-khmerské vztahy byl poměrně veliký, přičemž nejdůležitějším zásahem bylo definitivní stanovení pozemské hranice mezi Vietnamem a Kambodžou a dále vytyčení Bréviého linie. Tato mořská „administrativní hranice“ způsobila řadu rozporů mezi Vietnamem a Kambodžou a stala se později jedním z faktorů, které přispěly k ozbrojenému konfliktu mezi oběma zeměmi.

---

¹⁷ Chandler, David. *The Land and People of Cambodia*. Harper Collins Publishers: New York 1991, str. 97.

¹⁸ Touch, cit. dílo, str. 1.

¹⁹ Norodom Sihanuk – ve svém životě zastával mnoho funkcí, mezi nejvýznamnější patří funkce kambodžského krále (1941-1955) a (1993-2004), nekorunované hlavy státu (1960-1970) a premiéra (několik funkčních období, viz. Nožina, cit. dílo, str. 342). Během své vlády proslul snahou udržet Kambodžu na politické linii neutrality. Po invazi VSR do Kambodže vytvořil koalici s Rudými Khmery, aby dosáhl stažení vietnamských vojsk ze země.

²⁰ Viz Příloha č. 1, str. 59: Dopis kambodžského stálého zástupce při OSN generálnímu tajemníkovi OSN Javier Pérez de Cuéllarovi z 3. listopadu 1989, str. 59.

Francie se od počátku své přítomnosti v Indočíně²¹ soustředila především na Vietnam. Díky tomu si Kambodža v rané fázi francouzské přítomnosti zachovávala větší část autonomie a vliv kolonizátorů ze západu zde byl menší. Během francouzské koloniální nadvlády ve Vietnamu (1862-1954) získali území delty Mekongu, které si nárokovala Kambodža, Francouzi a udělali z něj Kočičínu, která měla statut kolonie. Poté následovalo období vyjednávání Kambodže s Francií ohledně hranic. „Dne 15. července 1873, Dupré, francouzský guvernér v Kočičíně jménem Francie podepsal dohodu s Norodomem, králem Kambodže. Smlouva ustanovila mezi Kočičínou a Kambodžským královstvím hranici, která vedla od Tây Ninh k Hà Tiên. Hranice podle smlouvy měla být označena 124 pilíři.“²² První pilíř byl umístěn na břehu řeky Tonly-Tru a další se táhly jihozápadním směrem. Poslední, 124. pilíř, se měl nacházet přibližně 1200 metrů severně od kanálu Vĩnh Tế a vietnamského okrsku Hoa Thành v provincii Tây Ninh.²³

„V říjnu roku 1887 vytvořila francouzská vláda ze svých dobytých území Kočičíny (jižního Vietnamu), Kambodže, Annamu (středního Vietnamu) a Tonkinu (severního Vietnamu), Indočínskou unii.“²⁴ Avšak ani více než půlstoletí společného soužití Vietnamců a Kambodžanů v rámci Francouzské Indočíny nedokázalo smazat historické a etnické rozvraty mezi nimi. Norodom Sihanouk, hlava státu Kambodže, v dubnu 1965 řekl: „Bojovali jsme proti Việt Minh v roce 1953-4 stejně, jako jsme v minulých stoletích bojovali proti Annamcům a Siamcům, kteří okupovali naši zemi, protože nás chtěli kolonizovat namísto Francouzů.“ (Phnompenh, 15. dubna 1965)²⁵

Během francouzské přítomnosti v Indočíně byla tedy otázka hranic mezi Kambodžou a Vietnamem stále aktuální. 31. ledna 1939 poslal francouzský generální guvernér Jules Brévié guvernérovi Indočíny dopis, ve kterém vytyčil takzvanou Bréviého linii²⁶. Tato linie měla vyřešit jednou pro vždy otázku rozdělení ostrovů v Siamském zálivu, o které Vietnam a Kambodža vedly spory. Linie byla vytyčena v úhlu 90° k pobřeží (viz mapa v příloze č. 2), přibližně od města Hà Tiên směrem do moře. Protože protínala jižní část ostrova Phú Quốc, určil generální guvernér Brévié, že hranice bude probíhat ve vzdálenosti tři kilometry od severního pobřeží ostrova. Všechny ostrovy na jih od této linie pak připadly Vietnamu a všechny ostrovy na sever získala Kambodža. Významným bodem dopisu byla ta část, která jasně říkala, že toto rozdělení se týká pouze administrativy těchto ostrovů a že otázka, které zemi ve skutečnosti náleží, zůstává nerozhodnuta. Tento fakt znamenal to, že Bréviého linie nemůže být považována za mezinárodně uznanou hranici, ale spíše pobřežní hranici, která slouží administrativním účelům.

---

²¹ Roku 1858 získali Francouzi přístav Đà Nẵng (Tourane), roku 1859 Saigon a v roce 1862 podepsal vietnamský císař s Francouzi mírovou smlouvu, ve které se vzdal tří provincií v Kočičíně (jižní část země), dále pak Francouzi získali povolení pro obchodní aktivity ve třech vietnamských přístavech a svou zemi císař otevřel římskokatolické církvi.

²² Luru Văn Lợi. *Việt Nam Đất Biển Trời*. Hà Nội : NXB Công An Nhân Dân, 1990. str. 104.

²³ International Boundary Study [online]. *Cambodia-Vietnam Boundary*. The Geographer Office of the Geographer, Bureau of Intelligence and Research. 1976, no. 155. [cit. 2009-02-14]. Dostupný z <<http://www.law.fsu.edu/library/collection/LimitsinSeas/IBS155.pdf>>

²⁴ Nožina, cit. dílo, str. 159.

²⁵ Pouvaty, Joseph R. „Cambodian-vietnamese Relations“ in *Asian Survey* [online]. 1986, vol. 26, no. 4. [cit. 2008-10-22]. str. 441.

²⁶ Viz. Příloha č. 2, str. 81: Dopis generálního guvernéra Bréviého guvernérovi Indočíny. Mapa Bréviého linie, str. 80.

Cílem vytyčení Bréviého linie mělo být především usnadnění práce francouzské administrativě, avšak vedlejším efektem tohoto počínu bylo otevření dalších možných interpretací v otázce vlastnictví jednotlivých ostrovů.

1. 3. Hraniční konflikt

Po odchodu Francouzů z Indočíny (1954) začala jednání nanovo, tentokrát však mezi zeměmi, kterých se tento problém týkal, Kambodžou a Vietnamem. Hraniční konflikt mezi zeměmi měl podobu ozbrojených vpádů přes společnou jihovýchodní hranici. Přes početné snahy o vyřešení hraničních a územních otázek diplomatickou cestou, vyústil hraniční konflikt v invazi do Kambodže, provedenou kambodžským odbojem za podpory vietnamských vojsk.

Podle vietnamských pramenů v roce 1964 (20. července) poslal Norodom Sihanouk, hlava státu Kambodže, dopis prezidentovi Národní fronty osvobození jižního Vietnamu (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam),²⁷ Nguyễn Hữu Thọvi (1910-1996), ve kterém žádá o schůzku ohledně otázky hranic, a píše zde: „Vzdáváme se veškerých teritoriálních nároků výměnou za to, že vaše strana uzná současné existující hranice a také suverenitu Kambodže nad pobřežními ostrovy, které si nelegálně nárokoval saigonský režim.“²⁸ Národní fronta osvobození jižního Vietnamu se setkáním souhlasila a jednání začala v listopadu 1964 v Pekingu. Podle vietnamského zdroje²⁹ se vietnamská strana snažila dospět k dohodě, přestože si Kambodža nárokovala ostrov Thỏ Chu (Poulo Panjang), který leží jižně od Bréviého linie. Tytéž zdroje dále uvádějí, že dalším důvodem, proč jednání v roce 1964 selhalo, bylo to, že Phnompenh předložil mapu,³⁰ ve které bylo devět korekcí a vietnamsko-kambodžská pevninská hranice byla překreslena tak, že zasahovala na území Vietnamu.³¹ Co se týče mořské hranice, byla Bréviého linie Kambodžou odmítána, protože ostrov Phú Quốc by byl pro zemi příliš velkou ztrátou. Jednání tedy selhalo. Demokratická Kampučie (DK) přesto 31. prosince 1977 vydala prohlášení, že Národní fronta osvobození jižního Vietnamu oficiálně uznala mořské hranice s Kambodžou. To Hanoj striktně popřela a prohlásila, že k žádné dohodě nedošlo. Další jednání se nesla v podobném duchu.

1. 3. 1. Příčiny hraničního konfliktu

Odpověď na otázku, kde leží jádro problému, který vedl k hraničnímu konfliktu musíme opět hledat v historii. Je zde několik faktorů, které mohou být jednou z příčin tohoto sporu.

Prvním z nich je khmerská neochota vzdát se svého historického nároku na některá území, která jsou dodnes součástí Vietnamu. Rudí Khmerové v čele s Pol Potem (1925-1998) terorizovali

²⁷ Národní fronta osvobození jižního Vietnamu byla komunisticky orientovaná povstalecká organizace vedoucí během vietnamské války partyzánský boj proti vládě Vietnamské republiky (jižní Vietnam).

²⁸ *Kampuchea: Dossier 1. Facts About The Vietnam – Kampuchea Border Question.* Hanoi: Vietnam Courier, 1978. str. 121.

²⁹ *Kampuchea: Dossier 1. Facts About The Vietnam – Kampuchea Border Question.* Hanoi: Vietnam Courier, 1978. str. 120.

³⁰ Mapa měřítko 1:100 000, kterou publikovala Geografická služba Francouzské Indočíny (Geographical Service of French Indochina) a která byla používána před rokem 1954

³¹ *Kampuchea: Dossier 1, cit. dílo, str. 122.*

vietnamské obyvatelstvo usazené na území Kambodže (tehdy více než půl milionu obyvatel) a tvrdě vyžadovali navrácení svých území.

V souvislosti s geopolitickým rozložením sil na dálném východě, je třeba zmínit také úlohu Sovětského svazu a Číny v rámci tohoto regionu. Podle politologa Zbigniewa Brzezinskiho byl pohraniční konflikt Vietnamu a Kambodže něco jako zastupitelský konflikt³² mezi Sovětským svazem a Čínou. Na jednu stranu nemáme přesvědčivé důkazy o tom, že by od doby, kdy se zintenzivnil pohraniční konflikt, Peking dodával zásilky zbraní do Kambodže. Na druhou stranu Kambodžané hovoří o tom, že mají zbraně jak od Číny, tak od Severní Koreje.³³ Navíc, kdyby se Kambodže nedostávalo pomoci od Čínské lidové republiky, zřejmě by vojensky nepřestála rok 1977. Pol Potův režim se tak stal čínským bojovým prostředkem proti tomu, co Peking nazýval svým jižním nepřítelem – proti Vietnamu, který byl spojencem Sovětského svazu. Mluví se tedy nejen o podpoře materiální, ale i finanční.

Důkazy o tom, že vietnamská strana používala sovětské zbraně, můžeme vidět už v roce 1975, kdy severovietnamské jednotky, které osvobodily Saigon, byly vyzbrojeny zbraněmi sovětských značek. Ale použití sovětských zbraní se vztahovalo i na pohraniční konflikt v roce 1977. „Rusové organizovali masivní dodávky jak materiální, tak finanční, aby podporovali Vietnam v rekonstrukci rozvoji po válce. Od roku 1975 byl ze strany Sovětů a jejich východních spojenců ročně převáděn na vietnamské účty zhruba 1 bilion dolarů. Čína, která do roku 1978 také Vietnamu přispívala 300 miliony dolarů ročně, tuto svoji podporu 3. června stáhla.“³⁴ Z předešlého vyplývá, že Sovětský svaz a Čína, jako dvě nejsilnější mocnosti regionu, dlouhodobě soupeřily o sféry vlivu na Indočínském poloostrově, ale také o dominanci v celé oblasti. Toto téma bude podrobněji rozebíráno v následující velké kapitole mé práce.

Další příčinou hraničního konfliktu byla obava Kambodže z myšlenky Indočínské federace. Podle prohlášení vlády Demokratické Kampučie z roku 1977³⁵ to byla právě vietnamská strana, která napadla záhy po osvobození Kambodže ostrov Poulo Wai³⁶ a současně s tím také operovala na kambodžském území až do vzdálenosti deseti kilometrů za hranicí státu. V dalších prohlášeních je potom VSR obviňována z toho, že zásahy do území jsou jen předzvěstí toho, že Vietnam chce Kambodžu napadnout a poté začlenit do Indočínské federace.³⁷ V roce 1978 toto obvinění padlo hned několikrát, většinou však z úst Pol Pota, který využíval všechny možné příležitosti, aby toto své stanovisko prezentoval - v interview pro jugoslávské žurnalisty 17. března 1978, dále pak v projevu z

---

³² Zastupitelský konflikt je politický termín pro situaci, kdy nepřímo zúčastněné strany (státy, mocnosti, spojenci) používají jiných stran, místo aby se střetly v přímém konfliktu.

³³ Leighton, M. Kirsch. „Perspectives on the Vietnam-Cambodia Border Conflict“ in *Asian Survey* [online]. 1978, vol. 18, no. 5. [cit. 2008-08-09]. str. 451.

³⁴ Jackson, D. Karl. „Cambodia 1978: War, Pillage, and Purge in Democratic Kampuchea“ in *Asian Survey* [online]. 1979, vol. 19, no. 1. [cit. 2008-08-12]. str. 80.

³⁵ *Kampuchea: Dossier 1.*, cit. dílo, str. 119.

³⁶ Poulo Wai, vietnamsky Hòn Trọc, ostrov ležící na sever od Bréviého linie, tedy patřící do sféry administrativního vlivu Kambodže.

³⁷ *Kampuchea: Dossier 1.*, cit. dílo, str 120. Indočínská federace měla vzniknout za účelem společné obrany zemí Indočínského poloostrova proti Francouzům. Koncept byl poprvé navržen na jednání ústředního výboru Komunistické strany Indočiny v roce 1930, nikdy však nebyl plně realizován.

17. ledna.³⁸ Toto obvinění se vietnamská vláda snažila vyvrátit specifikováním událostí, za kterých koncept Indočínské federace vznikl. Když v roce 1930 vznikla Komunistická strana Indočíny (KSIČ), měla sloužit jako nástroj společného boje národů Indočíny za národní osvobození. Současně s tím také vzniká myšlenka federace, ve které by se národy Indočíny spojily proti společnému nepříteli – Francouzům. Avšak v červnu 1941 bylo na osmém plénu ÚV KSIČ vydáno prohlášení, ve kterém zaznívá: „Poté, co vyženeme Francouze a Japonce, musíme uskutečňovat politiku národního sebeurčení. Je na lidech žijících v Indočíně, jestli se jejich země připojí k federaci demokratických republik, nebo zůstane separátním národním státem.“³⁹ Je důležité říci, že v roce 1941 byly obě země stále součástí Francouzské Indočíny, tudíž myšlenka Indočínské federace tehdy znamenala jen pokračování společného státního celku. Dalším argumentem vietnamské strany, kterým se bránila proti kambodžskému nařčení, bylo udání faktu, že to byli právě vietnamští komunisté, kteří navrhli v roce 1951 rozpuštění KSIČ a vznik samostatných komunistických stran Laosu, Kambodže a Vietnamu. Z toho lze vyvodit, že s pádem KSIČ pak padla i myšlenka Indočínské federace.

1. 3. 2. Průběh konfliktu

Už v roce 1975 se obě strany potýkaly s vpády protistrany za jejich hranice. Kambodža vtrhla na ostrovy Phú Quốc (4. března) a Thổ Chu (10. března), kde zajala 515 civilistů. Vietnam na svém území pak zajal 600 kambodžských vojáků, kteří útočili na vietnamskou obranu podél hranic. Tito vojáci byli propuštěni, ale vietnamští civilisté nikoliv. Penetrace na cizí území gradovaly. Mezi 4. a 18. březnem následujícího roku se obě strany sešly na přípravném setkání v Phnompenhu. To předcházelo oficiálnímu setkání, které bylo naplánováno na červen 1976. Obě strany souhlasily s tím, že budou k otázce rozdělení hranic používat již zmiňovanou mapu v měřítku 1:100 000, která byla vytištěna Francouzi a používána před rokem 1954.

Co se týče mořské hranice, byla Vietnamská socialistická republika ochotna přijmout Bréviého linii pouze jako demarkační linii, která by měla určovat suverenitu nad ostrovy v Siamském zálivu. Jiný postoj však zastávala v otázce samotné podmořské hranice, neboť neexistoval žádný právně platný dokument, který by určoval tuto hranici a na kterém by se zároveň obě strany shodly. V době, kdy v Kambodže vládl generál Lon Nol (1913-1985) (hlava loutkového režimu podporovaného Američany 1970-1975), se hranice podle používané mapy neshodovala s Bréviého linií. Kambodža však stále trvala na uznání Bréviého linie jako právoplatné hranice.

Přesto ale jednání probíhala celkově úspěšně, než kambodžská strana požádala o dočasné přerušování, zejména, aby měla čas získat instrukce od vedoucích členů komunistické strany. Jednání však už nikdy nebyla obnovena, přestože o to vietnamská strana opakovaně žádala. Kambodža toto své vystupování vysvětlovala tím, že vietnamská delegace přijela s nepřátelským postojem a s

---

³⁸ *Kampuchea: Dossier 1*, cit. dílo, str. 94.

³⁹ *Kampuchea: Dossier 1*, cit. dílo, str. 95.

nezájmem vyřešit otázku hranic.⁴⁰ V červnu 1977 už byla situace velmi vážná a ÚV Komunistické strany Vietnamu (KSV) společně s vládou Vietnamské socialistické republiky poslaly khmerské straně dopis, ve kterém žádají co nejrychlejší usmíření hraničního konfliktu a navrhli další setkání. Ústřední výbor Komunistické strany Kampučie odpověděl v tom smyslu, že jednání jsou nutná, ale že se strany mohou sejít teprve až se situace okolo hranic uklidní a boje ustanou. Veškerá jednání byla tedy neúspěšná a boje stále sílily.

31. prosince 1977 vydala kambodžská vláda prohlášení, ve kterém se píše: „V červnu 1977 Vietnamci na jedné straně pokračovali v pronikání do Kambodže podél celých hranic a na druhé straně předstírali, že stále mají zájem vyjednat s kambodžskou stranou o otázce hranic, aby zmírnili khmerskou pozornost a následovně zaútočili.“⁴¹ Toto prohlášení zřejmě vypovídá o khmerském postoji k vyjednávání s Vietnamem. Kambodža ke snaze Vietnamu o diplomatické řešení přistupovala krajně podezíravě, z toho vyplývalo její odmítání rozhovorů a vyjednávání tak bylo prakticky nerealizovatelné.

5. února 1978 si vláda VSR získala uznání řady menších zemí v Asii, Africe a Latinské Americe, když navrhla, aby se všichni vojáci stáhli pět kilometrů daleko za hranici svého státu. Dalším krokem pak mělo být vypracování a podepsání hraniční dohody, která by zaručovala územní suverenitu v rámci existujících hranic. Nikdy však na tyto plány nedošlo, protože Kambodža návrh nepřijala. Je zřejmé, že podpora menších zemí měla menší váhu, než jakou by měla podpora velmocí. To se ukázalo záhy po invazi, kdy byl Vietnam většinou zemí odsouzen a jeho návrhy na mírové řešení konfliktu z února 1978 nebyly brány v úvahu při hodnocení vývoje nepřátelství mezi Vietnamem a Kambodžou.

Vzájemné napadání států přes společnou hranici spíše sílilo. Neschopnost obou zemí dohodnout se na jistém statu quo svědčila o nepřátelských postojích představitelů jednotlivých států a vzájemné neochotě ustoupit v požadavcích, kladených na druhou stranu. Kambodža, vedená fanatickým vůdcem, byla přesvědčena o svém právu na území jižního Vietnamu a snažila se obhájit své nároky za každou cenu. Vietnam byl naopak pevně přesvědčen, že se této územní části nevzdá. Vše směřovalo k hlubšímu otevřenému konfliktu.

---

⁴⁰ *Kampuchea: Dossier 1*, cit. dílo, str. 131.

⁴¹ Tamtéž.

2. Zahraničněpolitické souvislosti vietnamsko-khmerských sporů

Cílem této velké kapitoly je zkoumat zahraniční politiku zemí, které mohly ovlivnit vietnamsko-khmerské vztahy a zjistit, jak spojenecké vazby velmocí s malými zeměmi ovlivnily vývoj vietnamsko-kambodžského nepřátelství. Na tomto místě bych tedy přesunula vztahy Vietnamu a Kambodže do roviny mezinárodní. Širší kontext by mi měl pomoci odhalit další faktory, které hrály v oblasti vietnamsko-khmerských vztahů neopominutelnou roli.

2. 1. Nepřátelství a agrese

Nepřátelství Salotha Sara (1928-1998)⁴² vůči Vietnamu začalo už v roce 1952 v Paříži. Právě zde studovali členové radikální frakce Asociace khmerských studentů, kam patřili např.: Saloth Sar (Pol Pot), Ieng Sary, Khieu Thirith, Hon Yuon a další.⁴³ Už od počátku režimu, který nastolil Pol Pot v čele s Rudými Khmery (17. dubna 1975) a následného vzniku Demokratické Kampučie (5. ledna 1976) byl patrný směr, kterým se bude politika vůdců nově přejmenovaného státu ubírat. Nejprve začalo pronásledování vietnamských komunistických jednotek, operujících na území Kambodže, ale také khmerských politiků (internacionalistů), kteří po skončení Ženevské konference v roce 1954 zůstali na území severního Vietnamu.

Od roku 1976 také Pol Pot začal provádět čistky členů komunistické strany v Kambodže. Do roku 1976 se akceptovalo datum 30. září 1951 jako doba založení Komunistické strany Kambodže, to z ní však dělalo přímého následovníka Komunistické strany Indočíny, kterou v roce 1930 založil Ho Či Min (1890-1969). Roku 1951 se totiž KSÍČ rozdělila na tři samostatné komunistické strany – vietnamskou, laoskou a kambodžskou. Kambodžská strana byla zpočátku velmi intenzivně podporována vietnamskou stranou, což bylo v rozporu s Pol Potovými plány. Odtud pramení pozdější přepisování historie v duchu nepřátelství vůči sousední zemi. V roce 1976 Pol Pot vydal nařízení, v němž změnil datum vzniku strany z roku 1951 na rok 1960, kdy se stal právě on jejím zastupujícím tajemníkem.⁴⁴ Motiv tohoto činu byl zřejmý. Popřel tím, že „jeho“ strana má nebo měla napojení na vietnamskou stranu a zároveň demonstroval svou důležitost, když provázal datum vzniku strany s datem svého nástupu do funkce.

2. 1. 1. Agrese slabšího proti silnějšímu

Vojenská síla Vietnamu po válce byla dominantní v celém regionu, není tedy zcela jasné, odkud pramení sebedůvěra Kambodže s jakou Pol Pot vedl politiku nepřátelství vůči vojensky silnému sousednímu státu. Mnozí historici, zabývající se problematikou vietnamsko-khmerských vztahů, analyzovali možné důvody tohoto postoje.

---

⁴² Saloth Sar je vlastní jméno Pol Poty.

⁴³ Etcheson, Craig: *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea*. Colorado: Westview Press, 1984. str. 189.

⁴⁴ Chanda, Nayan. *Brother Enemy: A History of Indochina since the Fall of Saigon*. New York: Collier Books, 1988. str. 82.

Craig Etcheson ve své knize *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea* rozebírá možnosti, kterými lze vysvětlit agresí slabého (DK) proti silnému (VSR). Cituje zde autory, kteří se daným tématem zabývali, např. Stevena Hedera, profesora politických věd na Londýnské univerzitě orientálních a afrických studií. Heder argumentoval tím, že stalinské vedení DK usilovalo především o upevnění své moci a udržení kontroly strany, proto se snažilo vyburcovat populaci k nenávisti vůči Vietnamcům.⁴⁵ Provokace ze strany DK tedy měly vyvolat vietnamskou vojenskou reakci.

Když se nad touto analýzou situace zamyslíme a porovnáme ji s obecně přijímanými rozbory historických událostí, zjistíme, že výše zmíněné vysvětlení dává smysl. Osvědčenou strategií při spojování lidu a utužování národní jednoty je vzbudit všeobecný pocit, že proti národu stojí agresor zvenčí. V tomto případě pak jdou domácí problémy stranou. Společný nepřítel spojuje obyvatele země napříč politickými spektry a politické názory nejsou ve chvíli ohrožení podstatné.⁴⁶

V souvislosti s vysvětlením agresivního postoje DK vůči VSR, vyvstává ještě jedna zásadní otázka. Novinář Wilfred Burchett se na ni zeptal zástupce ministra vnitra VSR v říjnu 1978. Nguyễn Cơ Thạch (1921-1998)⁴⁷ odvětil oklikou. Zdůraznil, že jako analogický příklad může posloužit případ, kdy se stát Izrael s populací tři miliony obyvatel odvážil k obsazení Egypta s pětaticeti miliony lidí. V zápětí vysvětlil, že stejně jako Izrael spoléhal na spojení s USA, tak i Rudí Khmerové vědí, že mají za sebou osmset milionů Číňanů.⁴⁸

Ať už byla důvodem agrese snaha o stmelení národa, touha DK vládnout, nebo strach země ze začlenění do Indočínské federace, vedení DK v čele s Pol Potem se rozhodlo riziko vojenského střetnutí podstoupit. Nastoupilo tak cestu nevráživosti a agresivity, která tento malý národ dovedla až tam, kde nikdy nechtěl skončit – k okupaci ze strany Vietnamské socialistické republiky (VSR).

2. 2. Zahraničně politický vývoj vztahů zemí regionu jihovýchodní Asie před invazí VSR do Kambodže

Rozložení politické moci ve světě je a vždy bylo důležitým faktorem, který do jisté míry slouží k zachování stávajícího pořádku. Při vyvažování sil je nejdůležitější zahraniční politika velmocí, které k sobě poutají menší státy tak, aby si zajistily co možná nejlepší postavení ve světě. Aliance menších a velkých států jsou většinou výhodné pro obě zúčastněné strany. Velmoci získají prestiž a skrze menší státy mohou případně vyvíjet tlak na různé instituce. Malé státy, jejichž hlavním cílem je uhájit svou územní integritu, pak s pomocí velkých států tento cíl zajišťují. V jiném případě

---

⁴⁵ Herder, Stephan. „Origins of the Conflict“ in *Southeast Asia Cronicle*, no. 64 (Sept.-Oct. 1978). str. 4. citováno dle Etchesona, str. 187.

⁴⁶ Princip podobný tomuto můžeme vidět nejen v dějinách ostatních zemí, ale také v našich vlastních dějinách. Jako příklad nám může posloužit období před druhou světovou válkou v Československu – tzv. Mnichovský diktát. Spojení všech politických skupin a síla s jakou český národ v roce 1938 povstal, aby bojoval proti početnějším vojskům Německa, připraveného rozpoutat světovou válku, dokládá, že společný agresor, jakkoliv silný, působí pro ohrožený národ jako tmel.

⁴⁷ Nguyễn Cơ Thạch – v roce 1968 byl pobočníkem Lê Đức Thọ při tajných jednáních státního tajemníka a poradce pro národní bezpečnost v administrativě prezidenta Nixona - Henryho A. Kissingera s vietnamským členem politbyra v Paříži. V roce 1973 sehrál vedoucí roli při podpisu Pařížských mírových dohod. V roce 1978 byl náměstkem ministra zahraničí a vedl rozhovory o normalizaci vztahů Vietnamu a USA s Richardem Holbrookeem. V roce 1980 se stal ministrem zahraničí.

⁴⁸ Etcheson, cit. dílo, str. 187.

zas mohou drobné státy získat finanční či jinou podporu, potřebnou v době, kdy se jejich země ocitne ve válečném stavu s jinou zemí.

Také ve vzájemných vztazích Vietnamu a Kambodže hrály velmoci, dalo by se říci „patroni“ svých menších spojenců, velice důležitou roli. Cílem této kapitoly je ukázat, že vývoj zahraničních vztahů mezi Vietnamem a Kambodžou a následky těchto vztahů jsou úzce spjaty se zahraniční politikou velkých mocností, zejména Čínou, Sovětským svazem a USA.

2. 2. 1. Vzájemné vztahy Vietnamu a Číny

Vztahy Vietnamu a Číny byly už od počátku poznamenány dlouholetými konflikty. Pro účely mé práce však není relevantní, abych se zabývala podobou vztahů mezi těmito zeměmi v průběhu historie, proto se zaměřím na 20. století.

Po Ženevské konferenci (1954) Čína nepodporovala vietnamské přání spojit sever a jih. Obávala se totiž, že by mohlo dojít k intervenci USA v Indočíně, což by pravděpodobně Čínu zatáhlo do nějakého většího ozbrojeného konfliktu. Když ale Američané začali v roce 1964 útočit na severní Vietnam, čínský postoj se musel změnit.⁴⁹ Logickým krokem Mao Ce-tunga (1893-1976)⁵⁰ byl příklon na stranu komunistického severu. Čína podporovala v té době severní Vietnam finančně, vojensky i materiálně. Tímto postojem si jej chtěla zavázat do budoucna, ale postupně se vztahy obou zemí zhoršovaly. Na konci americké války ve Vietnamu Čína odřízla Vietnam od finančních zdrojů, protože se Hanoj v očích Číňanů chovala nevděčně.⁵¹ Nehledě na opomenutí čínské pomoci v době americké války ve Vietnamu si také nárokovala Paracelské ostrovy v Jihočínském moři.⁵² K tomu se připojilo také špatné zacházení s etnickými Číňany, žijícími na území Vietnamu, a vrcholem byly pokusy o dominanci v Indočíně.

Přesto se však Čína bránila až do konce roku 1977 úplnému odcizení Vietnamu. Obávala se zejména spojení sousední země se Sovětským svazem.⁵³ Vietnamská socialistická republika totiž byla sice zdevastovanou zemí, ale stále měla tehdy jednu z největších a nejlépe vyzbrojených armád na světě a spojením VSR a SSSR by vznikl velice mocný celek.

Tomuto spojení však Vietnam ze strategických důvodů nemohl zabránit. Sovětský svaz byl, narozdíl od Číny, ochoten nabídnout peníze na obnovu země, které poválečný Vietnam tolik potřeboval. Následné přiblížení vietnamských komunistů k Sovětskému svazu bylo tedy nevyhnutelné a způsobilo úplné ochlazení vietnamsko-čínských vztahů.

---

⁴⁹ Chanda, cit. dílo, str. 126.

⁵⁰ Přepis v pinyinu: Mao Zedong.

⁵¹ Čína během války Vietnamu poskytla finanční pomoc odhadovanou na 20 bilionů dolarů.

⁵² O Paracelské ostrovy se vedly spory už koncem 19. století, jak Vietnam, tak Čína si toto území nárokovaly. Ostrovy byly součástí francouzské Indočíny. Po odchodu Francouzů v roce 1956 čínská vojska rychle zabrala Woodyho ostrov, největší ostrov z Amphiritské skupiny. Vietnam kontroloval ostrov Pattle, největší z Crescentké skupiny. V roce 1974 se odehrála mezi Čínou a Vietnamem bitva o Paracelské ostrovy. Číně se podařilo zabrat celou Amphiritskou skupinu. Spory dodnes nejsou vyřešeny.

⁵³ Na pozadí rivality SSSR a Číny stálo také odlišné pojetí přechodu k socialismu, které vyplynulo z vývoje SSSR po smrti J. V. Stalina a nástupu N. S. Chruščova. Nová sovětská koncepce zahrnovala přátelské soupeření mezi kapitalistickým a socialistickým blokem. Stěžejním problémem obou zemí však byl postoj ke kritice kultu osobnosti J. V. Stalina, kterou Chruščov vyslovil na XX. sjezdu KSSS v roce 1956. Tato událost způsobila rozkol mezi Čínou a SSSR.

Už v roce 1977 si byl Vietnam vědom toho, že stále pevnější vztahy Číny a Kambodže posunují zemi do područí Sovětského svazu. Vietnam však za svou dlouhou historii poznal, co to znamená mít za spojence pouze jednu velkou mocnost. Ta, dříve či později, začne malý stát pohlcovat. Proto se pokoušel až do poslední chvíle odvracet tuto hrozbu. Pokud šlo o Čínu, Vietnam v roce 1977 zahájil poslední pokus o zlepšení vztahů s touto mocností. 3. listopadu 1977 byl vrchní vietnamský vyjednávač Phan Hièn tajně vyslán do Peking, kde vyžadoval, aby Čína zprostředkovala jednání Vietnamu a Kambodže. Byl to způsob jak zjistit, na čí straně Peking stojí v rozvíjejícím se konfliktu mezi VSR a DK. Phan Hièn zároveň vedl oddělená jednání s Čínou o urovnání hraničního sporu.⁵⁴ Ta začala 7. listopadu 1977, přičemž si obě strany nárokovaly Tonkinský záliv a nemohly se dohodnout ani na přesném průběhu vietnamských hranic. Následkem toho jednání po 10 měsících selhala.

S tím, jak se vztahy zhoršovaly, přestal Vietnam cítit potřebu dále poskytovat etnickým Číňanům prostor k obývání. Už v roce 1976 vznesla čínská ambasáda v Hanoji první oficiální stížnost na násilné udělování státního občanství etnickým Číňanům v jižním Vietnamu.⁵⁵ V únoru 1976 byli občané VSR požádáni, aby se přihlásili ke své národnosti. Avšak ten, kdo přiznal jinou národnost než vietnamskou, byl automaticky krácen na některých právech, která občanům Vietnamu přínáležela.⁵⁶ V praxi to znamenalo, že velká skupina Číňanů na jihu se přihlásila k vietnamskému občanství. Proti tomuto postupu samozřejmě Peking protestoval. V roce 1978 se začaly šířit zvěsti o hrozící válce mezi Vietnamem a Čínou, v důsledku toho začali Číňané odcházet hromadně zpět do své vlasti. Navíc ti, kteří se nepřihlásili k vietnamskému občanství, byli vyháněni. Reakcí Číny na nepřátelství Vietnamu vůči jejím občanům bylo ukončení 51 projektů⁵⁷ pomoci této zemi (30. května 1978).⁵⁸

Výsledný neúspěch diplomatických jednání mezi Čínou a Vietnamem byl dalším z dlouhé řady pokusů o urovnání vztahů mezi těmito dvěma zeměmi. Pro rovnováhu v regionu jihovýchodní Asie znamenalo vzájemné nepřátelství Číny a Vietnamu velké nebezpečí. Přímo úměrně tomu, jak se ochlazovaly vztahy Hanoje s Pekingem, prohlubovala se pouta mezi SSSR a Vietnamem.

2. 2. 2. Vazba Kambodže na Čínu

„Čína začala poskytovat pomoc cizím zemím v roce 1953 a mezi první státy, kterým se této podpory dostalo, patřila Vietnamská demokratická republika, Severní Korea a Vnější Mongolsko. Od roku 1956 se pomoc rozšířila na některé neutrální země jako např. Cejlon, Nepál a Kambodža.“⁵⁹ Pokud jde o pomoc Číny nekomunistickým zemím, tak v poměru počtu obyvatel a množství finanční podpory zvítězila Kambodža.⁶⁰

---

⁵⁴ Chanda, cit. dílo, str. 200.

⁵⁵ Chanda, cit. dílo, str. 17.

⁵⁶ Chanda, cit. dílo, str. 30.

⁵⁷ Sečteno s dalšími 21 projekty, které Čína ukončila již dříve, čítalo konečné číslo pozastavených projektů pomoci Vietnamu 72.

⁵⁸ Chanda, cit. dílo, str. 244.

⁵⁹ Marsot, Alain-Gerard. „China's Aid to Cambodia“ in *Pacific Affairs* [online]. 1969, vol. 42, no. 2. [cit. 2009-02-07]. str. 189.

⁶⁰ Marsot, cit. dílo, str. 190.

Protože státy nesdílí společné hranice, ideologii ani kulturu, musíme se zaměřit na vzájemné vztahy obou zemí, pokud chceme vysledovat příčiny čínské náklonnosti vůči Kambodže. Vezmeme-li v úvahu dějiny Kambodže, které provází boj za udržení územní integrity, je kambodžská vazba na Čínu jen logickým krokem země. Král Norodom Sihanouk viděl Čínu jako budoucího hegemonu oblasti, a proto se snažil navázat s touto zemí přátelské vztahy. To, že Čína na tyto snahy reagovala kladně, mělo hned několik důvodů. Sihanukova politika neutrality, kterou se vydal po osamostatnění země v roce 1954, byla pro Čínu velkým pozitivem. Peking tak mohl skrze svého neutrálního spojence prosazovat své zájmy a používat ho jako svého mluvčího na mezinárodním poli. Dalším výhodným faktorem bylo to, že Kambodža je z hlediska počtu obyvatel nevelkým státem, jehož finanční podpora není tak nákladná. Navíc s čínskou menšinou v Kambodže bylo vždy dobře zacházeno, ačkoliv zde byla jistá ekonomická omezení.⁶¹ K poměrně dlouhému výčtu pozitivních faktorů, ovlivňujících vzájemné vztahy můžeme také připojit to, že mezi těmito zeměmi neexistovaly spory o společné hranice, které jsou častým důvodem ke sváru. V neposlední řadě hrála roli také prestiž, kterou si Čína vysloužila za pomoc kambodžskému národu. Tyto a další důvody pomohly Kambodže získat mocného spojence, který začal prosazovat její zájmy a bránit její bezpečnost. Samozřejmě výhody byly oboustranné.

Spolupráce obou zemí začala v roce 1956, kdy Kambodža vyslala do Pekingu delegaci s úkolem vyjednat obchodní smlouvu. To se také podařilo a podepsáním dohody získala Kambodža dotace na výstavbu továren ve své zemi. Strategie ze strany Číny byla zřejmá. Finanční podporou menším státům si velmoc postupně zajišťovala vliv, který ji měl dopomoci k získání hegemonie v regionu. Od roku 1964 do Phnompenhu proudila také pomoc vojenská ve formě zbraní a bojových vozidel, namířená proti Američanům. Tento posun byl jasným signálem změny. Poté, co si Čína zavázala Kambodžu ekonomicky, přišla na řadu i pouta vojenská. Dalo by se říci, že spojenectví bylo vzájemně prospěšné, avšak inferiorní postavení Kambodže v tomto vztahu nahrávalo zájmům Číny. Prvotním cílem velmoci bylo eliminovat veškeré možné konkurenty v boji o hegemonii. Poté, co se americké jednotky stáhly z asijského kontinentu, představoval největší nebezpečí Vietnam se svým silným vojenským potenciálem. K jeho porážce měla jako spojenec Číny přispět i Kambodža, která však sledovala jiné cíle: usilovala o znovunabytí svého ztraceného území.

Velmoci se na konfliktech mezi Vietnamem a Kambodžou nepřímou podílely, neboť se staly oporou uvedených soupeřících zemí v jejich konání a to nejen vojensky, ale i psychologicky. Tento postřeh nám dovoluje nahlédnout do zákulisí vojenského konfliktu živeného velmocenskými snahami o získání nadvlády v jihovýchodní Asii. V kombinaci s faktem, že ozbrojené střetnutí mezi Kambodžou a Vietnamem by bylo jen velmi těžko myslitelné bez vojenské a finanční pomoci od jejich silných spojenců, se podíl velmocí na konfliktu mezi Vietnamem a Kambodžou rázem zvyšuje.

Vrátím-li se k rozboru vztahů mezi Pekingem a Phnompenhem, je důležité zmínit, že ideologické pozadí koncem šedesátých a začátkem sedmdesátých let bylo v Číně a Kambodže

---

⁶¹ Marsot, cit. dílo, str. 192.

podobné. V obou zemích existovaly různé frakce komunistů, umírnění na jedné straně a radikální na straně druhé. Čou En-laj⁶² (1898-1976) a Sihanouk patřili k umírněným komunistům a měli veliké problémy s radikály, kteří se snažili uchopit moc do svých rukou. Čou En-laj dokonce Sihanukovi pomohl v roce 1970, když byl kambodžský panovník sesazen. Pučisté tehdy využili Sihanukovy nepřítomnosti k pokusu o převrat, který posléze vedl ke změně vlády. Následkem toho se Sihanouk stal hlavou Kambodže v čínském exilu a odtud vyzýval k ozbrojenému povstání proti uchvatiteli, generálu Lon Nolovi.⁶³

Ke zhoršení vzájemných vztahů Číny a Kambodže přispěly dvě události. V obou případech se jednalo o změnu ve vedení státu, avšak posuny probíhaly opačnými směry. V Kambodže se v polovině sedmdesátých let chopil moci Pol Pot, představitel krajní levice, zatímco v Číně nastoupil po smrti Mao Ce-tunga⁶⁴ (1893-1976) méně radikální politik – Chua Kuo-feng⁶⁵ (1921-2008). Ten svou zemi nasměroval spíše opačným směrem. Následkem toho se nový čínský proud již nadále neslučoval s kambodžským radikalismem.⁶⁶ Pol Pot musel dokonce čelit kritice z Pekingu, která mu vyčítala, že nepostupuje klasickou marxisticko-leninskou cestou k socialismu, že namísto jednotlivých kroků na postupné cestě k socialismu Kambodža jednala zbrkle. Pol Potův koncept rychlé revoluce, který měl odstranit jeho oponenty z komunistické strany a zároveň zajistit, že země bude co nejrychleji připravena na případné vietnamské snahy podrobit si Kambodžu, byl pro Chua Kuo-fenga příliš radikální. Brzy ale nastalo zlepšení vztahů. Již 17. dubna 1977 při příležitosti druhého výročí vítězství Rudých Khmerů, uspořádala Čína banket, kde čínský ministr zahraničí Chuang Chua⁶⁷ ujistil Kambodžu o tom, že jeho země bude následovat zahraniční politiku Mao Ce-tunga.⁶⁸ V praxi to pak znamenalo spojovat se s malými národy a ochraňovat je před vměšováním velkých mocností. Chanda zdůrazňuje, že první velký kambodžský útok proběhl krátce po čínském ujištění,⁶⁹ což naznačuje, jakou úlohu sehrály velmoci v kambodžsko-vietnamských vztazích.

V polovině sedmdesátých let vypadala situace ve vzájemných vztazích Číny a Kambodže velice slibně, proto obě země přistoupily k tajným jednáním o dodávce zbraní. Ta začala už v červnu 1975 a byla dokončena v Phnompenhu 10. února 1976. Nemělo však zůstat jen u dodávek zbraní. Čína později dokonce diskutovala i o přímém vyslání vojsk do Kambodže, to bylo ale rychle smeteno ze stolu, neboť pro tuto velmoc by byl uvedený krok z mezinárodního hlediska příliš nebezpečný.

Stejně jako můžeme říci, že Čína sehrála důležitou roli ve vietnamsko-khmerském konfliktu, lze také prohlásit, že Kambodža sehrála významnou roli z hlediska velmocenského soupeření. Boje

---

⁶² Přepis v pinyin: Zhou Enlai.

⁶³ Etcheson, cit. dílo, str. 175.

⁶⁴ Přepis v pinyin: Mao Zedong.

⁶⁵ Chua Kuo-feng (pinyin: Hua Guofeng) – čínský politik, který po smrti Čou En-laje (1976) stal premiérem Čínské lidové republiky. Prosazoval myšlenky Mao Ce-tunga a tímto směrem chtěl také vést zemi. Rozpustil Gang čtyř (sk. čtyř členů ÚV Komunistické strany Číny, vedená vdovou po Mao Ce-tungovi Ťiang Čching (pinyin: Jiang Qing), která získala vliv za tzv. Velké kulturní proletářské revoluce a po smrti svého manžela usilovala o ovládnutímocenských struktur země) a ukončil tak kulturní revoluci v Číně. Ale kvůli svým promaoistickým postojům byl ve vedení pouze dva roky.

⁶⁶ Chanda, cit. dílo, str. 76.

⁶⁷ Přepis v pinyin: Huang Hua

⁶⁸ Chanda, cit. dílo, str. 91.

⁶⁹ Tamtéž.

velmocí o získávání menších spojenců v rámci svých regionů byly neodmyslitelnou součástí tehdejšího soupeření o vliv ve světě. Na pozadí vietnamsko-khmerského konfliktu probíhalo několik nepřímých větších bojů, například boj o podobu socialismu mezi Čínou a SSSR, či soupeření mezi dvěma velkými bloky, tedy studená válka.

2. 2. 3. Vietnam a USA

Vzhledem k tématu mé bakalářské práce není relevantní popisovat průběh americko-vietnamských vztahů v plné šíři. Zaměřím se proto opět na 20. století, konkrétně druhou polovinu sedmdesátých let, kdy jednání mezi těmito dvěma zeměmi ovlivnila další průběh událostí souvisejících s kambodžsko-vietnamským problémem.

V sedmdesátých letech 20. století se Vietnam ocitl v situaci, kdy mu hrozilo, že se kvůli stále se zhoršujícím vztahům s Kambodžou a jejím klíčovým spojencem Čínou, dostane do područí jediné velmoci – Sovětského svazu. Na mezinárodním poli se však rýsoval ještě jeden hráč, který celou situaci mohl zachránit. Nebyl to nikdo jiný než Spojené státy americké. Tato velmoc mohla usměrňovat SSSR, který chtěl získat vliv v regionu jihovýchodní Asie a zároveň by mohla krýt Vietnam svou obrovskou vojenskou silou, takže by byl relativně v bezpečí před útokem Číny. Normalizace vztahů s USA byla tedy pro Vietnam prioritou a důvod byl jednoduchý – jen málokterá země by se nezalekla amerického vojenského potenciálu. Avšak Hanoj měla ve svém úsilí o normalizaci vztahů s USA konkurenci v podobě Pekingů.

O ambicích Číny měl Vietnam určitou představu, ovšem o diplomatických rozhovorech vedených mezi představiteli Číny a Spojených států informován nebyl. První kroky v jednání o normalizaci vztahů Pekingů s Washingtonem spadají do roku 1969.⁷⁰ Hlavní motivací, která vedla Čínu ke snaze o dobré vztahy s USA, byla hrozba v podobě Moskvy. Pro tuto obavu existuje snadné vysvětlení: nejen asijské státy, ale i státy Evropy měly oprávněné obavy z rozpínavosti Sovětského svazu.

Snahy o vzájemnou diskusi Vietnamu a USA začaly už v roce 1977, tehdy „Woodcock⁷¹ odjel do Hanoje s vírou, že vztahy s Vietnamem budou bez podmínky normalizovány.“⁷² Právě ohledně bezpodmínečné normalizace vznikly největší dohady. Jednání pokračovala v průběhu celého roku a v září 1978 odjel vietnamský ministr zahraničí Nguyễn Cơ Thạch do New Yorku. Tato diplomatická mise byla jednou z nejdůležitějších událostí této doby a její výsledek byl pro budoucnost Vietnamu velice důležitý. Ačkoliv na obou stranách byla vůle diplomatické vztahy navázat, rozhovory

---

⁷⁰ Ogata, Sadako. *Normalization with China. A Comparative Study of U. S. and Japanese Processes* Berkeley, USA 1988, str. 20. Převzato z: Karlová, Petra. „Japonsko-čínské vztahy, zahraniční politika USA vůči Japonsku a Číně“ seminární práce z japonských dějin. Praha: 29. dubna 1998. [online]. [cit. 2009-07-19]. Dostupný z <<http://www.geocities.com/petrakarlova/JapUSAvztahy.htm>>.

⁷¹ Leonard F. Woodcock – americký diplomat, který od roku 1977 sloužil v Pekingů jako šéf kanceláře pro vzájemné vztahy. Hrál hlavní roli ve vyjednávání normalizace vztahů s Čínou.

⁷² Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*. Hanoi: Thế Giới Publishers, 2006. str. 484.

neprobíhaly hladce. Spojené státy v zastoupení vrchního vyjednavče Richarda Holbrooka⁷³ nechtěly přistoupit na vietnamský požadavek finanční pomoci na obnovu země po válce. Tato část dohody se stala patovým bodem celého jednání, protože USA nebyly ochotny přislíbit Vietnamu požadované finanční prostředky. Potřeba Vietnamu normalizovat vztahy se západní mocností byla však velice silná. Nguyễn Co Thạch byl v situaci, kdy neměl na výběr. Buď přistoupí na normalizaci bez podmínek, tedy Vietnam přijde o finanční pomoc od USA, nebo odjede z New Yorku a bude dál vyčkávat na vhodnou příležitost. To by však mohlo znamenat, že USA dříve normalizují vztahy s Pekingem. Thạch se nakonec rozhodl odstoupit od požadavku finančního odškodnění, což v praxi znamenalo pro Vietnam velký diplomatický neúspěch, protože Spojené státy jakožto poražený stát z války ve Vietnamu nemusely platit válečné reparační.⁷⁴

Ani poté, co Vietnam slevil ze svých nároků, však neměl zajištěný kladný výsledek jednání. S příslibem brzkého podpisu normalizační smlouvy odletěl Thạch zpět do Vietnamu. Holbrook mezitím informoval prezidenta Cartera o vítězství v podobě odstoupení Vietnamu od požadavku na finanční náhrady. Do celého procesu se však vložil Zbigniew Brzezinski, zahraničně politický poradce prezidenta Cartera, který usiloval o navázání vztahů s Čínou a o odložení procesu normalizace vztahů s Vietnamem. Carter se nakonec 11. října 1978 přiklonil k názoru Brzezinského a normalizace vztahů s Vietnamem byla odložena.⁷⁵

USA tedy nakonec odmítly vztahy s Vietnamem normalizovat, protože výhodnější v té době pro ně bylo normalizovat vztahy s Čínou. Oficiální důvody, kterými američtí představitelé podložili své závěry, by se daly shrnout do tří hlavních bodů: „vietnamské nepřátelství vůči Kambodže, vazba Vietnamu na SSSR a zvyšující se počet uprchlíků (tzv. boat people) z Vietnamu.“⁷⁶

Následkem těchto událostí odjel Thạch přes Paříž do Moskvy, kde se 3. listopadu zúčastnil slavnostního podpisu přátelské smlouvy se Sovětským svazem.⁷⁷ Rozložení spojeneckých vazeb před invazí VSR do Kambodže bylo tedy určeno.

Konečný výsledek jednání se Spojenými státy americkými byl pro Vietnam katastrofální. Největší obava vietnamského vedení, tedy uzavření paktu pouze se Sovětským svazem, se stala v roce 1978 realitou. Brzezinského odpor k Sovětskému svazu a také Vietnamu jakožto jeho satelitu nakonec vyústil v dlouhodobé přerušení jednání mezi americkou a vietnamskou stranou. Trvalo ještě desítky let, než prezident Clinton v roce 1995 prohlásil: „Dnes oznamuji, že vztahy s Vietnamem byly normalizovány.“⁷⁸

---

⁷³ Richard Holbrook – americký diplomat, který se v roce 1977 stal státním tajemníkem USA pro východní Asii a Pacifik, byl jednou z předních osob, která zajišťovala vyjednávání s Vietnamem.

⁷⁴ Chanda, cit. dílo, 266.

⁷⁵ Chanda, cit. dílo, str. 289.

⁷⁶ Chanda, cit. dílo, str. 290.

⁷⁷ Chanda, cit. dílo, str. 291.

⁷⁸ „Today I am announcing the normalization of diplomatic relationships with Vietnam.“ *On recognizing Hanoi* - remarks by Pres. Clinton on the normalization of diplomatic relations with Vietnam and remarks by Sen. Robert Dole in response to Pres. Clinton's announcement - Vietnam: No Discharge from That War - Transcript. ORBIS. [online]. [cit. 2009-05-12]. Dostupný z < http://findarticles.com/p/articles/mi_m0365/is_n4_v39/ai_17473112/>.

Tato kapitola ukazuje, jak velký vliv má rozhodování velmocí na menší země. Politická rozhodnutí USA ovlivnila směr, jakým se vyvíjely vietnamsko-kambodžské vztahy a proto bych aktivitu této světové velmoci zařadila k sérii faktorů, které tyto vztahy formovaly. Kambodža byla po normalizaci vztahů USA a Číny v postavení, které jí dovolovalo ještě přitvrdit v nepřátelství vůči Vietnamu.

2. 2. 4. Spojenectví VSR a SSSR

Vztahy Vietnamu se Sovětským svazem se datují už od dvacátých let 20. století, kdy se Nguyễn Ái Quốc (Ho Či Min) (1890-1969) seznámil s pracemi Lenina v Paříži. Když pak v roce 1924 odjel studovat do Moskvy, přečetl Leninovu knihu *Stát a Revoluce* či Stalinovu *Říjnovou revoluci a taktiku ruského komunismu*.⁷⁹ Později, v roce 1945, vznikla Vietnamská demokratická republika a on zde zúročil vše, co se při studiu komunismu naučil.

Zpočátku Moskva o Vietnam neprojevovala zájem. Po Stalinově smrti v roce 1953 se stal v Sovětském svazu prvním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu (KSSS) Nikita Sergejevič Chruščov (1894-1971), jehož strategií bylo vést raději politiku détente⁸⁰ vůči USA. Moskva omezeně poskytovala v době americké války ve Vietnamu ekonomickou a vojenskou pomoc severnímu Vietnamu, ale zároveň se nechtěla plést do amerických záležitostí ve Vietnamu jižním. Poté, co byl v roce 1964 Chruščov zbaven moci, nové vedení v čele s L. I. Brežněvem (1906-1982) podpořilo severní Vietnam rozsáhlými dodávkami vojenského vybavení.⁸¹ Finanční a materiální pomoc Sovětského svazu během americké války ve Vietnamu se na vztazích obou zemí podepsaly velice pozitivně. Poválečný vývoj líčí kniha *Ngoại Giao Việt Nam*: „Komunistická strana Vietnamu popisovala jednotu a úzkou spolupráci se SSSR jako základní kámen zahraničních vztahů a základní strategický princip v politické linii strany a vlády Vietnamu.“⁸²

Rozhodnutím, že podpoří VSR a získá tak jak vojensky silného, tak strategicky výhodně postaveného spojence, Sovětský svaz mnoho nabyt, ale také ztratil. Odhaduje se, že Moskva denně poskytovala Hanoi 4-5 miliónů dolarů.⁸³ Navíc spojenectví s VSR uvrhlo Sovětský svaz do izolace a navázání dobrých vztahů se státy ASEANu⁸⁴ bylo posléze nemyslitelné. „Snahy SSSR o dobré vztahy s nekomunistickými zeměmi v regionu byly neobvyklým jevem v období po roce 1975. Usilovala o to nejen Moskva a Hanoj na straně jedné, ale také Čína na straně druhé.“⁸⁵ Vietnam měl Sovětskému

⁷⁹ Duiker, William. *Ho Či Min: Životopis*. Praha: nakladatelství BB/Art, 2003. str. 83.

⁸⁰ Politika détente – (z francouzského uvolnění, uklidnění) je v mezinárodní politice termín pro snižování napětí v době studené války.

⁸¹ Až 75 % vojenského vybavení používaného v severním Vietnamu pocházelo z Moskvy.

⁸² *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*. Hà Nội: NXB Chính Trị Quốc Gia, 2001. str. 296.

⁸³ Chanda, cit. dílo, str. 290.

⁸⁴ ASEAN- Association of Southeast Asia Nations (Sdružení národů jihovýchodní Asie) je mezinárodní organizace založená roku 1967. Pět zakládajících států (Filipíny, Malajsie, Thajsko, Indonésie a Singapur) se podepsáním tzv. Bangkotské deklarace (8. srpna) dohodlo na společných cílech: urychlení ekonomického růstu, sociálním pokroku, kulturním rozvoji a vzájemných vztazích svých členů. V současnosti má ASEAN deset členů (5 zakládajících států plus Brunej, Laos, Myanmar, Vietnam a Kambodža), které spolupracují i ve vojenskopolitické a mezinárodněpolitické oblasti.

⁸⁵ Sheldon, W. Simon. „Davids and Goliaths: Small Power-Great Power Security Relations in Southeast Asia“ in *Asian Survey* [online]. 1983, vol. 23, no. 3. [cit. 2008-05-13]. str. 306.

svazu co nabídnout. Zejména vidina pacifické námořní flotily, kterou měl SSSR v úmyslu vybudovat a ovládnout tak prostor Východočínského moře, byla lákavá. Neméně pádným argumentem byl zisk amerických technologií, které by velmoc od svého malého, leč silného spojence získala. V debatě o tom, zda podpořit VSR či ne, nakonec zvítězila právě tato pozitiva.

Avšak Vietnam byl ve svých úvahách opatrnější. Poučen z minulosti, se dlouho snažil o to, aby se nedostal pod nadvládu jakékoliv velké mocnosti. Při návštěvě po některých členských zemích ASEANu vietnamský diplomat Phan Hiên zopakoval Malajcům to, co řekl už dříve, že Vietnam se brání hegemonii jakékoliv velmoci, a že nikomu nebude povoleno použít přístav Cam Ranh jako vojenskou základnu.⁸⁶

Vietnamci spolupracovali se Sovětským svazem spíše z nutnosti. Obnova státu po válce a vojenské rozbroje s Kambodžou totiž vyžadovaly velký přísun finančních zdrojů, které byl SSSR schopen zajistit. Přesto však tento vztah nebyl vůbec jednoduchý. „Vietnamci, kteří hrdě bojovali po staletí za svůj národ, odmítali být jen loutkou Sovětského svazu.“⁸⁷ Avšak neměli jiné východisko. Jeden vietnamský diplomat vysvětlil spojenectví s Moskvou jako jedinou možnou obranu proti Číně: „V historii ” řekl, „jsme byli chráněni před Čínou díky dvěma okolnostem. První je, že Čína byla slabá a vnitřně rozdrobená. Ta druhá, že Čína byla ohrožena barbary ze severu. V současnosti jsou našimi barbary Rusové.“⁸⁸

Pro SSSR se tedy Vietnam stal prostředkem k získání vlivu v jihovýchodní Asii a proto Sověti zvali Vietnamce k podepsání přátelské smlouvy. Nebylo pochyb, že za jejím nenápadným obsahem, tedy formulací o přátelských vztazích a spolupráci, se skrývalo něco hlubšího. Vietnamským představitelům bylo jasné, co z podpisu tohoto dokumentu vyplývá, proto byla smlouva vládou zdvořile odmítnuta s odůvodněním, že chce vést svůj vlastní kurz zahraniční politiky.

V polovině sedmdesátých let 20. století došlo k mírnému ochlazení vztahů Hanoje a Moskvy, když byl Vietnam v roce 1975 přijat do Mezinárodního měnového fondu.⁸⁹ Byl tak první socialistickou zemí, která se k takovéto organizaci připojila. Moskva však považovala MMF za „hlavní nástroj imperialistického vykořisťování rozvojových zemí“⁹⁰ Sovětský vztek byl ještě umocněn když ještě tentýž rok Vietnam odmítl vstoupit do RVHP.⁹¹

SSSR však měl prostředky na to, aby Vietnam donutila do RVHP vstoupit. Těmi bylo zejména zdržování slíbené ekonomické pomoci ze strany jediného spojence, kterého Vietnam v Sovětském

---

⁸⁶ Chanda, cit. dílo, str. 36.

⁸⁷ Zagoria, Donald: „Soviet Policy and Prospects in East Asia“ in *International Security* [online]. 1980, vol. 5, no. 2. [cit. 2008-06-19]. str. 73.

⁸⁸ Chanda, cit. dílo, str. 135. Autorovo interview s vietnamským diplomatem z Bangkoku 14. února 1983.

⁸⁹ Mezinárodní měnový fond (MMF) - organizace vznikla v roce 1944 v rámci Brettonwoodských jednání. Od roku 1947 je přidruženou organizací při OSN. Sídlem fondu je Washington. Hlavními cíly této finanční instituce je podporovat mezinárodní měnovou součinnost, usnadňovat mezinárodní obchod a poskytovat pomoc v ekonomické tísní a nestabilitě (např. půjčky zemím jihovýchodní Asie, aj.).

⁹⁰ Chanda, cit. dílo, str.182.

⁹¹ Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), rusky: СЭВ, Совет Экономической Взаимопомощи, (Savět ekonomičeskoj vzaimopomošči) - mezinárodní ekonomické sdružení východního bloku, založené v roce 1949. Cílem RVHP byla ekonomická spolupráce za účelem urychlení hospodářského rozvoje a socialistické integrace.

svazu měl. Phạm Văn Đông (1906-2000)⁹² v této situaci odjel na měsíční návštěvu do Sovětského svazu a po jeho návratu v květnu 1977 byly vztahy obou zemí v nejlepším pořádku.⁹³

Vietnam byl zatlačen v zoufalé finanční situaci do kouta. Nezbylo mu, než podvolit se přáním Moskvy a začít aktivně spolupracovat. Začal tedy tím, že pozval sovětskou armádu na návštěvu jižního Vietnamu. Tento na oko nenápadný akt přátelských vztahů představoval dramatický obrat vietnamského strategického myšlení.⁹⁴ Od té doby proudily do Vietnamu sovětské dodávky zbraní, vojenských vozidel a materiálu. Počet sovětských poradců se do roku 1978 vyšplhal na 600.⁹⁵

Obrat VSR k Sovětskému svazu měl dalekosáhlé důsledky pro vývoj vztahů mezi jednotlivými zeměmi jak v rámci regionu, tak celosvětově. Dalo by se říci, že pro zemi samotnou to znamenalo ještě těsnější členství v soustavě zemí sovětského bloku, závislost na jediné velmoci a definitivní konec možnosti úpravy vztahů mezi Kambodžou a Vietnamem diplomatickou cestou. Celosvětové důsledky spočívaly v ještě větším prohloubení propasti mezi dvěma světovými bloky a v celkovém posílení pozice Sovětského svazu, tedy i komunistické ideologie ve světě.

2. 2. 5. ASEAN

Snahy Vietnamu hledat spojence, kteří by jej podpořili v případě konfliktu s Čínou, se neustále stupňovaly tak, jak se zvětšovalo napětí mezi dvěma jmenovanými zeměmi. Pro Vietnam nebyla tato úloha příliš lehká a to zejména proto, že většina zemí, které měly nějaký vliv na mezinárodním poli a se kterými připadalo navázání přátelských vztahů v úvahu, neměla v minulosti s Vietnamem dobré vztahy. Byly to např. USA, ale také všechny nekomunistické země ASEANu. Opětovné pokusy o získání vlivného spojence ztělesňovaly obavu této země ze svého severního souseda. Možnou alternativou při hledání vhodných pout byly státy ASEANu.

Organizace ASEAN vznikla v roce 1964, tedy v době, kdy Vietnam vedl válku se Spojenými státy. Tehdy byly vzájemné vztahy většiny členských zemí ASEANu s Vietnamem poměrně špatné. „Po měsících, které následovaly vítězství Severního Vietnamu, nazvala Vietnamská demokratická republika nekomunistické země ASEANu, kvůli jejich roli v minulosti, „spoluvíníky amerických imperialistů“ a vyžadovala odstranění amerických základen v Thajsku a na Filipínách.“⁹⁶ Tato pozice však nebyla dlouhodobě udržitelná vzhledem k tomu, že Vietnam zoufale potřeboval spojence v době nestabilní regionální situace.

Pokud jde o vliv v regionu jihovýchodní Asie, byla organizace ASEAN velice důležitá. Vietnam musel pro tuto chvíli zapomenout na svou zášť vůči nekomunistickým zemím, obzvláště ve chvíli, kdy se Čína pokoušela o to, aby ASEAN vedl protisovětskou a tudíž i protivietnamskou politiku. Bylo třeba zastavit tuto štvavou kampaň. Proto začal být Vietnam aktivní ve své snaze získat

---

⁹² Phạm Văn Đông – před rokem 1955 byl viceministrem zahraničních věcí, poté premiér Vietnamské demokratické republiky od roku 1955 a od roku 1976 premiérem sjednoceného Vietnamu.

⁹³ Chanda, cit. dílo, str. 187.

⁹⁴ Zde je nutné říci, že pozvání sovětské armády se Hanoj dlouho bránila. Přítomnost sovětských jednotek na území Vietnamu byla totiž zdrojem obav i přes nově nastolený kurz přátelských vztahů.

⁹⁵ Chanda, cit. dílo, str. 190.

⁹⁶ Chanda, cit. dílo, str. 35.

země ASEANu na svou stranu. Záhy po konci americké války ve Vietnamu a následném sjednocení severní a jižní části země, v červenci roku 1976 promulgovala vláda nově vyhlášené republiky politiku čtyř bodů vůči zemím jihovýchodní Asie s následujícím obsahem:

1. „Země budou udržovat vzájemný respekt, nezávislost, suverenitu a územní integritu, nebudou se vzájemně napadat a vměšovat se do vnitřních záležitostí ostatních zemí a budou vedle sebe koexistovat v míru na základě rovnosti a společného prospěchu.
2. Státy nedovolí jakékoliv jiné zemi, aby jejich území využila na stavbu vojenských základen a mohla tak intervenovat do jiných států v oblasti.
3. Země navážou přátelské sousedské vztahy a vyřeší své problémy a spory skrze vyjednávání.
4. Státy budou rozvíjet spolupráci při výstavbě jednotlivých zemí, což povede k prosperitě podle vlastních podmínek každého státu a k prospěchu, nezávislosti, míru a opravdové neutralitě jihovýchodní Asie.“⁹⁷

„Tato politika byla vyhlášena při příležitosti první návštěvy náměstka ministra zahraničí Vietnamu, Phan Hièna, v členských zemích ASEANu (konkrétně na Filipínách, v Malajsii, Singapuru, Indonésii a v Barmě). Výsledkem této zahraniční cesty bylo navázání diplomatických vztahů s Filipíny (12. července 1976) a s Thajskem (6. září 1976). V minulosti již Vietnam navázal vztahy s Indonésií (1964) a Malajsií a Singapurem (1973), po podpisu Pařížských mírových dohod.“⁹⁸

K ochlazení došlo až v roce 1978, když se na veřejnosti objevily zprávy o kambodžském konfliktu. Země sdružení ASEAN se obávaly, že by se tento ozbrojený spor mohl rozšířit i na Thajsko a vtáhnout tak do celé záležitosti ostatní členské státy. Téměř 100 000 vietnamských vojáků se po invazi do Kambodže dostalo až k thajským hranicím. ASEAN se zdánlivě obrátil k Peking, což ještě upevnilo vztah SSSR a VSR. Vzhledem k tomuto jevu dokonce v roce 1978 státy ASEANu urgovaly USA a Japonsko, aby jako dvě velmoci poskytly Vietnamu ekonomickou pomoc a snížily tak vietnamskou závislost na komunistických státech. Tato strategie však selhala a jihovýchodní Asie se znovu polarizovala.⁹⁹

Podle zápisu z jedenáctého setkání ministrů ASEANU 14.- 16. června 1978 ve městě Pattaya (Thajsko) byl v bodě č. 42 zmíněn vývoj situace v jihovýchodní Asii, zejména konflikt mezi Vietnamem a Kambodžou. Dále pak na řadu také přišla debata o rostoucím tlaku mezi republikami Čínou a Vietnamem. Účastníci meetingu na závěr vyjádřili naději, že vše bude vyřešeno v brzké době mírovou cestou zeměmi, kterých se tento problém týká.¹⁰⁰

Dvanácté setkání ministrů členských zemí ASEANu, které se konalo 28.- 30. června 1979 na Bali, přineslo mnohem obsáhlejší a zevrubnější popis situace. V několika bodech nastínilo situaci v Indočíně. Podle ministrů zahraničí členských zemí ASEANu po invazi VSR do Kambodže vzrostla hrozba vtažení jiných zemí do konfliktu, přičemž největší znepokojení se týkalo přítomnosti

⁹⁷ *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*, cit. dílo, str. 299.

⁹⁸ *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*, cit. dílo, str. 299.

⁹⁹ Sheldon, cit. dílo, str. 306.

¹⁰⁰ *Joint Communique of the Eleventh ASEAN Ministerial Meeting Pattaya, 14-16 June 1978*. [online]. [cit. 2009-02-21]. Dostupný z: <<http://www.aseansec.org/1764.htm>>.

vietnamských vojsk podél thajsko-kambodžské hranice. Zahraniční představitelé členských zemí ASEANu ostře odsoudili invazi VSR do Kambodže a volali po okamžitém a úplném stažení vietnamských vojsk z území narušeného státu.¹⁰¹ Druhým důležitým oddílem v záznamu jednání ministrů zahraničních věcí na Bali byla otázka uprchlíků, kteří po invazi směřovali z Kambodže do Thajska. Účastníci konference se shodli se na tom, že za velkou vlnu uprchlíků je zodpovědný právě Vietnam a tudíž by se měl podílet na řešení tohoto problému.

Záhy po invazi VSR do Kambodže byly tedy vztahy ASEANu s Vietnamem velice napjaté. Postupem času se však situace stabilizovala a v nových podmínkách nebylo členství v organizaci už tak nereálné, jako v době těsně po invazi.

ASEAN hrál už od svého vzniku roli významného hráče v jihovýchodní Asii a právě proto byl důležitý i pro vietnamsko-kambodžské vztahy. Představoval důležitý nátlakový prvek, zejména v otázce odchodu vietnamských vojsk z Kambodže. Sblížení této organizace s Vietnamem zpočátku bránilo napětí vyvolané postojem členských zemí ASEANu k Americké válce ve Vietnamu, zejména podpora jihovietnamského režimu některými zeměmi této organizace.¹⁰² Touha Vietnamu získat spojence v otázce Kambodže však zemi tlačila ke snaze navázat vztahy s ASEANem co nejdříve. Období zlepšení nastalo v letech 1976-1978, poté však bylo přerušeno krizí, která vyvrcholila na sklonku roku 1978. Po invazi ASEAN odsoudil Vietnam za narušení suverenity a územní integrity Kambodže a přístupová jednání byla na mrtvém bodě. Obrat nastal až koncem osmdesátých let 20. století se stahováním vietnamských jednotek z Kambodže. V roce 1989 tedy už nic nebránilo tomu, aby byly s VSR zahájeny přístupové rozhovory. Oficiálně se Vietnam stal členem ASEANu v únoru 1995.¹⁰³

---

¹⁰¹ *Joint Communique of the Twelfth ASEAN Ministerial Meeting Bali, 28-30 June 1979.* [online]. [cit. 2009-02-21].

Dostupný z: <<http://www.aseansec.org/1770.htm>>. str. 2.

¹⁰² Například Thajsko posílalo vojáky do Vietnamu, aby podpořilo boj proti severovietnamskému režimu a Filipíny povolily výstavbu amerických základů na svém území.

¹⁰³ Lôi, Lư Vãn, *50 Years of Vietnam Diplomacy*, cit. dílo, str. 473.

3. Jednotná fronta národní spásy Kambodže (JFNSK)

Tato kapitola pojednává o Jednotné frontě národní spásy Kambodže¹⁰⁴ (JFNSK), organizaci, která vznikla v roce 1978. Cílem této fronty bylo vést kambodžský odboj proti genocidnímu režimu Pol Pota a Rudých Khmerů. Jednotky fronty byly vycvičovány ve vietnamských vojenských táborech, aby posléze byly schopny s přispěním vietnamské armády osvobodit Kambodžu.

Jednotná fronta národní spásy Kambodže byla třetí velkou organizací odporu, kterou Vietnamci pomáhali zakládat. První z těchto organizací byla Spojená fronta Issarak,¹⁰⁵ založená v roce 1950. Druhá skupina odporu, Národní spojená fronta Kambodže, byla pokračovatelem té první a opět se na jejím vzniku podíleli Vietnamci.¹⁰⁶

Cílem této kapitoly je prověřit, jakou roli hrála fronta ve vietnamsko-kambodžských vztazích a pro kterou stranu byla její existence výhodnější.

3. 1. Vznik JFNSK

Počátkem roku 1978 ztroskotaly snahy Vietnamu dohodnout se s Rudými Khmery na kompromisním řešení. Dne 5. února 1978 Pol Pot v rádiu Phnompenh veřejně odmítl Vietnamci navrhovanou dohodu. Podle ní se vojska obou států měla stáhnout pět kilometrů za hranice, v kritické zóně měl být ustaven mezinárodní dohled a posledním bodem měla být hraniční smlouva založená na vzájemném respektu územní integrity. Pol Potovo odmítnutí přesvědčilo Vietnam, že k zajištění cíle dlouhodobé bezpečnosti bude potřeba odstranit jeho režim. Proto se politbyro KSV sešlo ještě v únoru a rozhodlo, že Vietnam bude aktivně pomáhat opozičním silám uvnitř Kambodže. Vedení KSV doufalo, že podporou odboje khmerské skupiny zesílí natolik, že budou schopny svrhnout Pol Pota a Vietnam se tak nebude muset vojensky angažovat.¹⁰⁷ Tato strategie, jednoduše řečeno, předpokládala vybudování odboje uvnitř Kambodže a to pouze z kambodžských sil. Nový směr vietnamské strategie byl patrný z vysílání rádia Hanoj, ve kterém bylo odsuzování krutosti Pol Pota a Rudých Khmerů doprovázeno výzvami k posílení tamního odboje.¹⁰⁸

3. 2. Khmerský odboj a role JFNSK

Existující skupiny odboje proti Pol Potovi byly poměrně malé. Genocidní režim totiž potlačoval veškerou možnou opozici v zárodku. Proto se většina odbojářů snažila dostat do Vietnamu, odkud by vedla revoluční boj. Po roce 1975 bojovaly proti Rudým Khmerům skupiny nekomunistů, které se po několika letech spojily s vojáky z Lon Nolova režimu. Později, v letech 1979-1980, z této

¹⁰⁴ Tato fronta je též známá pod anglickou zkratkou KNUFNS.

¹⁰⁵ Spojená fronta Issarak bojovala proti francouzské koloniální nadvládě.

¹⁰⁶ Chanda, cit. dílo, str. 340.

¹⁰⁷ Vietnam zvažoval i přímou vojenskou intervenci. Riskoval by tím ale válku s Čínou a negativní reakce ze strany ASEANu, proto bylo rozhodnuto o alternativní strategii vybudování odboje.

¹⁰⁸ Wheeler, Nicolas. *Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society*. Oxford: Oxford University Press, 2002. str. 82.

formace vznikla antikomunistická fronta, v jejímž čele stál Son Sann (1911-2000), bojující proti vietnamské přítomnosti v zemi.

Další malé odbojové skupiny se soustředily především ve východní zóně.¹⁰⁹ Zde proti Pol Potovi bojovali jak antikomunisté, tak lonnolovci, ale i umírněnější Rudí Khmerové. Řada odbojářů z této zóny uprchla přes blízkou hranici a sehrála významnou roli v JFNSK. Mezi ně patřil například Hun Sen (nar. 1951),¹¹⁰ kádr kambodžské komunistické strany, který se svou skupinou vojáků odmítl v červenci roku 1977 uposlechnout příkazu a zaútočit na Vietnam. Vzhledem k tomu, že nebylo vojensky možné dosáhnout výraznějších úspěchů, rozhodl se se svou jednotkou ustoupit. Poté s pěti dalšími důstojníky uprchl do Vietnamu.¹¹¹

Zhruba ve stejné době v provincii Kampot¹¹² shromáždil Ta Rin, vzdělaný důstojník, okolo sebe vojáky a vedl je přes hranici s Vietnamem. Na podzim roku 1977 se tato skupina přidala k přeběhlíkům z období mezi lety 1973-1975 a k dalším komunistům trénovaným Vietnamci.

Výše zmíněná východní zóna byla pro Vietnam klíčová. Vietnamské vedení chtělo spojit jím vytvořené hnutí odporu s místními opozičními skupinami. V jistý moment vypadala situace pro Vietnam velice příznivě, dokonce se nabízela možnost, že se země nebude muset vojensky vůbec angažovat. Než však byl záměr vietnamského vedení realizován, Pol Pot provedl rozhodující útok na rebely na východě a myšlenka vojenské neangažovanosti Vietnamu padla.¹¹³

Po ztroskotání strategie podpory khmerského odboje uvnitř Kambodže se zrodil náhradní plán, který předpokládal vznik komunistické odbojové organizace pod záštitou Vietnamců. Podnět k tomu dala skupina odbojářů v čele s Hengem Samrinem (nar. 1934). Ten se od července roku 1978 snažil vést zhruba dvoutisícovou skupinu mužů. Na konci srpna zamířil Heng Samrin na setkání rebelů v továrně na latex v Memot¹¹⁴ na severu Kambodže. Hlavním účelem tohoto setkání, které se mělo konat v září, bylo naplánovat sjednocení mužů a vytvořit „frontu,“ tedy formální organizaci, která by vedla odboj. Samrin řekl, že on, Pol Sarocun, Mau Phoc a dva další muži „uskutečnili přípravy na vznik fronty.“ Ještě důležitější bylo, že poté zkontaktovali Vietnamce.¹¹⁵

O myšlence založení provietnamské kambodžské komunistické strany a zároveň osvobozené armády jednalo vietnamské politbyro v polovině února 1978. Poté, co byl tento postup na zasedání politbyra schválen, setkal se Lê Duẩn (1907-1986)¹¹⁶ a Lê Đức Thọ (1911-1990)¹¹⁷

---

¹⁰⁹ Východní zóna je označení pro území zahrnující provincie Svay Rieng, Prey Veng, východní část provincie Kompong Cham a Chhlong, okrsek provincie Kartie.

¹¹⁰ Hun Sen - Ke KSK se přidal v roce 1971, od roku 1975 získával stále významnější funkce v armádě. V roce 1977 se stal zástupcem velitele ve východní zóně a stal se zodpovědným za padesátimetrový pás země podél hranice s Vietnamem. V březnu 1977 dostal rozkaz, aby společně s dalšími připravil na útok za vietnamské hranice. Hun Sen se rozhodl, že se svými muži uprchne do Vietnamu, protože se rozhodl přidat se k odboji.

¹¹¹ Kiernan, Ben. *The Pol Pot Regime: Race, Power and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge, 1975-1979*. Yale: Yale University Press, 1996. str. 370.

¹¹² Kampot – provincie na jihu Kambodže.

¹¹³ Wheeler, cit. dílo, str. 82.

¹¹⁴ Memot – kambodžské město ležící v provincii Kampong Cham, poblíž hranice s Vietnamem.

¹¹⁵ Kiernan, cit. dílo, str. 440. (interview autora s Heng Samrinem v Phnompenhu, 7. prosince, 1992.)

¹¹⁶ Lê Duẩn – od roku 1958 byl jedním z nejdůležitějších komunistických politiků v severním Vietnamu. Když v roce 1969 zemřel Ho Či Min, stal se Lê Duẩn politikem číslo jedna. Od roku 1976 vedl sjednocený Vietnam až do své smrti v roce 1986. Mimo jiné také schválil invazi VSR do Kambodže.

s kádry kambodžské komunistické strany, kteří žili ve Vietnamu v exilu od roku 1954, a těmi, kterým se podařilo utéct před režimem Rudých Khmerů a našli v sousední zemi azyl.¹¹⁸ Společná jednání probíhala hladce. Je nutné říci, že založení JFNSK bylo oboustranně výhodné. Pro Kambodžany z toho důvodu, že bez pomoci Vietnamu by nejspíš nebyli schopni organizovat svůj odboj na takovéto úrovni a dosáhnout svržení genocidního režimu.

Co se týče významu fronty v rámci khmerského odboje, byla fronta nenahraditelná. JFNSK byla bezpochyby nejsilnější kambodžskou odbojovou skupinou a jako taková vedla nejefektivnější revoluční boj. Domnívám se, že to bylo především díky podmínkám, ve kterých tento odboj vznikl. Formoval se ve Vietnamu a s jeho podporou, tudíž podmínky vzniku byly více než příznivé. Naopak v Kambodže byla situace zcela jiná, protože každý, kdo se rozhodl připojit se k organizaci odporu, se vystavoval bezprostřednímu riziku smrti.

Pro Vietnamce byla fronta legitimizačním klíčem invaze a jako taková znamenala pro Vietnam nejen svržení režimu Rudých Khmerů, ale i uvolnění napětí na jihovýchodní hranici.

Vietnamská strategie byla tedy jasná. Ustavení organizace odporu a nové kambodžské komunistické strany, jinými slovy nového vedení Kambodže, které nastoupí, jakmile budou Pol Pot a Rudí Khmerové poraženi frontou odporu podporovanou vietnamskými vojáky. Tento plán vyžadoval, aby se začalo s výcvikem okamžitě. 22. dubna 1978 vznikla první brigáda khmerské disidentské armády a další brigády byly sestavovány v průběhu roku 1978.¹¹⁹

Počátkem roku 1978 se na mýtině uprostřed kaučukové plantáže východně od města Snuol,¹²⁰ shromáždilo několik tisíc Khmerů, kteří byli svědky uvedení JFNSK.¹²¹ 2. prosince 1978 se konal kongres odbojových sil, na kterém fronta oficiálně vznikla. Na témže kongresu byl zvolen i čtrnáctičlenný ústřední výbor¹²² fronty.

Vytvoření JFNSK bylo možné díky oboustranné vůli Vietnamců i kambodžských odbojářů. Díky vzniku fronty a podpoře Vietnamu bylo možné dosáhnout cílů, o které khmerský odboj usiloval, tedy svržení Pol Pota a rudých Khmerů, přičemž důležitost JFNSK spočívala právě ve spojení s Vietnamci. Bez jejich pomoci by invaze fronty na konci roku 1978 byla jen stěží realizovatelná.

3. 3. Členové JFNSK

Při hledání potenciálních sil, které by představovaly jednotky JFNSK, se musíme ohlédnout do historie. Na začátku je důležité říci, že většina vojáků z jednotek JFNSK byli etničtí Khmerové.¹²³

---

¹¹⁷ Lê Đức Thọ – vietnamský generál, diplomat a politik. Pomáhal v roce 1930 zakládat Indočínskou komunistickou stranu. Společně s Henry Kissingerem obdržel v roce 1973 Nobelovu cenu míru za podíl na Pařížských mírových dohodách, ale odmítl ji převzít.

¹¹⁸ Chanda, cit. dílo, str. 217.

¹¹⁹ Chanda, cit. dílo, str. 219.

¹²⁰ Snuol – kambodžské město ležící v provincii Kratie poblíž vietnamských hranic.

¹²¹ Chanda, cit. dílo, str. 339.

¹²² Central committee jsem přeložila jako „ústřední výbor“ vzhledem k faktu, že organizace tvořila současně novou komunistickou stranu Kambodže. Možný je zřejmě i překlad „centrální komise“.

¹²³ Tito etničtí Khmerové byli buďto usedlíci, kteří zůstali v deltě Mekongu i poté, co území připadlo Vietnamu, anebo přeběhlci, utíkající v sedmdesátých letech před boji Rudých Khmerů.

První větší skupina, kterou Vietnamci vycvičili pro boj v Kambodže, vzešla z původních khmerských usedlíků ve Vietnamu. Zde se nabízí otázka, odkud tato skupina pochází? Odpověď nalezneme v událostech padesátých let 20. století. Ženevské dohody v roce 1954 přičly deltu Mekongu, tedy území bývalé kolonie Kočinčíny, Vietnamu. Následkem toho se tisíce Kambodžanů naráz ocitly na vietnamském území. Většina se jich vrátila do Kambodže, aby se připojili k jednotkám odporu, bojujícím proti Američanům. Někteří však ve Vietnamu zůstali a později sehráli důležitou roli právě v organizaci JFNSK.

Největším zdrojem možných sil odporu však byly vietnamské uprchlické tábory. Množství Kambodžanů, kteří uprchli do Vietnamu před režimem Rudých Khmerů, bylo poměrně velké. Do října roku 1977 přišlo do Vietnamu 60 tisíc uprchlíků z Kambodže.¹²⁴ Nayan Chanda, významný publicista a odborník na politiku jihovýchodní Asie, se v březnu roku 1978 v uprchlickém táboře Ben Sanh setkal s jedním z budoucích lídrů JFNSK, kterému všichni říkali „pan Ďůrc“. Tento pan Ďůrc se, jako mnoho dalších, dostal do Vietnamu v roce 1954 na základě Ženevských dohod. V roce 1971 odešel zpět do Kambodže, aby se připojil k odboji proti Lon Nolovi. Za tři roky se však musel znova uchýlit do Vietnamu, protože utíkal před čistkami Rudých Khmerů.¹²⁵ V září 1977 už bylo ve Vietnamu tolik khmerských uprchlíků, že ho povolali, aby na ně dohlížel a trénoval je.¹²⁶ O tři roky později Nayan Chanda zjistil, že Yos Por, jeden z velitelů JFNSK není nikdo jiný než onen „pan Ďůrc“ z vietnamského uprchlického tábora. Po třech letech výcviku v Hanoji přebíral Ďůrc velení nad uprchlickým táborem.¹²⁷ V jižním Vietnamu později vzniklo ještě mnoho tajných táborů, kde probíhal výcvik uprchlých Khmerů. Právě z těchto lidí byly sestavovány jednotky kambodžské odbojové organizace.

3. 4. Vedení JFNSK

Velice důležitým aspektem při zakládání jakékoliv organizace je její vedení. Co se týče kandidátů do vedoucích pozic, nebylo jich mnoho, protože jen málo bývalých kádrů¹²⁸ kambodžské komunistické strany přežilo Pol Potovy čistky. Jak bylo řečeno výše, ústřední výbor JFNSK měl čtrnáct členů.¹²⁹

Nejvýznamnější trojici členů tvořili prezident, viceprezident a generální tajemník JFNSK. Prezidentem fronty se stal Heng Samrin (nar. 1934),¹³⁰ dřívější člen výkonného výboru Komunistické

---

¹²⁴ Carney, Timothy. *Heng Samrin Armed Forces and A Military Balance in Cambodia*. prezentace z Princetonské konference o Kambodže, listopad 12-14, 1982, 7. Převzato z Chandy, str. 217.

¹²⁵ Chanda, cit. dílo, str. 218.

¹²⁶ Kiernan, cit. dílo, str. 373. (Autorovo interview s Yos Porem, 1980).

¹²⁷ Chanda, cit. dílo, str. 218.

¹²⁸ Byl to např. Pen Sovan, vycvičen později ve vietnamské armádě, získal hodnost major. Dále pak Chan Si a Khang Sarin, také majoři ve vietnamské armádě. Tang Saroem, který dohlížel na dělníky v uhelných dolech v Hon Gai, Keo Chanda, který četl zprávy v khmerském jazyce v rádiu Hanoj, Chea Soth, Heng Samrin, Yos Por, Hun Sen a Bou Thang.

¹²⁹ Heng Samrin, Chia Sim, Ros Samy, Mat Ly, Bun Mi, Hun Sen, Mean Saman, Meas Samnang, Neou Samon, Ham Samin, Chey Kanh Nha, Chan Ven a Prach Sun.

¹³⁰ Heng Samrin – přidal se ke komunistům už v roce 1959, v roce 1975, když Rudí hmerové v čele s Pol Potem převzali moc, stal se jedním z nich. Později, v roce 1978 uprchl do Vietnamu, kde spolu s Vietnamci organizoval vznik Jednotné fronty, jejímž cílem bylo svržení genocidního režimu.

strany Kambodže pro východní oblast. Viceprezident Chea Sim (nar. 1932) byl bývalým tajemníkem stranického výboru pro region 20¹³¹ a bývalý člen parlamentu.¹³² Posledním vysokým představitelem kambodžské fronty byl generální tajemník Ros Samay (nar. 1935), bývalý personální asistent desáté jednotky kambodžských revolučních ozbrojených sil.

Patrně nejvýznamnějším vůdcem vůbec byl Heng Samrin. Ten stál na počátku myšlenky vzniku fronty a začal okolo sebe shromažďovat muže, kteří tuto ideu podporovali. Chopil se organizace odbojové skupiny a přišel s myšlenkou, že jedině s podporou Vietnamu může jejich odboj dokázat, aby byl režim Pol Pota a Rudých Khmerů svržen. Jak bylo řečeno výše, byl to právě Samrin a další čtyři muži, kteří se rozhodli zkontaktovat Vietnamce, přičemž právě on se od začátku stavěl do role vůdce.

3. 5. Deklarace a Program JFNSK

Uveřejnění vzniku JFNSK doprovázela deklarace Jednotné fronty národní spásy Kambodže, která je souhrnně řečeno výčtem zločinů spáchaných Pol Potovým režimem. Shrnutí této deklarace zařazují do textu z toho důvodu, že dokresluje praktiky Rudých Khmerů a nahrazuje tak do této práce nezařazenou kapitolu kambodžských dějin, konkrétně snahu Pol Pota o bleskovou revoluci v Kambodže. Je třeba dodat, že deklarace Jednotné fronty národní spásy Kambodže je psána z protipolpotovského pohledu lépe řečeno z pohledu provietnamsky zaměřených Kambodžanů.

Deklarace JFNSK začíná pasáží o tom, jak mnoho Kambodžanů hrdinně bojovalo proti francouzským a americkým imperialistům, aby dosáhlo nezávislosti země. Místo toho, aby po dlouhé době bojů khmerský lid zažil období míru a stability, trpí pod tíhou diktátorského vojenského režimu Pol Pota a Ienga Saryho.¹³³ Pol Pot a Ieng Sary jsou v textu deklarace líčeni jako zločinci, kteří zradili svou zem a doslova ji „utopili v krvi“.

Převážná část vyhlášení JFNSK se zabývá popisem režimu, nastoleného v roce 1975: „Jen pár dní po osvobození, ve jménu ‚radikální socialistické revoluce‘ a ‚sociálního klidu‘, zakázali městský život a přinutili miliony lidí opustit svoje domovy a majetek a odejít na venkov, kde se jejich nejistý život změnil v pomalou smrt způsobenou vyčerpávající prací. Zpřetrhali posvátná pouta mezi rodiči a dětmi, bratry a sestrami, manželi a manželkami a mezi sousedy. Zakázali vesnice, kde náš lid žil tisíce let a se kterými jsme byli tak těsně svázáni. Vyhlásili program ‚celkové spolupráce‘, ‚kolektivizace života‘, společného ‚stravování a práce‘ a systém, ve kterém platí ‚zákaz peněz a trhu‘.“¹³⁴

Zločiny spáchané Rudými Khmery jsou zde hodnoceny jako ještě horší akty, než jaké byly páchany ve středověku, nebo než jaké spáchal Adolf Hitler ve 20. století. Pasáže o masakrech vlastního lidu střídá lamentace nad likvidací zvyků, kultury, náboženství a v důsledku celého národa. V kritice Rudých Khmerů je obsažena zároveň kritika Číny. Zaznívá zde, že Pol Pot a jeho přívrženci

¹³¹ Region 20 je označení pro provincii Svay Rieng v Kambodže.

¹³² The Kampuchean People's Representatives Assembly byl název pro unikamerální parlament v době existence Demokratické Kampučie.

¹³³ *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1979. str. 42. (Deklarace JFNSK)

¹³⁴ *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*, cit. dílo, str. 43.

svým jednáním podporují expanzivní politiku Číny v tom smyslu, že vyvolali hraniční konflikt s Vietnamem a z přítele se tak stal nepřítel. V textu také padlo obvinění, že z kambodžských revolučních ozbrojených sil se pod vlivem Rudých Khmerů stali žoldáci čínských úřadů, kteří slouží jako prostředek pro potlačování povstání místních obyvatel.¹³⁵ Text je na závěr vygradován: „Zrádná klika Pol Pot–Ieng Sary utopila Kambodžu v krvi a slzách. Překypující vztekem nad barbarskými akty a politikou zrady naší země a lidu, autentické revoluční síly povstaly, aby společně vzdorovaly těmto zrádcům a zachránily naši zemi před otroctvím a vyhlazením.“¹³⁶ Tímto emocionálním prohlášením byla na světlo světa uvedena organizace, která se později podílela na svržení režimu Pol Pota a Rudých Khmerů, organizace, z jejichž řad pocházeli budoucí vůdci Kambodžské lidové republiky (KLR).

Součástí vzniku JFNSK byl také jedenáctibodový program, který měl zajistit, aby se napravily zločiny, popsané v deklaraci. Jeho primárním cílem mělo být svržení diktátorů Pol Pota a Ienga Saryho a dosažení toho, aby se již nikdy nedostali k moci. Politický život, který byl zničen, měl být znovuobnoven, proto druhý bod programu JFNSK spočíval ve zvolení národního shromáždění, vytvoření organizace pro mládež a ženy, dále měly vzniknout odbory, rolnická asociace a lidová armáda. V deklaraci je popisováno násilné stěhování obyvatelstva a obecně porušování lidských práv, na to reagoval program fronty tím, že sliboval zajištění základních svobod a demokratických práv. Všichni lidé se budoucna směli vrátit do svých domovů. Ekonomické změny, popsané v deklaraci, program řešil návratem k ekonomickým postupům počátku sedmdesátých let. Obnova národní ekonomiky společně s opětovným zavedením peněz a zajištění progresivního vývoje politiky směrem k socialismu měly zajistit budoucnost Kambodže po stránce ekonomické samostatnosti. JFNSK rovněž prohlašovala, že obnoví osmihodinovou pracovní dobu. Deklarace se věnovala i škodám na rodinném životě, ty měly být napraveny opět díky JFNSK. Fronta slíbila, že podpoří svobodný výběr manželských svazků. Současně by mělo dojít k obnovení kulturních tradic. Důležitým krokem na cestě k přeměně země mělo být vytvoření vhodných podmínek pro to, aby úředníci a vojáci reakcionářského režimu přestoupili na stranu lidu¹³⁷ a bojovali proti Pol Potovi a Ieng Sarymu. Zároveň však měli být potrestáni všichni, kteří spáchali krvavé zločiny proti kambodžskému lidu. Fronta také přislíbila, že rozvine přátelské vztahy se sousedními zeměmi, vyřeší mezinárodní spory za pomoci vyjednávání a obnoví solidaritu s revolučními a progresivními silami po celém světě a že urovná hraniční konflikt s Vietnamem a povede zahraniční politiku neutrality a míru.“¹³⁸

Všechny výše zmíněné body programu bylo třeba realizovat co nejrychleji, aby se životní podmínky kambodžského obyvatelstva zlepšily. Proto byla napsána deklarace (a částečně i program fronty) propagandistickým stylem, plná emocí, výzev a obvinění. Tento styl byl bezpochyby zacílený na to, aby každého Kambodžana snadno přesvědčil, že právě JFNSK je organizací, ve které spočívá budoucnost Kambodže.

¹³⁵ *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*, cit. dílo, str. 45.

¹³⁶ *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*, cit. dílo, str. 45.

¹³⁷ Přestoupit na stranu lidu znamená dát se na cestu socialismu, tedy prakticky podpořit politiku JFNSK.

¹³⁸ *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*, cit. dílo, str. 46.

Poselství deklarace a politického programu Jednotné fronty národní spásy Kambodže je patrné. JFNSK měla v plánu obnovit zemi, která byla po zásazích Pol Pota v hrozném stavu a přivést národ zpět k životu, jaký vedl před nástupem Rudých Khmerů k moci, ale s malou změnou, nová Kambodža se měla stát socialistickou zemí. Tento nelehký úkol byl po invazi VSR do Kambodže realizován postupně a s velkými těžkostmi.

3. 6. Vliv Vietnamu na JFNSK a reakce okolních států

Pomoc frontě měla být hlavním argumentem Vietnamu, pokud by došlo na obviňování okolních států. Přesně to se také stalo. Záhy po invazi, 3. ledna 1979, rádio Hanoj oznámilo, že invaze byla dílem jednotek JFNSK, které byly podporovány vietnamskými vojáky.¹³⁹ Vietnamský velvyslanec Hà Văn Lô opakoval stále stanovisko své vlády, které znělo, že Pol Pot byl svržen JFNSK. Připustil, že se vietnamské síly střetly s Rudými Khmery, avšak údajně šlo výhradně o sebeobranu. Argumentoval také tím, že existují dvě války, první je hraniční válka, kterou rozpoutala klika Pol Pota a Ienga Saryho proti Vietnamu a druhá je revoluční válka kambodžského lidu. Právě tato revoluční válka umožnila svržení genocidního režimu.¹⁴⁰ Osobně zastávám názor, že svržení Pol Pota bylo spíše zásluhou vietnamských vojsk, které početně převýšily JFNSK téměř čtyřikrát.¹⁴¹ Přisuzovat tedy tento čin JFNSK bylo ze strany Vietnamu spíše snahou o vlastní ochranu před mezinárodní reakcí.

Vliv Vietnamu na JFNSK byl nesmírný. K podpoře myšlenky vzniku fronty vedly Vietnam tři hlavní důvody. Za prvé – už od počátku bylo určeno, že organizace musí být komunistická. Vietnam si tak chtěl zajistit, aby se budoucí nová Kambodža stala partnerem, jehož kladný postoj k sousednímu státu by zajistil mírové soužití zemí a především ukončení hraničního problému. Tím, že vietnamské politbyro rozhodlo o pomoci se vznikem JFNSK si do budoucna zajistilo vděk ze strany budoucí kambodžské vlády. Z této pozice hrála fronta do budoucna důležitou roli zahraničně politického partnera. Za druhé – svržení Pol Pota a Rudých Khmerů bylo dostatečnou motivací k podpoře. Za třetí – JFNSK, která za podpory Vietnamců vznikla v roce 1978 se stala vhodnou záminkou k invazi. Ačkoliv počty vietnamských vojáků v Kambodže jasně hovořily v neprospěch Vietnamu, vláda se stále odvolávala na to, že jen pomáhala khmerskému odboji.

Demokratická Kampučie vnímala vznik JFNSK jako zradu. V Radě bezpečnosti OSN odsoudil frontu Norodom Sihanuk, který byl vyslán jako zástupce Demokratické Kampučie. Řekl, že JFNSK měla funkci kouřové clony, vytvořené z toho důvodu, aby skryla před vnějším světem zločinecké protikambodžské živly, které se zaprodaly Vietnamské socialistické republice.¹⁴² Tato pozice byla podporována Čínou. Ta okamžitě popřela, že by vietnamská teorie dvou válek byla

---

¹³⁹ Wheeler, cit. dílo, str. 84.

¹⁴⁰ Wheeler, cit. dílo, str. 85.

¹⁴¹ V Kambodži po invazi bylo přibližně 100 000 vietnamských vojáků, vojska JFNSK čítala zhruba 20 000 vojáků.

¹⁴² Wheeler, cit. dílo, str. 90.

pravdivá, protože: „jak by mohla loutková organizace, vytvořená před pár týdny, shromáždit desítky divizí a napadnout všechny části Kambodže?“¹⁴³

Postoj USA vůči JFNSK byl artikulován velvyslancem Andrew Youngem. Ten také odmítl teorii dvou válek a řekl, že JFNSK vládne Kambodže jen „díky vietnamským bajonetům.“¹⁴⁴ Podle něj a řady dalších zástupců států byla tedy JFNSK jen zástěrkou k invazi. Vzhledem k tomu, že útok na Kambodžu nebyl USA schvalován a vůdci USA si byli jisti, že Vietnam použil JFNSK jen proto, aby se mohl bránit na poli mezinárodním, dostalo se těm, co svrhli Pol Potův genocidní režim jen trestu. Nová vláda Kampučské lidové republiky nebyla uznána jako legitimní a na půdu Rady bezpečnosti OSN byl pozván Sihanuk jako zástupce Rudých Khmerů¹⁴⁵. Vietnam poté musel snášet sankce ze strany USA a dalších států.

Ze vzniku organizace JFNSK lze v praxi vyvodit dvě velice důležité konsekvence pro vzájemné vztahy Vietnamu a Kambodže. Za prvé, vyhlášení Jednotné fronty národní spásy Kambodže bylo důležitým mezníkem v pozvolném obratu od politiky nepřátelství. Je třeba zdůraznit, že základní příčinou tohoto zlomu byl nesouhlas řady členů i nečlenů komunistické strany Kambodže s praktikami režimu Pol Pota a Rudých Khmerů. Ve vedení státu však byli stále Rudí Khmerové, lidé, kteří se stavěli nepřátelsky a agresivně ke všem projevům spolupráce se sousední zemí Vietnamem. Vytvoření legitimní opozice, která by po převzetí moci nad Kambodžou zajistila provietnamskou linii politiky, bylo tudíž pro Hanoj prioritou.

Za druhé, veřejné odkrytí Jednotné fronty národní spásy Kambodže na počátku prosince 1978 vyvrátilo poslední naděje na to, že by vietnamsko-kambodžský konflikt mohl být vyřešen bez užití vojenské síly. Existence odbojové fronty pod záštitou Vietnamců v praxi znamenala legitimizaci vietnamské invaze do Kambože. Ta se uskutečnila o pár měsíců později. Podle oficiálního stanoviska Vietnamu ji vedly khmerské brigády bojující za svržení nenáviděného diktátora a početné skupiny jeho přívrženců.

---

¹⁴³ Wheeler, cit. dílo, str. 90.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Sihanuk byl nucen se spojit s Rudými Khmery po invazi VSR do Kambodže. Viz podkapitola 4.4.

4. Invaze VSR do Kambodže

V následujících kapitolách se pokusím shrnout příčiny, které k vietnamskému zásahu vedly, stručně popsat samotnou invazi a poté se věnovat reakcím okolních států, ale i reakci Kambodže samotné. Nedílnou součástí poslední velké části bude také popis dalšího vývoje vztahů Vietnamu a Kambodže se zaměřením na otázku dohry sporů o společnou hranici.

Invaze JFNSK společně s vojsky VSR do Kambodže byla pro Vietnam z hlediska mezinárodní reakce velice nepříznivou akcí, která uvrhla zemi do izolace. Z hlediska vzájemných vztahů Vietnamu a Kambodže byla invaze vrcholem nepřátelství.

4. 1. Příčiny vedoucí k invazi VSR do Kambodže

V předešlých částech své práce jsem se podrobně zabývala vývojem vztahů mezi Vietnamem a Kambodžou. Analyzovala jsem vztahy a vazby zemí v regionu jihovýchodní Asie, ale i vliv USA a Sovětského svazu na tuto problematiku. V této kapitole bych chtěla zúročit dosavadní zkoumání a vyvodit z něho příčiny, vedoucí k rozhodnutí Vietnamu zasáhnout v Kambodže.

Domnívám se, že hlavní příčiny invaze mohou být rozděleny do dvou typologických celků. Na prvním místě bych uvedla faktory vnitropolitické a na druhém faktory související se spory o jihovýchodní hranici.

Vnitropolitické příčiny se týkají zejména nástupu Pol Pota a Rudých Khmerů k moci. Pol Potem nově aplikovaná domácí politika byla neslučitelná s politikou Komunistické strany Vietnamu. Již dříve zmiňovaná khmerská obava z vietnamské snahy začlenit Kambodžu do tzv. Indočínské federace a střídavé vpády vojsk obou zemí přes jihozápadní hranici v kombinaci s Pol Potovým plánem rychlé revoluce vedly ke genocidnímu zacházení s vietnamskou etnickou menšinou, usazenou na území Kambodže. Zásahy, jaké khmerské vedení použilo proti etnickým Vietnamcům, měly dvě podoby – vyhánění Vietnamců ze země a vyhlazování.¹⁴⁶ Od poloviny roku 1976 se celá situace ještě zhoršila, Vietnamci už nemohli zemi opouštět. Perzekuce byly čtenější s tím, jak se konflikt mezi oběma zeměmi zhoršoval. Liai Duong¹⁴⁷ ve své práci s názvem *Racial Discrimination in Cambodian Genocide* pokládá zacházení s etnickými Vietnamci na území Kambodže v letech 1976-1978 za jistý druh rasové diskriminace, neboť etnický původ byl podstatným faktorem v určování v tom, koho zabít. Dokonce i ti, kteří byli jakkoliv spojeni s Vietnamci, včetně Khmerů, byli také usmrceni. Z toho vyplývá, že kdykoliv byl někdo „infikován“ čímkoliv vietnamským, např. znal jejich jazyk nebo byl vycvičen jejich armádou, znamenalo to, že může být zavražděn i v případě, že není etnický Vietnamec.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ Duong, Liai. *Racial Discrimination in the Cambodian Genocide*. Genocide Studies Program, MacMillan Center for International and Area Studies, Yale University. GSP Working Paper No. 34, 2006. str 9.

¹⁴⁷ Liai Duong vystudovala Politické vědy na Yaleské univerzitě, přičemž ve svém studiu se zaměřila na Kambodžu. Díky své disertační práci s názvem *Racial Discrimination in the Cambodian Genocide* se zapojila do projektu Genocide Studies Program (Program studií genocidy).

¹⁴⁸ Duong, cit. dílo, str. 11.

Genocidní politika Pol Pota a Rudých Khmerů se také stala jedním z hlavních důvodů vpádu VSR do Kambodže.

Drouhou příčinou vedoucí k invazi VSR do Kambodže byl bezpochyby dlouhotrvající hraniční konflikt, který se projevil už v roce 1975. Odlišný výklad Francouzi stanovené Bréviého linie a pozemní hranice společně s nesouhlasem Kambodže s tím, že po odchodu kolonialistů zůstalo bývalé kambodžské území (pozdější část kolonie Kočinčíny) Vietnamu, byly dvě zásadní otázky, které způsobily značné problémy. Hranice od provincie Tây Ninh k bodu, kde se střetávají hranice Laosu, Vietnamu a Kambodže, měří 550 km. V minulosti se k ní nevztahovala žádná smlouva, byla pouze zakreslena v mapě, kterou používali Francouzi do roku 1954.¹⁴⁹ To umožňovalo volný výklad a je pochopitelné, že obě strany si nárokovaly co největší část území.¹⁵⁰ Nejvíce přitom trpělo obyvatelstvo vietnamských i kambodžských provincií okolo exponované hranice.

Faktem zůstává, že vedení Demokratické Kampučie svou nepřátelskou politikou poskytlo v podstatě Vietnamské socialistické republice záminku či důvod k provedení invaze.

4. 2. Invaze

Vietnamské rozhodnutí o invazi do Kambodže bylo významným mezníkem ve vývoji vietnamsko-khmerských vztahů. Ofenziva, kterou Kambodža provedla na konci roku 1978 byla poslední z řady přeshraničních útoků mezi oběma zeměmi. Začala v polovině prosince 1978, kdy Pol Potův režim soustředil devatenáct z celkových pětadvaceti vojenských jednotek na vietnamsko-kambodžské hranici. 23. prosince 1978 Pol Potova armáda zaútočila na městečko Běn Sòi (provincie Tây Ninh) s cílem dobýt a okupovat provinční město Tây Ninh.¹⁵¹ Tato vojenská operace byla poslední velkou akcí Kambodže před invazí vojsk Vietnamské socialistické republiky do Kambodže. Na samém konci roku 1978 vietnamský pohár trpělivosti přetekl. 24. prosince 1978 Vietnam podnikl mohutný útok na Kambodžu společně s jednotkami JFNSK. Cílem těchto vojsk bylo obsadit co nejvíce strategických bodů v deltě řeky Mekong. Důležitým opěrným bodem, bylo město Kratie,¹⁵² při jehož dobývání používali Vietnamci vzdušné i pozemní útoky. Úder z Buôn Ma Thuột na Kratii vedl generál Hoàng Cầm a po 6 dnech ji dobyl. Dalším ovládnutým městem bylo město Stung Treng (1. ledna 1979).¹⁵³ Získáním těchto dvou měst Vietnamci efektivně odřízli celý severovýchodní region od phnompenhské kontroly. Dne 2. ledna Phnompenh oficiálně obvinil Vietnamskou socialistickou republiku z agrese a požádal o mezinárodní pomoc. Ta však nepřicházela a do 4. ledna 1979 dobyla vietnamská vojska jednu čtvrtinu kambodžského území. Hlavní město Phnompenh dobyly složené jednotky 7. ledna.¹⁵⁴

---

¹⁴⁹ Lôi, Lưu Văn. *Việt Nam Đất Biển Trời*, cit. dílo, s. 105.

¹⁵⁰ Touto problematikou se podrobněji zabývám v podkapitole 1.2. první velké kapitoly své práce.

¹⁵¹ *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*, cit. dílo, str. 305.

¹⁵² Kratie – toto město bylo uchváčeno už v roce 1970 vietnamskými vojáky a sloužilo jako základna pro útoky vedené proti režimu generála Lon Nola. Město se nachází ve stejnojmenné provincii v Kambodže.

¹⁵³ Thu-Huong, Nguyen Vo. *Khmer-Viet Relations and the Third Indochina Conflict*. Jefferson: McFarland & Company, Inc., Publishers, 1992. str.126.

¹⁵⁴ *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*, cit. dílo, str. 305.

Průběh invaze byl poměrně hladký a rychlý. Vojska složená z kambodžského odboje a vietnamské armády obsadila zemi do konce ledna 1979 a vyhnala většinu představitelů Rudých Khmerů do džungle k thajským hranicím. Pol Potův režim byl tedy v krátké době svržen.

4. 3. Mezinárodní reakce na invazi VSR do Kambodže

Vojenské provedení invaze bylo v jistém smyslu jednodušší částí celé akce. Dalším úkolem Vietnamu bylo ospravedlnit své jednání před mezinárodní veřejností. Vietnam však brzy pocítil, že ospravedlnění v podobě argumentace o pomoci khmerskému odboji nebude přijato. Většina zemí tuto argumentaci brala spíše jako zástěrku a Vietnam byl uvržen do mezinárodní izolace.

Zasedání Rady bezpečnosti Spojených Národů bylo svoláno 11. ledna 1979 a trvalo do 12. ledna. Jednotlivé země odsuzovaly či podporovaly invazi přesně podle předem daného klíče, který spočíval ve spojeneckých vazbách těchto států. Reakce států úzce souvisí s otázkou oprávněnosti vojenské akce. Domnívám se však, že strategické a politické zájmy zemí často ovlivňují posuzování této oprávněnosti v neprospěch objektivnosti. Otázka oprávněnosti invaze VSR do Kambodže je velice složitým, ale zajímavým problémem, pro který mi zde bohužel nezbývá prostor, omezím se tedy na reakce jednotlivých států, které jsou odrazem politického kurzu daných zemí.

Spojené státy invazi odsoudily. Z analýzy, kterou jsem provedla v druhé kapitole o vzájemných vztazích zemí vyvozují, že tento krok je logickým důsledkem politiky sblížení s Čínou. Navíc z pohledu velice specifického postavení USA jakožto přední velmoci, které se svým postojem snaží zajistit mír ve světě, byla invaze VSR negativní akcí, která mohla narušit stabilitu regionu. Pokud by USA tuto invazi neodsoudily, došlo by zřejmě k posílení pozice Vietnamu, což by dále vedlo k situaci, kdy v regionu jihovýchodní Asie budou usilovat o vliv dva hegemoni – Vietnam a Čína. Tato pozice by nebyla udržitelná, toho si byl vědom jak prezident Carter, tak jeho poradce Zbigniew Brzezinski. USA kvůli invazi ještě zpřísnily embargo, které bylo na celý Vietnam uvaleno v roce 1975. Odvoláno bylo až Billem Clintonem v roce 1994.

Reakce Číny byla bezesporu nejostřejší. Záhy po invazi provedla odvetné kroky. Následný útok na Vietnam, zahájený 17. února 1979, byl oficiálně ospravedlněn špatným zacházením s etnickými Číňany a vietnamskou okupací Spartleyových ostrovů, které si Čínská lidová republika nárokovala. Za deset dní zabraly čínské jednotky hlavní města hraničních provincií s výjimkou Lạng Son, ale s těžkými ztrátami. Tato čínská ukáзка síly, měla být pro Vietnam lekcí, avšak nezdařila se. Číňané měli větší ztráty na životech než Vietnamci a 5. března oznámili, že se začínají stahovat ze země.¹⁵⁵ Čínská reakce odpovídala spojeneckým vazbám na Kambodžu a tradiční rivalitě s Vietnamem.

---

¹⁵⁵ Thu-huong, Nguyen-vo, cit. dílo, str. 139.

Sovětský svaz pokračoval v podpoře Vietnamu i po invazi do Kambodže a stejně tak země východního bloku s výjimkou Rumunska, které vpád VSR odsoudilo jako “těžký zásah do prestiže socialismu“.¹⁵⁶

Reakce států ASEANu byla přímoúměrná obavám z možného vtažení Thajska do konfliktu Vietnamu s Kambodžou. Narušení stability v jihovýchodní Asii bylo proti zájmům členských zemí této organizace a proto se vyjádřily ve smyslu odsouzení zásahu. ASEAN od začátku propagoval, aby byla svolána konference OSN, která by Vietnam potrestala a donutila okamžitě stáhnout svá vojska.¹⁵⁷ Společně s USA se uchýlily státy ASEANu k uvalení embarga na Vietnam a proces navazování vztahů společně s projekty pomoci a obchodu byl pozastaven. Vietnam varoval, že postoj ASEANu je kontraproduktivní a v podstatě je nevýhodný pro obě strany, protože rozděluje Indočínský poloostrov na dva tábory.

Kambodžská delegace, vedená Norodomem Sihanukem při zasedání Rady bezpečnosti OSN žádala o okamžité zastavení vietnamské agrese a zasahování do vnitřních záležitostí státu. V následujících letech vznesl Sihanuk na půdě OSN ještě mnoho obvinění na adresu Vietnamu. Tato bezprostřední reakce okupovaného státu však byla očekávatelná, ačkoliv khmerské obyvatelstvo mnohdy bylo vděčné za přítomnost vietnamských vojsk, která ho chránila před návratem Rudých Khmerů.

Mezinárodní reakce byla spíše negativní, hodnoceno podle počtu velmocí, které zásah Vietnamu odsoudily, ale VSR měla také mnoho podporovatelů. Chtěla bych zopakovat, že se reakce států neodvíjela od objektivního posouzení situace, ale spíše odpovídala politickým zájmům jednotlivých zemí. To by bylo samo o sobě v pořádku, pokud by tato reakce byla spravedlivá vůči druhé straně, v tomto případě vůči Vietnamu. Stigmatem na hodnocení invaze VSR do Kambodže je fakt, že posuzování oprávněnosti zásahu se neřídí pokaždé stejnými pravidly, ale spíše jde o to, který konkrétní stát tento zásah provede. Tento princip prospívá obvykle spíše velmocím, které disponují v Radě bezpečnosti OSN právem veta.

4. 4. Stručný vývoj po invazi

Výše zmíněné zasedání Rady bezpečnosti OSN z ledna 1979 bylo prvním zahraničně politickým poinvazním aktem.

V poinvazní Kambodže si moc nárokovaly dvě hlavní skupiny vůdců. První vedl Norodom Sihanuk, který invazi ihned odsoudil. Porušovala totiž principy, které ctíl, zejména princip nevměšování se do vnitřních záležitostí cizí země. Vzhledem k tomu, že Sihanuk strávil dlouhou dobu v exilu, byla jeho moc omezená, proto byl nucen se spojit s Rudými Khmery a menšími skupinami,

---

¹⁵⁶ Thu-huong, Nguyen-vo, cit. dílo, str. 128.

¹⁵⁷ Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000, cit. dílo, s. 308.

zejména přívrženci Son Sanna (1911-2000)¹⁵⁸. Na druhou stranu, Sihanuk měl poměrně velkou autoritu, kterou získal v době svého panování a pro mnoho států byl přijatelnou osobou, která by se mohla stát vládcem státu po invazi.

Druhé uskupení v čele s Hengem Samrinem bylo dosazeno k moci Vietnamci. Jakožto kmerský odboj, který za pomoci vietnamských vojsk vyhnal Pol Pota a jeho genocidní režim, cítili se jeho vůdci oprávněni k jednání za stát a k jeho vedení. Postavení této skupiny však bylo komplikováno negativním přístupem mnoha států vůči vietnamské invazi respektive provietnamského kambodžského vedení.

Komplikace, které provázely počátky jednání OSN, vycházely právě z tohoto politického dualismu. Jeden z největších problémů se týkal otázky kdo bude jednat za Kambodžu. Nakonec za Demokratickou Kampučii na půdě OSN jednal Norodom Sihanuk, bývalý panovník Kambodže. Otázkou zůstává, proč byl vybrán zrovna on, když v čele Kampučské lidové republiky stálo oficiální vedení Henga Samrina. Zřejmě šlo o to, že jako bývalá hlava Kambodže, která musela odejít do exilu, byl Sihanuk stále pokládán za osobu kompetentní a oprávněnou mluvit za svou zemi. Navíc Vietnamci dosazené vedení bylo v jistém smyslu v očích OSN zprofanované tím, že bylo v područí okupační země. Dalším důvodem mohlo být to, že Lidová republika Kampučie nebyla většinou států uznána a tudíž nebylo uznána ani její vláda.

Na vystupování Sihanuka na půdě Rady bezpečnosti si stěžoval vietnamský zástupce Hà Văn Lâu, který ji nařkl z porušování Charty Spojených národů kvůli tomu, že dovolila Sihanoukovi mluvit za neexistující vládu.¹⁵⁹

Následovala série jednání na půdě OSN, která fakticky skončila až v devadesátých letech podpisem mírových dohod.

4. 4. 1. Politický vývoj v Kambodže po invazi

Politická situace v Kambodži byla v roce 1979 chaotická. Mnoho osob vycítilo, že nastaly vhodné podmínky pro uchopení moci. Reálně však musely jednotlivé politické skupiny koalovat, aby měly šanci chopit se moci.

Jak už jsem nastínila výše, v Kambodže se po invazi hlásily k vedení státu dvě velké skupiny. První byla ustavena v Phnompenhu počátkem ledna 1979. Přeměnila se v Kambodžskou lidovou revoluční radu¹⁶⁰ vedenou Hengem Samrinem a stala se řídicím orgánem nově vzniklého státu Kambodžské lidové republiky (11. ledna 1979). Tato provietnamsky orientovaná vláda se skládala převážně z členů organizace JFNSK a proti ní se okamžitě postavila opozice. Různé opoziční skupiny, které byly okolnostmi donuceny spojit své síly, bojovaly v následujících letech proti Vietnamskému

---

¹⁵⁸ Son Sann – kambodžský politik a antikomunista, mezi lety 1967-1968 byl kambodžským premiérem. V roce 1978 zformoval Frontu národního osvobození khmerského lidu, která spojovala antikomunistické uprchlíky, kteří se po invazi VSR do Kmbodže nacházeli poblíž thajských hranic.

¹⁵⁹ Thu-huong, Nguyen-vo, cit. dílo, str. 128.

¹⁶⁰ Kambodžská lidová revoluční rada pod vedením Heng Samrina fungovala až do 27. června 1981, kdy byla po přijetí nové ústavy nahrazena Radou ministrů. Heng Smarin se stal prezidentem a Pen Sovan premiérem.

vlivu. Patřila sem např. Fronta národního osvobození khmerského lidu (FNOKL/KPNLF) pod vedením Son Sanna (ministrský předseda za vlády Norodoma Sihanuka), dále slabší skupina Jednotná národní fronta pro nezávislou, neutrální, mírovou a spolupracující Kambodžu (JNFNNMSK/FUNCIPEC) v čele se Sihanukovým synem Ranariddhem a samozřejmě Rudí Khmerové, kteří v září 1979 oznámili vytvoření Vlastenecké demokratické fronty velké národní jednoty Kampučie (VDFVNJK/FGUNDPK) pod vedením Khieu Samphana (nar. 1931).¹⁶¹ Z těchto skupin později vznikla Koaliční vláda Demokratické Kampučie (22. června 1982).¹⁶² Tato exilová vláda však nikdy nezískala větší vliv.

V osmdesátých letech byla v Kambodže silná snaha o uvolňování z vietnamského vlivu. Začala se více projevovat touha po nezávislosti. Vietnamci reagovali zatýkáním osob, které se provinily protivietnamskou rétorikou. Mezi zatčenými byl například Pen Sovan (nar. 1936), který byl od července roku 1981 premiérem.¹⁶³

Roku 1985 se do čela vlády dostal Hun Sen, jehož politická kariéra začala už na konci sedmdesátých let. Vietnamci ho tehdy dosadili na velice důležitý post ministra zahraničních věcí. Později, v roce 1985, se stal ministerským předsedou. Hun Sen byl velice provietnamsky zaměřený politik, což je patrné už z jeho disertační práce s názvem *Tính Đặc Thù của Quá Trình Cách Mạng Campuchia (Specifické prvky procesu kambodžské revoluce)*. Často se zde odvolává na vzor vietnamské socialistické revoluce a cituje jejího vůdce Ho Či Mina. Co se týče konsolidace země po svržení Rudých Khmerů, říká: „Poté, co se vietnamská vojska stáhla ze země, kambodžský problém se v jistém smyslu změnil. Prioritou teď bude zabránit tomu, aby se znovu vrátil Pol Potův genocidní režim a dosáhnout toho, aby se zastavila občanská válka.“¹⁶⁴ Dále Hun Sen zdůrazňuje, že je třeba hledat politické řešení a to takové, aby největší prospěch z něj měl kambodžský lid. Druhotně by měly mít z řešení kambodžského problému prospěch také země, se kterými je Kambodža svázána. Hun Sen dále ve své práci píše, že Kambodža by neměla odmítat roli zahraničních zemí, ale ty musí pracovat tak, aby nebyla jejich role vojenská. Je třeba zastavit vojenskou pomoc a omezit vměšování zahraničních zemí do vnitřních záležitostí státu.¹⁶⁵ Hun Sen mluví také o tom, že k tomu, aby byl zajištěn pořádek a bezpečnost, ekonomický a společenský život a aby nedošlo k opětovnému nastolení genocidního režimu, musí být udržen status quo co se týče politiky a vojenských záležitostí. Takto by země měla fungovat až do všeobecných voleb, které vyřeší politické a vojenské problémy.¹⁶⁶

Všeobecný zmatek, který po invazi v Kambodže panoval, se uklidňoval velmi pozvolna. Za celá osmdesátá léta nedošlo v Kambodže k volbám a země byla prozatím v područí Vietnamu. Ten neměl lehký úkol. Bylo potřeba udržet pořádek, zajistit, aby Rudí Khmerové opět neposílili své

¹⁶¹ Nožina, cit. dílo, str. 255; Khieu Samphan – Byl mezi lety 1976-1979 prezidentem Demokratické Kambodže a tudíž jedním z nejmocnějších politiků, patřící k Rudým Khmerům.

¹⁶² Prezidentem koaliční exilové vlády se stal Norodom Sihanuk, Son Sann byl jmenován premiérem a Khieu Samphan místopředsedou vlády.

¹⁶³ Nožina, cit. dílo, str. 251.

¹⁶⁴ Sen, Hun. *Tính Đặc Thù của Quá Trình Cách Mạng Campuchia (Specifické rysy kambodžské revoluce)*. disertační práce. Học Viện Nguyễn Ái Quốc. Hà Nội, 1991. str. 149.

¹⁶⁵ Sen, Hun, cit. dílo, str. 150.

¹⁶⁶ Sen, Hun, cit. dílo, str. 151.

pozice, a vybudovat zcela nově infrastrukturu. Dosazení provietnamského vedení na přední posty země mělo Vietnamcům zajistit pomoc při práci na konsolidaci země a také tlumit odpor proti okupačním silám. Na druhé straně se formovala kambodžská opozice, která svou protivietnamskou rétorikou postupně přesvědčovala mezinárodní veřejnost o potřebě stažení vietnamských vojsk.

4. 5. Genocida jako důvod vpádu i odchodu vietnamských vojsk

Tuto kapitolu jsem nazvala Genocida jako důvod vpádu i odchodu vietnamských vojsk proto, protože genocida Vietnamců žijících v Kambodže, společně s neustálými boji okolo vietnamsko-kambodžské hranice, byla hlavním důvodem invaze VSR do sousední země. Méně jasnější by však mohla být druhá část názvu, jak tedy souvisí genocida s odchodem vietnamských vojsk z Kambodže? Kambodžské vedení se snažilo soustavně přesvědčovat zástupce států v Radě bezpečnosti OSN o neblahém vlivu vietnamské přítomnosti v Kambodže. Při té příležitosti často obviňovalo Vietnam ze snahy o likvidaci kambodžského národa, tedy o genocidu. Tato kapitola se bude zabývat vzájemným osočováním Vietnamu a Kambodže z genocidy a tím, jaké toto obviňování mělo následky.

Režim Rudých Khmerů (1975-1979) odpovídá označení „genocidní“, které vychází z rezoluce OSN 96 (I) z 11. prosince 1946. V ní Valné shromáždění prohlásilo genocidu za zločin podle mezinárodního práva a vyjádřilo přesvědčení, že se proti ní musí bojovat společnými silami.¹⁶⁷ O dva roky později, 9. prosince 1948, vznikla úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy.¹⁶⁸ V druhém článku této úmluvy je jasně definována genocida jako kterýkoli z níže uvedených činů, spáchaných v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou:

- a) usmrcení příslušníků takové skupiny;
- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.¹⁶⁹

Z demografických statistik¹⁷⁰ je jasné, že režim Rudých Khmerů většinu z těchto výše uvedených bodů naplnil. Méně známou informací je to, že také Vietnam byl nařčen z téhož zločinu.

3. listopadu 1989, přibližně deset let po invazi, odeslal Thiounn Prasith, stálý zástupce Demokratické Kampučie při OSN, dopis, který byl v podstatě shrnutím memoranda vypracovaného

¹⁶⁷ *Rezoluce OSN č. 96 (I) z 11. prosince 1946.* [online]. [cit. 2008-06-13]. Dostupný z <http://www.armenian-genocide.org/Affirmation.227/current_category.6/affirmation_detail.html>.

¹⁶⁸ *Úmluva OSN o zabránění a trestání zločinu genocidy z 11. prosince 1948.* [online]. [cit. 2008-06-13]. Dostupný z <<http://www.preventgenocide.org/cz/umluva.htm>>.

¹⁶⁹ Úmluva OSN o zabránění a trestání zločinu genocidy z 11. prosince 1948, článek č. 2.

¹⁷⁰ Podle informací Yaleského programu genocidních studií bylo mezi lety 1975-1979 zabito okolo 1 700 000 lidí [zdroj: Cambodian Genocide Program, Yale University, [online]. [cit. 2009-07-14]. Dostupný z <<http://www.yale.edu/cgp/index.html>>. z nich přibližně 20 000 Vietnamců [zdroj: Mak, Kanika. *Democratic Kampuchea*. Yale Center for international studies. Working Paper No. 23. 2004. [online]. [cit. 2009-07-13]. Dostupný z <<http://www.yale.edu/cgp/resources.html>>.

ministerstvem zahraničních věcí koaliční vlády Demokratické Kampučie.¹⁷¹ Tento dokument s názvem *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia?* byl rozčleněn do čtyř kapitol. První obsahovala obvinění Vietnamu z pokusu o vyhlazení kambodžského lidu. Píše se zde: „Hlavním cílem vietnamské invaze a okupace Kambodže bylo eliminovat kambodžský národ a lid, aby tak mohli Vietnamci transformovat naši zemi na svou provincii [...] Vietnamské úřady sledují stejnou strategii vietnamizace Kambodže, jaká byla implementována předchozí hanojskou vládou vůči území Kampuchea Krom v 19. století.“¹⁷²

Na podrobný popis programu vietnamizace Kambodže z první kapitoly navazuje kapitola druhá, nazvaná *Závět' a důkazy*. Text je jakýmsi výčtem rezolucí, záznamů, řečí, prohlášení, novinových článků a v neposlední řadě i závětí vietnamských usedlíků. Všechny tyto dokumenty svědčí v neprospěch vietnamského chování vůči Kambodže. Většina z nich se zabývá otázkou vietnamských usedlíků v Kambodže a z toho plynoucím nebezpečím. Množství Vietnamců usazených v Kambodže bylo opravdu velké,¹⁷³ a proto nejen Kambodžané, ale i mezinárodní organizace (OSN, ASEAN) se obávaly, že tak rozsáhlé demografické změny by mohly vážně narušit existenci kambodžského národa.

Vietnam byl tedy z hlediska mezinárodně-politického kritizován nejen za samotný vpád do Kambodže v roce 1979, ale i za následnou okupaci země, která trvala téměř 10 let.

Třetí kapitola dopisu nazvaná *Následky vietnamské genocidní politiky v Kambodži*, se zabývá možnými nebezpečími, plynoucími z politiky vietnamizace země. Je zde rozebírán problém uprchlíků z Kambodže, faktor, vedoucí k potenciálnímu ohrožení stability celé oblasti jihovýchodní Asie. Především je zde zdůrazněno ohrožení bezpečnosti Thajska.¹⁷⁴ V tomto bodě vyvinuly tlak na Vietnam zejména státy ASEANu, které se nejvíce obávaly právě ohrožení stability regionu.

Poslední kapitola dopisu se věnuje analýze situace, která by v jihovýchodní Asii nastala v případě, že by se vietnamskému vedení podařilo vyhladit kambodžský národ. Píše se zde: „Původní plán Vietnamu byl, aby počet vietnamských usedlíků v Kambodži byl stejný nebo trochu vyšší v porovnání s kambodžským obyvatelstvem a to do konce roku 1989 [...] podle tohoto plánu by tedy Vietnam dominoval Indočíně [...] jaká by tedy byla strategická pozice SSSR v regionu?“¹⁷⁵

Navzdory tomuto detailnímu obvinění o vietnamském plánu asimilovat Kambodžu neexistují žádné důkazy. Z pozice kambodžské vlády mohlo jít spíše o psychologický postup, který měl odpoutat pozornost od kambodžské genocidy a faktu, že Rudí Khmerové, kteří ji páchali, se

¹⁷¹ Koaliční vláda Demokratické Kampučie – opoziční vláda, která se zformovala proti oficiální provietnamské vládě.

¹⁷² Dopis stálého zástupce Kambodže adresovaný generálnímu tajemníkovi OSN, datovaný k 3. listopadu 1989. *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia?*. Kap. 1, str. 2. Dokument OSN A/44/710. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N89/274/54/IMG/N8927454.pdf?OpenElement>>.

¹⁷³ Vietnamci v Kambodže – podle kambodžského zdroje: *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia?* – je zde uvedeno, že v pěti kambodžských provinciích sousedících s Vietnamem (Svay Rieng, Kampot, Prey Veng, Takeo a Kandal), se blíží počet vietnamských usedlíků číslu 450 000 lidí (75% tamní populace) a v hlavním městě Phnompenhu je podle stejného zdroje usazeno okolo 150 000 Vietnamců. Dalších 300 000 Vietnamců je usazeno kolem řek Mekongu a Tonle Sap a ve zbylých částech Kambodže je údajně usazeno 250 000 Vietnamců. Celkově v té době tedy podle kambodžské vlády bylo na území Kambodže přibližně 1 300 000 vietnamských usedlíků.

¹⁷⁴ Dopis *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia*, cit. dílo, str. 13.

¹⁷⁵ Dopis *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia*, cit. dílo, str. 14.

v omezené míře podílí na jednáních o Kambodže. Vysoký počet vietnamských usedlíků v Kambodže mohl být jen důsledkem dlouholeté vojenské přítomnosti v zemi. Navíc Vietnam, který se po invazi ocitl v mezinárodní izolaci, by pravděpodobně ani nebyl schopen plán na asimilaci Kambodže realizovat.

Obviňování Vietnamu z páčání zločinu genocidy není podpořeno důkazy, proto ani nemůže vietnamské chování v Kambodži odpovídat výše uvedené definici genocidy. V případě kambodžského obviňování Vietnamu šlo zřejmě o strach, že by ke genocidě mohlo dojít vzhledem k vysokému počtu Vietnamců v Kambodži.

Situace, ve které se Vietnam ocitl po invazi, byla pro zemi velice nepříznivá, neboť zvětšující se izolace byla zatěžující. Odchod vietnamských vojsk byl tedy uspíšen zejména snahou o vymanění se z této izolace. Kambodžské vedení v čele se Sihanukem se snažilo, aby izolace Vietnamu byla co největší a právě proto sousední zemi obviňovalo z genocidy a vyvíjelo tak tlak na odchod vietnamských vojsk.

4. 5. 1. Ohrožení bezpečnosti regionu jihovýchodní Asie

Ohrožení bezpečnosti regionu jihovýchodní Asie se stalo jedním z hlavních témat, která Kambodža proti Vietnamu použila, aby docílila odchodu vietnamských vojsk. Hrozba války v regionu byla silným argumentem vzhledem k nestabilní situaci, kterou vyvolala invaze VSR do Kambodže.

Projev Norodoma Sihanuka před Valným shromážděním OSN z 30. září 1982¹⁷⁶ byl snahou kambodžského vedení vyvolat mezinárodní tlak na Vietnam, aby stáhl svá vojska z Kambodže. Téma poslední kapitoly výše shrnutého dopisu Thiounna Prasitha se stalo jedním z hlavních argumentačních prvků čelních představitelů koaliční vlády Kambodže záhy po invazi. Norodom Sihanuk před Valným shromážděním prohlásil: „Kambodža, která se stává kolonií a vojenskou základnou pro dvě expanzionistické a hegemontické mocnosti,¹⁷⁷ se stává hrozbou (jak ukážou budoucí léta) pro stabilitu, mír, bezpečnost a progresivní vývoj národů a lidu celého regionu, a snadno může vyvolat ozbrojený konflikt nedozírných následků mezi velkými mocnostmi, jejichž zájmy se v Asii kříží.“¹⁷⁸ Velká část řeči je věnována návrhu Vietnamu uspořádat na jeho území konferenci týkající se Kambodže. To bylo v projevu Sihanuka několikrát odsouzeno jako nemyslitelné. Podle jeho slov by bylo žalostné účastnit se vietnamské konference, která by označila za představitele Demokratické Kampučie zrádce z Phnompenhu, dosazené vietnamskými lídry a chráněné mocnou vietnamskou okupační armádou.¹⁷⁹

Projevy o ohrožení bezpečnosti celého regionu, vysílaly silný signál směrem k OSN, která je stvořena k tomu, aby takovýmito situacím zabraňovala. V odezvě na tyto projevy se OSN v několika

---

¹⁷⁶ Výňatky z řeči Norodoma Sihanuka před 37. setkáním Valného shromáždění OSN, 30. září 1982 [online]. [cit. 2009-07-20]. Dostupný z <<http://www.mekong.net/cambodia/speech82.htm>>.

¹⁷⁷ Čínu a Vietnam.

¹⁷⁸ Výňatky z řeči Norodoma Sihanuka před 37. setkáním Valného shromáždění OSN, cit. dílo, str.1.

¹⁷⁹ Tamtéž.

rezolucích¹⁸⁰ vyjádřila proti vietnamské invazi a okupaci Kambodže. Vietnam nakonec podlehl mezinárodnímu tlaku a po deseti letech z Kambodže stáhl svá vojska. Otázkou zůstává, proč OSN nezasáhla v otázce Kambodže mnohem dříve, tedy v době, kdy Rudí Khmerové v čele s Pol Potem prokazatelně páchali genocidu na obyvatelstvu ve své zemi.

4. 6. Význam pařížských mírových dohod (1991)

Již v roce 1982 uspořádala OSN v New Yorku konferenci o kambodžském problému a navrhla plán řešení, který zahrnoval uzavření příměří, odchod vietnamských vojsk z Kambodže a uspořádání svobodných voleb pod kontrolou OSN. Doba však ještě neuzrála. Ukončení kambodžského konfliktu zatím nebylo v zájmu Číny, která nechtěla válku s Vietnamem zastavit, ale naopak ji prodloužit, aby došlo k oslabení a posléze vyčerpání Vietnamu.¹⁸¹

Faktorem, který způsobil změnu ve vývoji mírových jednání, byly události konce osmdesátých let 20. století. S pádem socialistického bloku a rozpadem SSSR byla cesta k míru otevřená.

Před zahájením mírových dohod, v roce 1990, byla ohlášena změna názvu státu a vlády. Nově vzniklá Kambodža, neboli Kambodžský stát, byla vedena Kambodžskou národní vládou.¹⁸² Tato změna měla naznačit, že se stát distancuje od činnosti Rudých Khmerů.

Podepsání Pařížských mírových dohod¹⁸³ 23. října 1991 ukončilo jednu éru zahraničních vztahů Vietnamu a Kambodže. Nepřátelskou politiku vystřídaly snahy o mírové soužití dvou sousedních zemí regionu jihovýchodní Asie.

Čtyři oficiální části¹⁸⁴ mírových dohod obsahují stěžejní dokumenty, komplexně se zabývající kambodžskou otázkou. Celý proces mírových jednání byl postaven na řízení ze strany OSN, otázce Kambodže se konkrétně věnovala Přípravná mise OSN v Kambodži (United Nations Advanced Mission in Cambodia - UNAMIC). Ta měla za úkol v co nejkratší době navázat spolupráci s kambodžskou Nejvyšší národní radou¹⁸⁵ a připravit podmínky pro plánovaný příjezd vojáků a civilních pracovníků mise OSN.¹⁸⁶

První bod Dohody o jednotném politickém řešení kambodžského konfliktu hovoří o zřízení dočasného orgánu OSN v Kambodži – UNTACu (United Nations Transitional Authority in Cambodia)¹⁸⁷, který byl vrchním orgánem pro řízení a celkovou správu země. Mezi úkoly UNTACu patřilo zejména zajišťování neutrality v oblastech zahraničních záležitostí, národní obrany, financí,

¹⁸⁰ Rezoluce OSN č. 717 (1991), 728 (1992)...atd.

¹⁸¹ Nožina, cit. dílo, str. 256.

¹⁸² Dřívější název byl Koaliční vláda DK.

¹⁸³ Pařížské konference se zúčastnilo 19 zemí: Austrálie, Brunej, Kambodža, Kanada, čínská lidová republika, Francouzská republika, Indická republika, Indonéská republika, Japonsko, Laoská lidově demokratická republika, Malajsie, Filipínská republika, Singapurská republika, Thajské království, SSSR, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, USA, Vietnamská socialistická republika a Socialistická federativní republika Jugoslávie.

¹⁸⁴ Čtyři oficiální části Pařížských mírových dohod obsahují: 1. Závěrečný akt Pařížských mírových dohod 2. Dohodu o jednotném politickém řešení kambodžského konfliktu 3. Dohodu spojenou s udržením suverenity, nezávislosti, územní integrity, neporušitelnosti, neutrality a národní jednoty Kambodže 4. Deklaraci o rehabilitaci a rekonstrukci Kambodže.

¹⁸⁵ Nejvyšší národní rada – byl orgán, na kterém se dohodly hlavní kambodžské politické strany. V přechodném období od roku 1990 do prvních svobodných voleb v roce 1993 vedl zemi. Jeho vznik posvětila i OSN.

¹⁸⁶ Nožina, cit. dílo, str. 259.

¹⁸⁷ UNTAC – United Nations Transitional Authority in Cambodia začal operovat 15. března 1992.

veřejné bezpečnosti a informací. Po splnění mise měl UNTAC dohlédnout na postupný odchod zahraničních poradců a ostatních cizích osob.¹⁸⁸ Mezi prvotní úkoly na cestě ke konsolidaci země patřily svobodné volby, ze kterých by vzešlo ústavodárné shromáždění. Nová ústava pak měla být základem svobodné a nezávislé Lidové republiky Kampučie, země, která postupně napravovala škody z předchozích let.

Důležitým úkolem při obnovování země bylo zajištění postupného návratu kambodžských uprchlíků a obyvatelstva, které bylo z Kambodže za vlády Pol Pota vyhnáno. Velké přesuny nastaly už v roce 1979, záhy po invazi a pokračovaly v průběhu celého desetiletí. Vzhledem k tomu, že režim Rudých Khmerů vysídlil většinu městského obyvatelstva na venkov, množství Kambodžanů, kteří se chtěli vrátit do svých domovů bylo opravdu obrovské a celý proces byl jen těžko uřiditelný.

Dohled byl potřeba nad všemi oblastmi kambodžského života, např.: dodržování lidských práv, volby, odchodem zahraničních vojáků, civilními záležitostmi, policií, repatriací a rehabilitacemi, atd.¹⁸⁹

Ve dnech 23. až 28. května 1993 proběhly první skutečné svobodné volby do v novodobých dějinách Kambodže. Účast byla opravdu vysoká, registrovalo se 96% voličů, tedy 4 764 430 Kambodžanů.¹⁹⁰ Do voleb se zaregistrovalo 20 politických stran, mezi hlavní patřily: Komunistická strana Kambodže vedená Hun Senem, předsedou vlády Kambodže, dále JNFNNMSK vedená princem Norodomem Ranariddhem a Buddhistická liberálně-demokratická strana v čele se Son Sannem. Strana Demokratické Kampučie, jejíž členskou základnu tvořili Rudí Khmerové, se voleb nezúčastnila, neboť je chtěla narušit v jejich průběhu. Nakonec zvítězila JNFNNMSK s 45% hlasů, bezprostředně za ní následovala Komunistická strana Kambodže s 38%. Ústavodárné shromáždění, které z voleb vzešlo, se poprvé sešlo 14. června 1993.¹⁹¹

4. 7. Vzájemné vztahy Vietnamu a Kambodže po podepsání Pařížských mírových dohod

Tři měsíce poté, co byly podepsány mírové dohody, navštívil vietnamský ministr zahraničních věcí Nguyễn Mạnh Cầm (nar. 1929) Kambodžu na pozvání Norodoma Sihanuka, prezidenta Nejvyšší národní rady. Při této příležitosti ocenil Sihanuk tradičně dobré vztahy, které panovaly mezi Vietnamem a Kambodžou dříve, zároveň obě strany zdůraznily, že tyto tradičně přátelské vztahy by měly dospět do nové vývojové fáze, ve které obě země budou cítit nezávislost, suverenitu, územní integritu a politiku nevměšování se do vnitřních věcí.¹⁹²

¹⁸⁸ Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*, cit. dílo, str. 416.

¹⁸⁹ Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*, cit. dílo, str. 419.

¹⁹⁰ Inter Parliamentary Union [online]. Historical archive page of parliamentary election results for Cambodia. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z <http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/2051_93.htm>.

¹⁹¹ Inter Parliamentary Union [online]. Historical archive page of parliamentary election results for Cambodia. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z <http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/2051_93.htm>.

¹⁹² Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*, cit. dílo, str. 427.

Je třeba říci, že vztahy dvou zemí se opravdu od podepsání mírových smluv na počátku devadesátých let zlepšovaly každým dnem. Vzájemné oficiální návštěvy vysokých představitelů, které probíhaly z obou stran, byly čím dál tím četnější a konsolidaci poměrů pomohlo i sblížení Vietnamské komunistické strany se Sihanukovou stranou JNFNNMSK. V roce 1995 byla podepsána dohoda o spolupráci v oblasti školství, jejímž výsledkem bylo vyslání padesáti studentů do Vietnamu a čtyř studentů do Kambodže. Avšak nezůstalo jen u školství, následovaly další dohody o spolupráci v různých odvětvích, jako např. zemědělství, lesnictví, kultura, obchod a další.¹⁹³

Po podepsání mírových dohod zůstalo mnoho otázek mezi oběma zeměmi otevřených, některé byly vyřešeny v průběhu devadesátých let a jiné jsou projednávány dodnes.¹⁹⁴

4. 7. 1. Konečné řešení hraničních sporů

Pro mou práci je nejdůležitější otázkou konečného řešení vymezení hranic mezi oběma zeměmi, tedy faktor, který po staletí negativně zasahoval do vietnamsko-kambodžských vztahů.

Kvůli závažnosti problému byla ustavena společná hraniční komise, která funguje dodnes. Zabývá se zejména pracemi na vymezení hranice mezi zeměmi. Největším problémem v minulosti zůstávala otázka Bréviého linie. Jak už bylo řečeno v předchozích kapitolách, zatímco vietnamská strana se odkazovala na slova samotného generálního guvernéra Bréviého, tudíž na tvrzení, že linie nemá co dočinění s teritoriální suverenitou, kambodžské vedení ji vnímalo jako mořskou hranici s vysvětlením, že už tak existuje více než padesát let.¹⁹⁵

V osmdesátých letech 20. století bylo podepsáno hned několik smluv týkajících se různých druhů hranic a vymezení práv na vlastnictví území. První dohoda o historických vodách ze 7. července 1982 přiřkla vodní plochu mezi pobřežím provincie Kiên Giang a ostrovy Phú Quốc a Thổ Chu, Vietnamu a vody od pobřeží provincie Kampot k ostrovu Poulo Wai kambodžské straně. Současně se obě země dohodly, že budou jednat o mořské hranici. Touto dohodou byla rovněž nakonec uznána Bréviého linie jako hranice, která rozděluje ostrovy v Jihočínském moři. Následovala druhá dohoda, která měla obecně za úkol vyřešit zbylé hraniční problémy. Byla podepsána 20. července 1983 v Phnompenhu. Vietnam i Kambodža souhlasily s tím, že uznají dosavadní hranici, která je zakreslena na mapě s měřítkem 1:100 000 a která byla vytištěna v Indočíně v roce 1954. Poslední smlouva, která s konečnou platností určovala hranici mezi Vietnamem a Kambodžou byla dohoda z 27. prosince 1985. Ratifikována byla oběma zeměmi v průběhu roku 1986.¹⁹⁶

---

¹⁹³ Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*, cit. dílo, str. 428.

¹⁹⁴ Otevřena zůstala například otázka hranic mezi zeměmi a v průběhu 90. let byla vyřešena například otázka odchodu vietnamských vojsk z Kambodže.

¹⁹⁵ Lôi, Lư Vãn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*, cit. dílo, str. 428.

¹⁹⁶ Amer, Ramses. „Border Conflicts between Cambodia and Vietnam“ in *IBRU Boundary and Security Bulletin Summer 1997* [online]. [cit. 2009-06-26]. Dostupný z <http://www.dur.ac.uk/resources/ibru/publications/full/bsb5-2_amer.pdf>. str. 81.

Ačkoliv by se na první pohled zdálo, že uzavřením tří výše zmíněných smluv byl hraniční problém vyřešen, po volbách v Kambodžské lidové republice v květnu 1993 vznikla prozatímní národní vláda, která chtěla o otázce hranic dále jednat.

Vývoj v letech 1993-1994 znamenal ustavení dalších pracovních skupin, které měly za úkol najít konečné řešení dlouhotrvajícího problému.¹⁹⁷ Vietnamci navrhovaná demarkační linie však stále neodpovídala kambodžským představám. Obyvatelstvo žijící ve sporné oblasti, a to jak khmerské, tak vietnamské, dennodenně překračovalo hraniční značky, proto byly místní úřady obou států pověřeny dohledem nad touto zónou. Problémem však nebylo jen překračování hranice za účelem zemědělské činnosti, či usazení, ale i různé druhy kriminálních aktivit jako např. pašování.

Další napětí způsobilo obvinění ze strany Kambodže v lednu 1996. Tehdy kambodžský premiér princ Norodom Ranariddh (nar. 1944) přišel s tvrzením, že vietnamští rolníci krytí vojáky vstupují už od počátku roku na kambodžské území.¹⁹⁸ Naznačil také, že by mohlo přijít vojenské řešení. Vietnamské zastupitelství v Phnompenhu ihned popřelo, že by se něco takového dělo.¹⁹⁹ Tento spor se snažil urovnat Hun Sen, provietnamský politik, který v té době působil jako druhý premiér Kambodže. Zdůrazňoval, že hraniční problémy s Vietnamem musí být urovnány mírovou cestou. O jeho provietnamském postoji svědčí i fakt, že v roce 1995 prosadil pod záminkou bezpečnosti dodatek ke smlouvě z roku 1985, který byl pro Kambodžu spíše nevýhodný, protože stát přišel o více území, než původně určovala smlouva.²⁰⁰

Mezi lety 1996-1997 se několikrát sešli jak vrcholní představitelé států, tak komise, které měly na starost otázku hranic. Nicméně ani v druhé polovině devadesátých let nedošlo k žádné patrné změně. Dodnes zůstává složitá hraniční otázka nedořešena, jisté posuny nastaly, ale problémy zůstávají v otázce detailního vymezení hranice, tedy přesného průběhu hraniční čáry. V elektronickém žurnálu Komunistické strany Vietnamu (*Báo điện tử đảng cộng sản Việt Nam*) se poslední zpráva o vývoji hraniční otázky datuje k 11. červnu 2009. Podle ní se 8.-9. června 2009 sešli představitelé hraniční komise v Siem Reapu. Dohodli se na urychlení vytyčovací práce, jejichž cílem je vsázet do země sloupy, které by měly označovat průběh hranice.²⁰¹

V otázce hraničních sporů bylo od osmdesátých let dvacátého století dosaženo mnohých pokroků. Uzavření tří hraničních smluv mezi lety 1982-1985, přispělo ke stabilizaci dlouhodobého problému. Přestože dohady v otázce vytyčení hraničních značek pokračovaly v průběhu následujících dvaceti let, vytyčovací práce se v současnosti pomalu blíží ke zdárnému konci. Je pravděpodobné, že definitivní urovnání hraničních sporů bude jednou z nejvýznamnějších událostí ve vietnamsko-kambodžských vztazích, které díky němu vstoupí do nové éry.

---

¹⁹⁷ Amer, cit. dílo, str. 82.

¹⁹⁸ Konkrétně měli vstoupit na území tří kambodžských hraničních provincií: Svay Rieng, Prey Veng a Kompong Cham.

¹⁹⁹ Amer, cit. dílo, str. 83.

²⁰⁰ Kurczy, Stephen. „Cambodia, Vietnam re-affirm their vows“ in *Asia Times* [online]. 23. dubna 2009. [cit. 2009-03-01].

²⁰¹ Článek s názvem: „Vietnam, Cambodia speed up border demarcation“ in *Báo điện tử đảng cộng sản Việt Nam* (Elektronický žurnál Komunistické strany Vietnamu) [online]. 11. června 2009. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z <http://www.cpv.org.vn/cpv/Modules/News_English/News_Detail_E.aspx?CN_ID=345037&CO_ID=30253>.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem zpracovala problematiku vietnamsko-khmerských vztahů, přičemž jsem sledovala jejich vývoj od sedmáctého století dodnes. Vzhledem k tomu, že tyto vztahy byly po většinu času spíše negativní, snažila jsem se pochopit příčiny tohoto jevu. Zaměřila jsem se proto na hledání faktorů, které mohly mít na vzájemné vztahy obou zemí vliv a podle těchto faktorů jsem rozdělila celou práci na čtyři velké celky.

První velká kapitola mé práce se zabývá spory o území mezi Vietnamem a Kambodžou.

Problematika teritoriálních sporů mezi zeměmi by se dala rozdělit na tři velké celky – spory o území delty řeky Mekongu, pře o průběh společné hranice a rozpor ohledně mořské hranice. Ačkoliv bývají tyto problémy spojovány v jeden, myslím si, že je vhodné je rozdělit z následujících důvodů. Spory o území, které Khmerové nazývají „Kampuchea Krom“ mají kořeny v 17. a 18. století. Tehdy Vietnam za pomoc v boji proti siamským útočníkům od Kambodže získal výše jmenovanou oblast jako symbol vděčnosti. Pozdější vládcí Kambodže se ale s touto územní ztrátou neshodli a stále si území nárokovali. Avšak je všeobecně přijímaným faktem, že až za francouzské koloniální nadvlády bylo území definitivně připojeno k Vietnamu tím, že z něj Francouzi vytvořili kolonii Kočínčinu. Vzhledem k tomu, že nabytí území ve formě odměny za vojenskou pomoc jiné zemi je legitimní způsob rozšíření teritoria země, myslím si, že ono území patřilo Vietnamu ještě před příchodem Francouzů do Indočíny. Nesměšovala bych tedy problematiku nabytí kambodžského území s problematikou kolonizace Vietnamu. Požadavky na navrácení území delty řeky Mekongu Kambodže byly vygradovány zejména ve dvacátém století, konkrétně za vlády Rudých Khmerů a proto vyvozují, že spory o území byly jedním z hlavních faktorů, které negativním způsobem ovlivňovaly vzájemné vztahy Vietnamu a Kambodže.

Francouzi však přesto sehráli důležitou roli ve vietnamsko-khmerských vztazích. Domnívám se, že ovlivnili především hraniční spory. Nejen, že vytvořením Kočínčiny určili průběh pozemské hranice mezi Vietnamem a Kambodžou, ale v roce 1939 guvernér Brévié vytyčil linii, která se stala symbolem sporů o ostrovy v Jihočínském moři. Ačkoliv bylo jasně určeno, že Bréviého linie je pouze administrativním rozdělením, Kambodža v sedmdesátých letech 20. století usilovala o to, aby se tato linie stala právoplatnou mořskou hranicí. Problém opět zesílil za vlády Pol Pota a spory o mořskou a pozemní hranici byly tedy dalším faktorem, který se stal hybatelem vzájemných vztahů dvou sousedících zemí. Následkem hraničních sporů v kombinaci s požadavky Kambodže na navrácení území v deltě Mekongu, se obě země uchýlily k útokům přes exponovanou pozemní hranici. Daná situace byla neudržitelná a vedla k invazi VSR do Kambodže. Problematika vietnamsko-kambodžské hranice je aktuální i v současnosti. Tento faktor ovlivňuje vzájemné vztahy dvou sousedních zemí, avšak s velkou změnou – místo vojenského řešení se hledá konsenzus, který by navždy ukončil kapitolu teritoriálních sporů.

Druhá část mé práce je věnována zahraničněpolitickým vztahům vybraných zemí, v jejichž interakcích jsem hledala další příčiny podoby vietnamsko-khmerských vztahů. Dospěla jsem k závěru,

že velmocenská zahraniční politika byla určujícím faktorem, který vedl malé země, spojence „svých“ velmocí k tomu, aby pokračovaly ve vzájemné politice nepřátelství a nebály se použít vojenské síly. Aniž bych chtěla velmocím prisuzovat přehnaný vliv, domnívám se, že jejich materiální a finanční podpora sytila konflikt Vietnamu a Kambodže a přispěla k tomu, že nakonec převážilo vojenské řešení.

Vlivem zahraniční politiky USA byl Vietnam odkázán na výhradní spojení se Sovětským svazem. Vzhledem k tomu, že právě USA o několik let dříve usilovaly o likvidaci komunismu právě ve Vietnamu, nebyl tento krok, podle mého názoru, příliš logický, ale zřejmě v dané situaci převážily výhody plynoucí z normalizace vztahů s Čínou.

Čína byla hráčem, který krytím svého menšího spojence do velké míry ovlivnil jeho chování. Kambodža si mohla díky této velmoci dovolit jednat vůči Vietnamu velice agresivně a to i přes to, že měla nesrovnatelně menší vojenský potenciál. Myslím si, že politika velmocí byla velice důležitá proto, že značně zužovala možnost mírového řešení konfliktu mezi Vietnamem a Kambodžou. Také se domnívám, že vietnamsko-kambodžský konflikt byl v širším pojetí součástí boje velmocí o hegemonii v oblasti. Čína se chtěla prostřednictvím Kambodže zbavit svého soupeře – Vietnamu – a Sovětský svaz chtěl svým vlivem ve Vietnamu konkurovat Číně.

Třetí celek mé práce pojednává o Jednotné frontě národní spásy Kambodže (JFNSK), tedy khmerské komunistické odbojové organizaci, která vznikla pod záštitou Vietnamu a jejíž cílem bylo svržení režimu Pol Pota a Rudých Khmerů. Vznik této organizace byl oboustranně prospěšný, ale domnívám se, že lépe posloužil Vietnamu. Za prvé, existence fronty Vietnamu měla poskytnout krytí před reakcí mezinárodní veřejnosti na invazi VSR do Kambodže. Vietnam se stavěl do role pomocníka, který pouze podpořil JFNSK v invazi. Počty vietnamských vojáků však mnohonásobně převyšovaly počty kambodžských odbojářů, proto bylo tvrzení Vietnamu poměrně nevěrohodné a mezinárodní reakce převážně negativní. Za druhé, komunistická fronta jakožto plánované nové vedení Kambodže byla pro Vietnam zárukou přátelství a také nadějí na urovnání hraničních sporů. Za třetí, svržení Pol Pota bylo pro Vietnam obrovskou úlevou. Pro vietnamsko-kambodžské vztahy znamenal vznik JFNSK konec naděje na mírové řešení konfliktu. Ta však byla vzhledem k Pol Potově politice mizivá. Mezinárodní přijetí JFNSK bylo chladné. Souvislost můžeme hledat ve spojení fronty s Vietnamem. Ten nebyl přijímán jako jedna z možných stran, která by se mohla zapojit do řešení kambodžského problému, neboť se jednalo o interní záležitost Kambodže. Vietnam se však do řešení zapojil, protože odstranění tohoto problému pro něj mělo zásadní význam. Existence fronty spojené s Vietnamem byla nejen na mezinárodním poli, ale i ze strany nekomunistů a Rudých Khmerů v Kambodži přijímána s despektem, a JFNSK tudíž byla dalším z faktorů, které hluboce ovlivnily podobu vzájemných vztahů Vietnamu a Kambodže.

Závěrečná kapitola mé bakalářské práce je zaměřena na samotnou invazi a situaci po ní následující. Zabývám se zde také mezinárodní reakcí na invazi a dalšími subtematy.

Samotná invaze byla rychlou záležitostí, avšak přítomnost vietnamských vojsk v zemi se protáhla na deset let. Dospěla jsem k závěru, že protivietnamská reakce většiny států vyplývala z posuzování invaze na základě vlastních zájmů a politického směřování. Problematika oprávněnosti invaze je velice složitá a v západní literatuře tato oblast není rozpracovaná. Tato neprobádaná oblast mi však slouží jako námět pro budoucí zkoumání a prohlubování znalostí v oblasti vietnamsko-khmerských vztahů a mezinárodní politiky.

V části kde se zabývám vzájemným obviňováním Vietnamu a Kambodže z genocidy pro me stále zůstává nevyřešená otázka, která zní: Proč OSN nezasáhlo proti Pol Potovou genocidnímu režimu dříve než Vietnam s JFNSK? Nabízí se možnost, že vzhledem k tomu, že Čína disponuje možností veta v Radě bezpečnosti OSN, zásah proti režimu Rudých Khmerů by jednoduše nebyl schválen. Další varianta spočívá ve vysokém oceňování územní integrity jako hodnoty v mezinárodní politice a choulostivosti států vůči politice vměšování se do vnitřních záležitostí jiných zemí. Jakákoliv možnost však podle mého názoru podkopává prestiž OSN jako organizace, která přijala rezoluci o trestání zločinu genocidy a poté ji nepraktikovala. Vietnam byl za provedení invaze sankcionován jak ze strany USA, tak ze strany ASEANu. Ačkoliv si uvědomuji, že jako ostatní země, tak i Vietnam sledoval zejména svůj vlastní prospěch, myslím si, že otázka potrestání Vietnamu je sporná. Stephan Herder ve svém článku *Aggressions Rights and Wrongs: Vietnam in Cambodia, USA in Iraq* kritizuje dvojí metr, se kterým se poměřují zásahy zemí. Na příkladu Iráku, kam USA provedly invazi bez hmatatelných důkazů, že zde jsou zbraně hromadného ničení, ukazuje, že posouzení zásahu státu do vnitřních záležitostí jiné země je zejména otázkou toho, která země zásah provede. S tímto názorem souhlasím, avšak připouštím, že role USA v udržování míru ve světě je velice specifická a problém je tudíž hlubší.

Vzájemné vztahy Vietnamu a Kambodže prošly během čtyř staletí, ve kterých jsem je sledovala, pozoruhodným vývojem. Ačkoliv ještě v osmdesátých letech 20. století situace v těchto vztazích vypadala velice nepříznivě, devadesátá léta přinesla dlouho očekávané zlepšení. Pařížská mírová konference týkající se kambodžského problému, která proběhla v roce 1991 ukončila dlouhou éru nepřátelství Vietnamu a Kambodže. Z tohoto hlediska byl zásah Vietnamu přínosem. Zlepšující se vztahy obou zemí zaznamenávají pokroky i v otázce hraničního sporu. Situace se postupně zlepšuje a ačkoliv problém není ještě zcela dořešen, důležité je, že vše postupuje mírovou cestou.

Vietnamsko-khmerské vztahy jsem chtěla pojmout jako problém viděný očima jak Kambodže, tak Vietnamu, bohužel kvůli nedostupnosti kambodžských pramenů, jsem tento cíl mohla splnit jen ve velice omezené míře. Chybí zde zejména názory Kambodžanů na invazi Vietnamců.

Literatura

Monografie, odborné studie

- Amer, Ramses. „Border Conflicts between Cambodia and Vietnam“ in *IBRU – Boundary and Security Bulletin Summer 1997* [online]. [cit. 2009-06-26]. Dostupný z <http://www.dur.ac.uk/resources/ibru/publications/bsbfirstpages/bsb5-2_amer_p1.pdf>.
- Carney, Timothy. *Heng Samrin Armed Forces and A Military Balance in Cambodia*, prezentace z Princetonské konference o Kambodže, listopad 12-14, 1982, 7. (Převzato z Chandy)
- Chanda, Nayan. *Brother Enemy: A History of Indochina since the Fall of Saigon*. New York: Collier Books, 1988. ISBN 0-02-049361-4.
- Chandler, David. *The Land and People of Cambodia*. Harper Collins Publishers: New York 1991.
- Duiker, William. *Ho Či Min: Životopis*. Praha: nakladatelství BB/Art, 2003. ISBN 80-7341-166-0.
- Duong, Liai. *Racial Discrimination in the Cambodian Genocide*. Genocide Studies Program, MacMillan Center for International and Area Studies, Yale University. GSP Working Paper No. 34, 2006.
- Etcheson, Craig: *The Rise and Demise of Democratic Kampuchea*. Colorado: Westview Press, 1984. ISBN 0865316503.
- Herder, Stephan. „Origins of the Conflict“ in *Southeast Asia Chronicle*, no. 64 (Sept.-Oct. 1978). (Převzato z Etchensona).
- Jackson, D. Karl. „Cambodia 1978: War, Pillage, and Purge in Democratic Kampuchea“ in *Asian Survey* [online]. 1979, vol. 19, no. 1. [cit. 2008-08-12]. Dostupný z <<http://links.jstor.org/sici?sici=0004-4687%28197901%2919%3A1%3C72%3AC1WPAP%3E2.0.CO%3B2-1>>.
- Karlová, Petra. *Japonsko-čínské vztahy, zahraniční politika USA vůči Japonsku a Číně*. seminární práce. Praha: 29. dubna 1998. [online]. [cit. 2009-07-19]. Dostupný z <<http://www.geocities.com/petrakarlova/JapUSAvztahy.htm>>.
- Kiernan, Ben. *The Pol Pot Regime: Race, Power and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge, 1975-1979*. Yale: Yale University Press, 1996. ISBN: 0-300-09649-6.
- Kol. autorů. *Kampuchea: Dossier 1*. Facts About The Vietnam – Kampuchea Border Question. Hanoi: Vietnam Courier, 1978.
- Kol. autorů. *Ngoại Giao Việt Nam: 1945-2000*. Hà Nội: NXB Chính Trị Quốc Gia, 2001.
- Kol. autorů. *The Vietnam-Kampuchea Conflict: A Historical Record*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1979.

- Kurczy, Stephen. „Cambodia, Vietnam re-affirm their vows“ in *Asia Times* [online]. 23. dubna 2009. [cit. 2009-03-01]. Dostupný z <http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/KD23Ae01.html>.
- Leighton, M. Kirsch. „Perspectives on the Vietnam-Cambodia Border Conflict“ in *Asian Survey* [online]. 1978, vol.18, no. 5. [cit. 2008-08-09]. Dostupný z <[http://www.jstor.org/sici?sici=0004-4687\(197805\)18%3A5%3C448%3APOTVBC%3E2.0.CO%3B2-W&cookieSet=1](http://www.jstor.org/sici?sici=0004-4687(197805)18%3A5%3C448%3APOTVBC%3E2.0.CO%3B2-W&cookieSet=1)>.
- Lợi, Lưu Văn. *50 Years of Vietnamese Diplomacy*. Hanoi: Thế Giới Publishers, 2006.
- Lợi, Lưu Văn. *Việt Nam Đất Biển Trời*. Hà Nội : NXB Công An Nhân Dân, 1990.
- Mac, Kanika. *Democratic Kampuchea*. Yale Center for international studies. Working Paper No. 23. 2004. [online]. [cit. 2009-07-13]. Dostupný z <<http://www.yale.edu/cgp/resources.html>>].
- Marsot, Alain-Gerard. „China's Aid to Cambodia“ in *Pacific Affairs* [online]. 1969, vol. 42, no. 2. [cit. 2009-02-07]. Dostupný z <<http://links.jstor.org/sici?sici=0030-851X%28196922%2942%3A2%3C189%3ACATC%3E2.0.CO%3B2-V>>.
- Nožina, Miroslav. *Dějiny Kambodže*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-897-6.
- Ogata, Sadako. *Normalization with China. A Comparative Study of U. S. and Japanese Processes* Berkeley, USA 1988. (Převzato z Karlové).
- Pouvaty, Joseph R. „Cambodian-vietnamese Relations“ in *Asian Survey* [online]. 1986, vol. 26, no. 4. [cit. 2008-10-22]. Dostupný z <<http://links.jstor.org/sici?sici=0004-4687%28198604%2926%3A4%3C440%3ACR%3E2.0.CO%3B2-%23>>.
- Sen, Hun. *Tính Đặc Thù của Quá Trình Cách Mạng Campuchia* (Specifické rysy kambodžské revoluce). Học Viện Nguyễn Ái Quốc. Hà Nội, 1991.
- Sheldon, W. Simon. „Davids and Goliaths: Small Power-Great Power Security Relations in Southeast Asia in *Asian Survey* [online]. 1983, vol. 23, no. 3. [cit. 2008-05-13]. Dostupný z <<http://links.jstor.org/sici?sici=0004-4687%28198303%2923%3A3%3C302%3ADAGSPP%3E2.0.CO%3B2-O>>.
- Thu-Huong, Nguyen Vo. *Khmer-Viet Relations and the Third Indochina Conflict*. Jefferson: McFarland & Company, Inc., Publishers, 1992. ISBN 0-89950-717-4.
- Touch, Bora. *Cambodian Title to Khmer Krom Territories*. The Khmer Institute [online]. 2002. [cit. 2008-11-12]. Dostupný z <<http://www.khmerinstitute.org/articles/art09.html>>.
- Wheeler, Nicolas. *Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society*. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 9780199253104.
- Zagoria, Donald. „Soviet Policy and Prospects in East Asia“ in *International Security* [online]. 1980, vol. 5, no. 2. [cit. 2008-06-19]. Dostupný z <<http://links.jstor.org/sici?sici=0162-2889%28198023%295%3A2%3C66%3ASPAPIE%3E2.0.CO%3B2-U>>.

Elektronické dokumenty, databáze

- *Cambodia-Vietnam Boundary*. International Boundary Study. The Geographer Office of the Geographer, Bureau of Intelligence and Research. 1976, no. 155. [online]. Dostupný z <<http://www.law.fsu.edu/library/collection/LimitsinSeas/IBS155.pdf>>
- *Cambodian Genocide Program*. Yale University. [online]. [cit. 2009-07-14]. Dostupný z <<http://www.yale.edu/cgp/index.html>>.
- International Boundary Study [online]. *Cambodia-Vietnam Boundary*. The Geographer Office of the Geographer, Bureau of Intelligence and Research. 1976, no. 155. [cit. 2009-02-14]. Dostupný z <<http://www.law.fsu.edu/library/collection/LimitsinSeas/IBS155.pdf>>.
- *Inter Parliamentary Union*. Historical archive page of parliamentary election results for Cambodia. [online]. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z <http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/2051_93.htm>.
- *Joint Communiqué of the Eleventh ASEAN Ministerial Meeting Pattaya, 14-16 June 1978*. [online]. [cit. 2009-02-21]. Dostupný z: <<http://www.aseansec.org/1764.htm>>.
- *Joint Communiqué of the Twelfth ASEAN Ministerial Meeting Bali, 28-30 June 1979*. [online]. [cit. 2009-02-21]. Dostupný z: <<http://www.aseansec.org/1770.htm>>.
- *On recognizing Hanoi* - remarks by Pres. Clinton on the normalization of diplomatic relations with Vietnam and remarks by Sen. Robert Dole in response to Pres. Clinton's announcement - Vietnam: No Discharge from That War - Transcript. ORBIS. [online]. Dostupný z <http://findarticles.com/p/articles/mi_m0365/is_n4_v39/ai_17473112/>.
- United National General Assembly Resolution 1946. 96 (I). *The Crime of Genocide*. [cit. 2008-06-13]. Dostupný z <http://www.armenian-genocide.org/Affirmation.227/current_category.6/affirmation_detail.html>.
- *Úmluva OSN o prevenci a potrestání zločinu genocidy* z 11. prosince 1948. [online]. [cit. 2008-06-13]. Dostupný z <<http://www.preventgenocide.org/cz/umluva.htm>>.
- Vietnam, Cambodia speed up border demarcation in. *Báo điện tử cộng sản Việt Nam*. (článek v elektronickém žurnálu KSV z 11. června 2009. [online]. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z <http://www.cpv.org.vn/cpv/Modules/News_English/News_Detail_E.aspx?CN_ID=345037&CO_ID=30253>.
- *Výňatky z řeči Norodoma Sihanuka před 37. setkáním Valného shromáždění OSN, 30. září 1982* [online]. [cit. 2009-07-20]. Dostupný z <<http://www.mekong.net/cambodia/speech82.htm>>.
- *Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia?* (dopis stálého zástupce Kambodže adresovaný generálnímu tajemníkovi OSN, datovaný k 3. listopadu 1989). Dokument OSN A/44/710. [online]. [cit. 2009-04-16]. Dostupný z <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N89/274/54/IMG/N8927454.pdf?OpenElement>>

Příloha č. 1

Dopis stálého zástupce Kambodže při OSN generálnímu tajemníku OSN z 3. listopadu 1989.

Zdroj: Dokument OSN A/44/710. [online]. Dostupný z

<<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N89/274/54/IMG/N8927454.pdf?OpenElement>>.

**UNITED
NATIONS**

A S

General Assembly Security Council

Distr.
GENERAL

A/44/710 ✓
S/20948
6 November 1989

ORIGINAL: ENGLISH

GENERAL ASSEMBLY
Forty-fourth session
Agenda items 31, 96, 98, 105 and 110
THE SITUATION IN KAMPUCHEA
ALTERNATIVE APPROACHES AND WAYS AND MEANS
WITHIN THE UNITED NATIONS SYSTEM FOR
IMPROVING THE EFFECTIVE ENJOYMENT OF
HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS
INTERNATIONAL COVENANTS ON HUMAN RIGHTS
IMPORTANCE OF THE UNIVERSAL REALIZATION
OF THE RIGHT OF PEOPLES TO
SELF-DETERMINATION AND OF THE SPEEDY
GRANTING OF INDEPENDENCE TO COLONIAL
COUNTRIES AND PEOPLES FOR THE
EFFECTIVE GUARANTEE AND OBSERVANCE
OF HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH
COMMISSIONER FOR REFUGEES

SECURITY COUNCIL
Forty-fourth year

Letter dated 3 November 1989 from the Permanent Representative
of Democratic Kampuchea to the United Nations addressed to the
Secretary-General

I have the honour to transmit herewith, for your information, a memorandum entitled "Who Have Committed Genocide Against the People of Cambodia?,"* prepared on 30 October 1989 by the Department of Press and Information of the Ministry of Foreign Affairs of the Coalition Government of Democratic Kampuchea.

I should be very grateful if you would have this letter and its annex circulated as an official document of the General Assembly, under agenda items 31, 96, 98, 105 and 110, and of the Security Council.

(Signed) THIOUNN Prasith
Permanent Representative

* Circulated in the language of submission only.

89-27454 1251e (E)

/...

L.0

ANNEX

MEMORANDUM

**Who have
committed genocide
against the people
of Cambodia?**

30 October 1989

Department of Press and Information
of the Ministry of Foreign Affairs
of the CGDK

- iii -

CONTENTS

	Page
Introduction	1
Chapter I: The Vietnamese war in Cambodia and its true nature: Vietnam's attempt to annex and to eliminate Cambodia as a nation and a people	2
Chapter II: Testimony and evidence	8
Chapter III: Consequences of Vietnam's genocidal policy on Cambodia	13
Chapter IV: If Vietnam succeeded in exterminating the Cambodian people and nation, what would be the consequences on other Southeast Asian countries?	14
Conclusion	15
Annex I: Map of Vietnamese settlements in Cambodia	
Annex II: Pictures of dying Cambodian people at the Thai-Cambodian border	

* * *

INTRODUCTION

We have not raised any particular issue relating to the unspeakable sufferings of the Cambodian people under Vietnamese occupation out of a spirit of compromise in the search of a comprehensive political solution in order to put an end to the Vietnamese war of aggression and occupation in Cambodia.

Yet Vietnam has raised the issue of "genocide" in all fora as a smoke-screen to cover up its own genocidal policy and practices in Cambodia. This has brought the search of a political settlement to a deadlock.

At the recently-held Paris International Conference on Cambodia, Vietnam has once again raised this issue as a pretext:

- (a) To justify its invasion and occupation of Cambodia and legalize its puppet regime;
- (b) To reject the role of the United Nations in controlling and verifying any Vietnamese forces concealed in whatever form in Cambodia;
- (c) To oppose the formation of a provisional quadripartite government under the leadership of H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, the task of which is:
  - To assist the UN-ICM in controlling and verifying that no Vietnamese forces remain in Cambodia;
  - To organize free, fair and democratic elections under the United Nations supervision.

It is against this background that we would like to shed light on this issue.

* * *

CHAPTER I

The Vietnamese war in Cambodia and its true nature: Vietnam's attempt to annex and to eliminate Cambodia as a nation and a people

The Vietnamese war in Cambodia is not a colonialist war in nature as ever witnessed in history.

It should be recalled that in their quest for colonies colonialist countries sent limited contingents of troops to colonize those territories and used indigeneous people to administer them. Their main objective was to use local labor force to exploit natural resources and to send raw materials to their own countries, in particular to fill the need of expanding industries and to turn those colonized countries into markets open to their industrial products.

In Cambodia the Vietnamese invasion and occupation aim at eliminating the Cambodian nation and people in order to transform the country into a Vietnamese province. In order to achieve their objective, the Vietnamese have, in addition to military means, waged the war through economic, political and cultural fields in a frenzied attempt to kill the population, to destroy Cambodian society, economy, political forces, cultural heritage and history so as to realize the complete Vietnamization of Cambodia. In this regard, the Vietnamese authorities have pursued the same strategy of Vietnamization of Cambodia as implemented by previous Hanoi's leadership vis-à-vis Kampuchea Krom (Lower Cambodia) in the 19th century.

1. What are the forces used by Vietnam to achieve its above-mentioned objective?

(i)- Military forces comprising 200,000 troops.

Vietnam had mobilized 200,000 troops to launch its large-scale invasion of Cambodia in late 1978, aimed at destroying the Democratic Kampuchea power structure.

In the conquered parts of Cambodia, the Vietnamese used these 200,000 troops "to pacify" the country and to wipe out resistance forces under such a slogan as "to wipe out the old administrative power and to set up a new one".

(ii)- 50,000 Vietnamese used as the administrative power.

Vietnam was compelled to bring into Cambodia these 50,000 Vietnamese nationals to serve in the administrative apparatus because it did not have a political base composed of Cambodians at its service. Consequently, Vietnam had to rule the country with 200,000 troops and 50,000 Vietnamese administrative cadres at all levels. Thus the so-called "People's Republic of Kampuchea" (PRK) was hastily created with people like Heng Samrin,

CHAPTER I

The Vietnamese war in Cambodia and its true nature: Vietnam's attempt to annex and to eliminate Cambodia as a nation and a people

The Vietnamese war in Cambodia is not a colonialist war in nature as ever witnessed in history.

It should be recalled that in their quest for colonies colonialist countries sent limited contingents of troops to colonize those territories and used indigeneous people to administer them. Their main objective was to use local labor force to exploit natural resources and to send raw materials to their own countries, in particular to fill the need of expanding industries and to turn those colonized countries into markets open to their industrial products.

In Cambodia the Vietnamese invasion and occupation aim at eliminating the Cambodian nation and people in order to transform the country into a Vietnamese province. In order to achieve their objective, the Vietnamese have, in addition to military means, waged the war through economic, political and cultural fields in a frenzied attempt to kill the population, to destroy Cambodian society, economy, political forces, cultural heritage and history so as to realize the complete Vietnamization of Cambodia. In this regard, the Vietnamese authorities have pursued the same strategy of Vietnamization of Cambodia as implemented by previous Hanoi's leadership vis-à-vis Kampuchea Krom (Lower Cambodia) in the 19th century.

1. What are the forces used by Vietnam to achieve its above-mentioned objective?

(i)- Military forces comprising 200,000 troops.

Vietnam had mobilized 200,000 troops to launch its large-scale invasion of Cambodia in late 1978, aimed at destroying the Democratic Kampuchea power structure.

In the conquered parts of Cambodia, the Vietnamese used these 200,000 troops "to pacify" the country and to wipe out resistance forces under such a slogan as "to wipe out the old administrative power and to set up a new one".

(ii)- 50,000 Vietnamese used as the administrative power.

Vietnam was compelled to bring into Cambodia these 50,000 Vietnamese nationals to serve in the administrative apparatus because it did not have a political base composed of Cambodians at its service. Consequently, Vietnam had to rule the country with 200,000 troops and 50,000 Vietnamese administrative cadres at all levels. Thus the so-called "People's Republic of Kampuchea" (PRK) was hastily created with people like Heng Samrin,

Hun Sen and some others acting as figureheads, in an attempt to give the impression of an existing "Cambodian government".

2. **How is Vietnam's genocidal policy implemented in Cambodia?**

A. **Slaughter of the Cambodian people**

As a matter of fact, the Vietnamese aggressors have committed countless genocidal crimes against the Cambodian people and sown devastations and ruins on Cambodia.

During the 1978-1979 dry season, at the first phase of Vietnam's blitzkrieg and large-scale invasion of Cambodia (December 1978 to May 1979), about 500,000 Cambodian civilians were mercilessly massacred by Vietnamese tanks and machine-guns.

During that blitzkrieg the Vietnamese troops looted the rice crop, which was a bumper one, transported it to Vietnam and destroyed the remaining in order to generate famine and starve to death the Cambodian population, thus hoping to wipe out any sign of resistance. That is why during the 1979 rainy season (May-October) nearly 500,000 other Cambodians died of famine. (UN document A/42/376)

In 1985 over 100,000 Cambodian civilians were sent to the "K-5" forced labor in western Cambodia. Out of this figure nearly 30,000 were killed, wounded or maimed. Also in 1985 the number of civilians sent to the "K-5" forced labor in central Cambodia reached 200,000, with over 10,000 of them killed, maimed, etc...

In 1986 the Vietnamese forces rounded up 70,000 more civilians to be sent to "K-5". Almost 10,000 of them were killed.

Since 1981 the Vietnamese authorities have also used toxic chemicals as a means to exterminate the Cambodian people. Almost 60,000 innocent civilians have been affected by these toxic chemical products, with over 30,000 dead or seriously suffering from chronic illness.

B. **Vietnamization policy:**

(i) **In the demographic field**

Since 1979 the Hanoi authorities have, in line with their planned program, systematically sent to Cambodia large numbers of Vietnamese settlers to install themselves in 6 main areas:

a. In the following districts:

- Peam Ro, Peam Chor and Trabek, in Prey Veng province;
- Svay Rieng, Prasot, Chantrea and Kompong Ro, in Svay Rieng province;
- Kampot and Touk Meas, in Kampot province;
- Kiriwong, Prey Kabbas and Koh Andet, in Takeo province;
- Koh Thom and Loeuk Dek, in Kandal province.

In the above districts the Vietnamese settlers now make up an average of 75% of the population, with an average of 30,000 to 35,000 settlers per district. In all, there are about 450,000 Vietnamese settlers in these 14 districts.

b. There are now approximately 150,000 Vietnamese settlers in Phnom Penh and its suburbs.

c. Vietnamese settlers compose about 30% of the population living in coastal areas of Koh Kong and Kompong Som provinces, in the districts of Saang, Kien Svay, Lovea Em and Ponhea Loeu (in Kandal province), in the districts of Romeas Ek, Samrong and Rumduol (in Svay Rieng province), and in the district of Ponhea Krek (in Kompong Cham province). In all, there are about 150,000 Vietnamese settlers.

d. There are about 150,000 Vietnamese settlers on the banks of the Mekong river, from Rokar Kong, north of Phnom Penh, up to the district of Sambor in the province of Kratie.

e. There are about 150,000 Vietnamese settlers on the banks of the Tonle Sap river, from Prek Kdam to Chnok Troo (district of Baribo, province of Kompong Chhnang).

f. There are about 250,000 other Vietnamese settlers in the remaining parts of Cambodia, such as in the provinces of Pursat, Battambang, Siemreap, Preah Vihear, Kompong Thom, Stung Treng, Mondulkiri and Rattanakiri.

All together, there are now approximately 1,300,000 Vietnamese settlers in Cambodia.

According to their original scheme, the Vietnamese authorities have planned the completion of what they call the basic Vietnamization of Cambodia within ten years of their occupation of the country. In concrete terms, this plan means that starting from the year 1989 the Vietnamese settlers in Cambodia, including children of mixed marriages, should be as many as or slightly over the Cambodians themselves.

This plan was drawn up by Le Duan, then Vietnamese Communist Party Chief, and other members of the Politburo. It has since then been implemented by Le Duc Tho, Pham Hung, Hay So and the CP48 Office of the Vietnamese Communist Party Central Committee, which directs and controls the Phnom Penh puppet regime and its communist party.

The plan constitutes a real program of genocide against the Cambodian people, and of Vietnamization of Cambodia, based on military

and administrative forces as a pressure and on Vietnamese settlers as a means to carry out demographic changes in Cambodia and to Vietnamize her economy, society, culture, perception, ways of thinking, customs, language and ways of life.

However, the Vietnamese authorities have failed to achieve the totality of their planned objective as a result of the struggle of the Cambodian people under the leadership of the Cambodian National resistance (CNR) and the Coalition Government of Democratic Kampuchea (CGDK) with H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK as their Leader.

Without that struggle over the past almost 11 years, Cambodia by now would still be called "People's Republic of Kampuchea", and she would be similar to a Vietnamese province with the Cambodian population becoming a minority group.

It should be stressed that these Vietnamese settlers are not refugees, as in the case of Vietnamese refugees or boat people in Hong Kong or other countries of South-East Asia. They are also different from foreign residents in any given country. They have been organized politically and militarily or paramilitarily. In Cambodia's ongoing fighting areas, the Vietnamese settlers have been organized into groups of 10 to 12 families each, armed with automatic rifles or even with B.40 rocket-launchers. Those armed settlers participate, together with the Vietnamese troops, in occupying Cambodia and in defending the puppet regime against the resistance forces. There are about 60,000 Vietnamese armed settlers. Moreover, the Hanoi authorities have also sent political cadres and military officers and soldiers specialized in intelligence and sabotage activities to live among the settlers. There are currently about 50,000 of them in Cambodia.

(ii) In the political field

In addition to these administrative and demographic changes, the Vietnamese have also tried hard to bring about changes in the political conception of Cambodians by using the following slogans:

- "Vietnam, Laos and Cambodia are the three brotherly countries";
- "The special friendship and solidarity of Vietnam, Laos and Cambodia shall last tens of thousand years";
- "Ho Chi Minh is Indochina's Father";
- "The Vietnamese army is invincible";
- "The affairs of Indochina must be run by Vietnam", etc...

(iii) In the economic field

The Vietnamese invasion has also imposed economic changes on Cambodia.

Fishing in the Tonle Sap Lake and in major fishing areas of Cambodia is in the hands of the Vietnamese.

The Vietnamese have destroyed Cambodia's forests by cutting logs to be sent to Vietnam. Forest by-products such as resin and creeper of all kinds have also been collected and sent to Vietnam. Even small trees have been cut down and transformed into charcoal to be exported to Vietnam. This has brought about adverse effects on forest and natural environment which, in turn, is the source of the sharp decrease of rainfall in Cambodia.

Many factories in the capital city of Phnom Penh and in provincial towns have been dismantled and sent to Vietnam. Still worse, doors, windows and even screws and small pieces of logs have been collected to be sold in Vietnam. This is partly what the Vietnamese settlers have been doing in Cambodia. Moreover, there are some other Vietnamese who have come to Cambodia just to plunder all those things and then returned to Vietnam. This is what has happened in particular in Cambodia's provinces bordering on Vietnam, such as Takeo, Kampot, Kandal, Prey Veng and Svay Rieng.

Internal and external trades, and even small and medium-sized shops and hairdressing-shops in Phnom Penh and provincial towns are controlled by the Vietnamese.

(iv) In the cultural and educational fields

Every classroom in Cambodia must have a picture of Ho Chi Minh to be respected by Cambodian pupils and students as the Father of Cambodia and Indochina. Moreover, every classroom must also have such slogans as "Vietnam, Laos and Cambodia are the three brotherly countries", "The special friendship and solidarity of Vietnam, Laos and Cambodia shall last tens of thousand years", etc...

School curriculum has been duplicated from that of Vietnam. The theory and conception of "Indochina Federation" has been one of the major topics in school curriculum. The teaching of Vietnamese is compulsory.

School books in all fields have been prepared in line with the "Indochina Federation" strategy.

Cambodia's history has been rewritten to suit that of the "Indochina Federation" strategy.

(v) In the geographic field:
(Dissolution of boundaries
between Cambodia and Vietnam)

The Vietnamese authorities have dissolved step by step Cambodia's land and sea boundaries through the so-called "Vietnam-Cambodia border treaty" mapped out by Vietnam.

Under the terms of that treaty, the Vietnamese are free to enter Cambodia without any passport or visa and to settle there.

This Vietnamese-imposed border treaty between Vietnam and Cambodia is similar to the Vietnam-Laos border treaty of 1977. These two treaties have actually dissolved the borders between the three countries in the framework of a preconceived plan aimed at bringing changes to the geographic, political and demographic maps through the systematic installation of Vietnamese settlers in Cambodia and Laos.

This is to indicate that the Vietnamese authorities have been doing their utmost to absorb Cambodia step by step in terms of land and people.

Should Vietnam succeed in so doing, what would happen to Cambodia? And what changes would she face in the political field as well as in other fields such as defense, trade, social affairs, culture, customs and ways of life? Is it not the Vietnamization of Cambodia in all fields?

* * *

CHAPTER II

Testimony and evidence

1. H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK,
Leader of the CNR and President of Democratic Kampuchea

(i) In His address before the 37th session of the United Nations General Assembly on 28 October 1982, on item entitled "The Situation in Kampuchea", H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, Leader of the CNR and President of Democratic Kampuchea, pointed out that:

"Vietnam, as we all know, does not send a massive army of occupation to Kampuchea, nor does it send its settlers to install themselves in the areas which have been depopulated, except to achieve, by incorporating Laos as well to its empire, this 'Indochina Federation' for which the Party of Hanoi, called Vietminh, has so strenuously fought."

(ii) In a press conference in Bangkok on 6 August 1986 H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, drew the attention of the world community to the agonizing process of Vietnamization of Cambodia as follows:

"The ongoing process of Vietnamization of Cambodia through the settlement of hundreds of thousands of Vietnamese nationals in key Cambodian areas must remain the main focus of international concern..."

(iii) In His 20 October 1986 address before the 41st Session of the United Nations General Assembly on item entitled "the Situation in Kampuchea", H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK pointed out the true nature of the treaties between Vietnam and its puppet regime as follows:

"Those 'agreements' and 'treaties' are actually masquerades of the same type as 'meetings' or 'conferences' of the so-called 'three Indochinese countries', aimed at on the one hand at showing the world the legitimacy of the Phnom Penh puppet regime, and, on the other, at laying the so-called 'legal' foundations of the gradual absorption of Kampuchea by Vietnam."

(iv) Quite recently, in His interview in Khmer with the "Voice of America" broadcast on 6 September 1989, H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK again pinpointed this danger as follows:

"Now Vietnam has announced that it would withdraw all its troops from Cambodia by the end of September 1989. Actually, it has tried to mislead the world community. Vietnam will withdraw only some 20,000 to 30,000 troops from Cambodia, but there will remain in

Cambodia nearly or even over 100,000 Vietnamese troops disguised as Khmer soldiers in the army of the Heng Samrin-Hun Sen regime.

"Moreover, there are more than one million Vietnamese settlers who have come to plunder our lands and to transform our country into a colony of Vietnam. If the Cambodian patriots do not wage the struggle against the Vietnamese colonialists, our Cambodia will face the danger of disappearing as was the case of Lower Cambodia (present South-Vietnam) which had been annexed into Vietnam.

"By the same token, if we were to allow the Vietnamese and Heng Samrin-Hun Sen regime which serves Vietnam's interests to do whatever they want, that is to be masters of the whole Indochina, Cambodia would become in a not distant future a country with the Vietnamese forming the majority of the population. Cambodia would then become another Lower Cambodia, that is simply a province or a part of Vietnam".

2. H.E. Mr. SON SANN,
Prime Minister of the Coalition Government
of Democratic Kampuchea (CGDK)

H.E. Mr. SON SANN, Prime Minister of the CGDK, has on his part pointed out time and again the danger of the presence of more than one million Vietnamese settlers in Cambodia.

(i) In his interview with Xinhua News Agency broadcast by Radio Beijing on 10 August 1989, Prime Minister SON SANN stressed that:

"The Vietnamese settlers make up one fifth of the Cambodian population. So there are more than one million Vietnamese settlers. Among them, one in five is armed. Actually, those armed people are Vietnamese troops in civilian clothes. If those Vietnamese settlers are not withdrawn together with the Vietnamese troops from Cambodia, we cannot say that the withdrawal is completed."

(ii) In his message to the Cambodian people broadcast by "The Voice of the Khmer" on 14 September 1989 before he left for the 44th Session of the UNGA, Prime Minister SON SANN again stressed as follows:

"As far as the Vietnamese settlers are concerned, I would like our brothers and sisters to be very, very cautious. When they annexed the Kingdom of Champa in the 17th century, and later on when they also annexed Kampuchea Krom (Lower Cambodia) which is today's South-Vietnam, the Vietnamese used the same manoeuvres by sending Vietnamese settlers to establish themselves in Kampuchea Krom. When their number grew very high, the Cambodians opposed them. The Vietnamese used troops to invade and occupy Kampuchea Krom. After the invasion, they sent in more Vietnamese settlers. Thus, starting as a minority group, they became the majority in Kampuchea Krom. That was the way we lost Kampuchea Krom.

"Now the Vietnamese are doing the same thing in Cambodia. I would like our brothers and sisters to know that those Vietnamese settlers have come to plunder our lands, properties and jobs. Among those settlers, a great number are Vietnamese soldiers sent by the Hanoi authorities to take control of Cambodia. This is the way the Vietnamese want to transform Cambodia into a Vietnamese province."

3. ASEAN joint communique on the situation in Kampuchea, issued at Kuala Lumpur on 9 July 1985 (Excerpts)

"The Foreign Ministers noted with serious concern the oppressive conditions under which the Kampuchean people have to live under Vietnamese occupation, especially the practice of compelling civilians to work in the war zones in the country, which had caused numerous casualties. They shared the serious apprehension of the Kampuchean people about the dangers of continuing demographic changes in their country as a result of Vietnamese settlements. They also continued to be concerned at the ongoing process of Vietnamization of Kampuchea. They noted that increasing dissatisfaction with Vietnamese colonization has continued to drive masses of Kampuchean people to the Thai-Kampuchean border."

4. United Nations resolutions:

The General Assembly of the United Nations has over the past several years pointed out that it is:

"seriously concerned about reported demographic changes being imposed in Kampuchea by foreign occupation forces". (UNGA Resolution A/43/19 adopted by 122 votes against 19).

5. Testimony of a Vietnamese soldier, La Thuong, born on 1 January 1960 in the town of Huế, Binh Tri Thien province, and living in Ho Chi Minh City (Excerpts)

"When I was in the army, a large number of Vietnamese soldiers of regiment 2 in Phnom Penh were sent to learn the Khmer language. After learning Khmer, some of them were assigned to the administrative departments responsible for villages, districts and provinces, while others were assigned to units of Khmer soldiers in the Heng Samrin army (the army of the puppet administration in Phnom Penh) in brigades 92 and 93. They only changed uniforms. That was a cynical action by the leadership in Hanoi designed to deceive the international community. As for troop withdrawals, only the wounded and the disabled were sent back to Vietnam. Apart from that, there were only troop movements from the front to the rear and vice-versa.

"The aim of assigning Vietnamese soldiers to the Khmer units of the Heng Samrin army, and to brigades 92 and 93, is to continue the occupation of Kampuchea and incorporate Kampuchea and Laos in the

Indochinese Federation. That measure is also aimed at preparing for the possibility of elections in Kampuchea.

"The leadership in Hanoi has also sent a very large number of Vietnamese nationals to settle in Kampuchea. These Vietnamese settlers are either construction workers, street hawkers, carpenters or small shopkeepers, but they are secretly organized, and they meet every month or every fortnight. They have acquired Khmer nationality and have the same rights as Khmers. They have been organized into groups of 'patriotic Vietnamese for Kampuchea'. These Vietnamese nationals are ready to participate in any elections organized by the four Kampuchean parties". (UN document A/44/92)

6. Testimony of a Vietnamese settler, Ho Tac Kha, living in Kampuchea, 28 years old, living in the fourth quarter of the town of Rat Xu, Kien Thanh district, Rach Gia province (South-Vietnam)

"I arrived in Kampuchea on 28 July 1988. I have been in Phnom Penh, Kompong Chhnang and Battambang."

(a) Concerning Vietnamese soldiers disguised as Khmer soldiers (of the puppet army), Ho Tac Kha said:

"In the capital, Phnom Penh: In the command posts, Vietnamese soldiers wearing the uniforms of Khmer soldiers (of the puppet army) speak Khmer among themselves. At the Technical School near the fuel dump, there is a large Vietnamese barracks, barracks No 16, an important rallying point for Vietnamese soldiers recently arrived from Vietnam and awaiting assignment to the various battlefields in Kampuchea.

"In Kompong Chhnang: There are approximately 1,200 Vietnamese soldiers wearing the uniforms of Khmer soldiers and stationed along with Khmer soldiers (of the puppet army) in positions along the length of the 3km road linking the town to the airfield. These Vietnamese soldiers speak Khmer. In these positions, comings and goings are very strictly monitored."

(b) Concerning Vietnamese settlers with Khmer national identity cards, he further said:

"In Phnom Penh: These Vietnamese settlers live along the Tonle Sap river from Chruai Changwar bridge to Kilometre 6, by barracks No 16. There are organized into groups or pockets of 100 people each, and are secretly armed. Others have established themselves in the old market. North and south of Chruai Changwar bridge, along the Tonle Sap river, the Vietnamese settlers have built many houses."

"In Battambang: Along the river and near the former market, close to the town, there is a large barracks for Vietnamese soldiers en route to assignments in the battlefields in the west of Kampuchea. Many Vietnamese settlers live near the barracks. They are secretly

organized and armed. In fact, they represent a back-up force for the Vietnamese soldiers in the barracks. They meet once a week. They belong to the 'association of patriotic Vietnamese for Kampuchea' and have Khmer nationality. They pay monthly subscriptions." (UN document A/44/92)

7. Newspaper reports and scholars:

- James Webb of The Washington Post (14 April 1983):

"At present, 200,000 Vietnamese soldiers occupy Cambodia. Behind them, following a policy dictated by Hanoi, hundreds of thousands of Vietnamese are beginning to establish themselves in the country. In history there are few more obvious examples of a 'final solution' devised to blot out a national and ethnic identity. The Cambodians... are now being absorbed."

- Charles Antoine de Nerclat, an AFP reporter (22 April 1985):

"The number of Vietnamese who have come to settle in Cambodia has been unceasingly increased... A simple walk on the bank of the Tonle Sap river enables us to notice the existence of allotments occupied mainly by the Vietnamese on several kilometres... In Phnom Penh, Vietnamese families have opened rows of small stores... Around the capital, the villages (are) inhabited mainly if not entirely by Vietnamese."

- Dr. Esmeralda Luciolli, a medical doctor, in an article entitled "Daily life in Cambodia: A personal account" (Indochina Report: April-June 1988):

"History was rewritten with a new interpretation of the facts... The friendship between Vietnam, Cambodia and Laos was portrayed as a centenary reality. Vietnamese as a foreign language was taught in secondary schools and also among civil servants... The occasional plays were written to illustrate revolutionary concepts and to show the generosity of the Vietnamese 'liberators' of the country."

- Marie Alexandrine Martin, in a booklet entitled "Vietnamized Cambodia: A silent ethnocide" (Indochina Report: July-September 1988):

"During political lecture, the Khmers are taught that there is no boundary between Cambodia and Vietnam as they are brotherly countries.

"During the political lectures, the Vietnamese experts asked us (a civil servant said) to be understanding regarding the Khmer-Vietnamese boundary. They told us not to think of the previous frontiers, but to plainly think of this frontier as the 'new Cambodia' frontier controlled by the Vietnamese forces."

* * *

CHAPTER III

Consequences of Vietnam's genocidal policy on Cambodia

The Vietnamese genocidal policy has had over the past almost 11 years very adverse consequences on Cambodia and the Cambodian people.

The sending of more than one million Vietnamese settlers to occupy rich lands of Cambodia has brought about boundless sufferings to the Cambodian people because these settlers have plundered their rice-fields, farms, houses and villages, forcing them to flee their own homes and to become "displaced persons" in their own country or to seek refuge abroad.

Furthermore, although the number of Vietnamese settlers has not reached the top level of Hanoi's original plan because of the struggle of the Cambodian people led by the CNR and the CGDK with H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK as their Leader, it has nevertheless brought about drastic demographic changes in Cambodia. As a result of the pressure by the Vietnamese occupying military and administrative forces, far-reaching changes are being made in the fields of conception, way of thinking, culture, clothing, language, customs, etc... In short, this has resulted in a deep change of Cambodia's society, fraught with unpredictable consequences. This has prompted the international community to view its serious concern at the demographic changes in Cambodia, as expressed in the successive United Nations General Assembly resolutions on "The situation in Kampuchea".

Hong Kong, with a population of 5 million, has to face complex economic, social and even security problems created by the presence of 50,000 Vietnamese refugees (boat people). The question being raised is: How much concern would one million Vietnamese boat people cause to Hong Kong?

Thailand, too, has to face national security, economic and social problems created by Vietnamese refugees. Other Southeast Asian countries which have been giving shelter to Vietnamese boat people experience the same problems. Even Japan, an economic power, with only a limited number of Vietnamese refugees, has expressed her concern.

In view of the above, one can realize the magnitude, scope and gravity of the problem posed by the presence of more than one million Vietnamese settlers to the national security, economy, social affairs and even the survival of Cambodia who has only 7 million people.

* * *

CHAPTER IV

If Vietnam succeeded in exterminating the Cambodian people and nation, what would be the consequences on other Southeast Asian countries?

As can be seen earlier, the original plan of the Hanoi authorities is much more ambitious than the one they have actually achieved. According to this original plan, the number of Vietnamese settlers would be equal to or slightly higher than that of the Cambodian population itself by 1989 at the latest.

Besides, the plan to annex Laos is closely linked to that of Cambodia. The Vietnam-Laos treaty of 1977 abolished the Lao-Vietnamese border. But Vietnam has not been able to absorb Laos completely because it has also Cambodia to absorb. Should Vietnam be in a position to absorb Cambodia within the 10-year timeframe mapped out originally, it would certainly speed up its annexation of Laos.

Also according to this plan, Vietnam would have dominated completely Indochina from 1983 to 1989. If it were so, what would be Vietnam's political, manpower and military influence over Southeast Asia and its consequences on South China Sea and the Straits of Malacca? And what would then be the strategic position of the Soviet Union in the region?

Vietnam has the reputation of not respecting or abiding by treaties or agreements it has signed. A case in point was the promise made by the Hanoi leadership to H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK. They had solemnly proclaimed in writing that they would respect the status of Cambodians in Kampuchea Krom (present South-Vietnam) as a minority group with their own rights, customs and ways of life. Now, what happened to those Cambodians in South-Vietnam? They have almost been completely Vietnamized through the policy of forced assimilation: their grand-parents, parents and children have become Vietnamese citizens. They have their names changed into Vietnamese ones. Even the names of villages have been changed. Everything has become Vietnamese.

At present, the Vietnamese have failed to repeat this in Cambodia because of the hard-fought struggle of the Cambodian people and the CNR under the leadership of H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, together with the support of the international community. Their complete annexation of Laos has also failed. As a result, the Vietnamese southward thrust has been held in check.

However, this does not mean that the danger of Cambodia being absorbed or obliterated by Vietnam, and its consequences on South-East Asia have disappeared. Any false step would help Vietnam to achieve its objective in Indochina, and subsequently in South-East Asia, thus causing a brutal change in the balance of forces in the region with unpredictable consequences.

* * *

CONCLUSION

The assessment of the consequences of the Vietnamese genocidal policy against Cambodia and the Cambodian people on the international community is not a guessing game. It would become a real danger if Vietnam were allowed to turn black into white, to portray its victim as genocidal criminals and to wash its hands of the actual genocidal crimes it has been committing against the people of Cambodia.

The struggle of the Cambodian people, the CNR and the CGDK is not only against the genocidal policy of Vietnam and for the survival of Cambodia, but it is also against the strategic policy of Vietnam and the Soviet Union. The support of the world community to that struggle constitutes both a precious contribution to the survival of Cambodia and to preventing the Soviet Union and Vietnam from imposing their domination and control on other countries.

By the same token, the continuing struggle of the Cambodian people and the CNR, as well as the support of the world community to that struggle will have the same strategic significance.

The Cambodian people and the CGDK, under the leadership of H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, remain forever grateful to friendly countries and peoples, in particular those of ASEAN, for their invaluable support which has been a great encouragement to the Cambodian people in their struggle for national survival, independence, sovereignty and territorial integrity. We would like to call on them to continue to provide the same support until a comprehensive and just political solution is reached. Such a solution must secure:

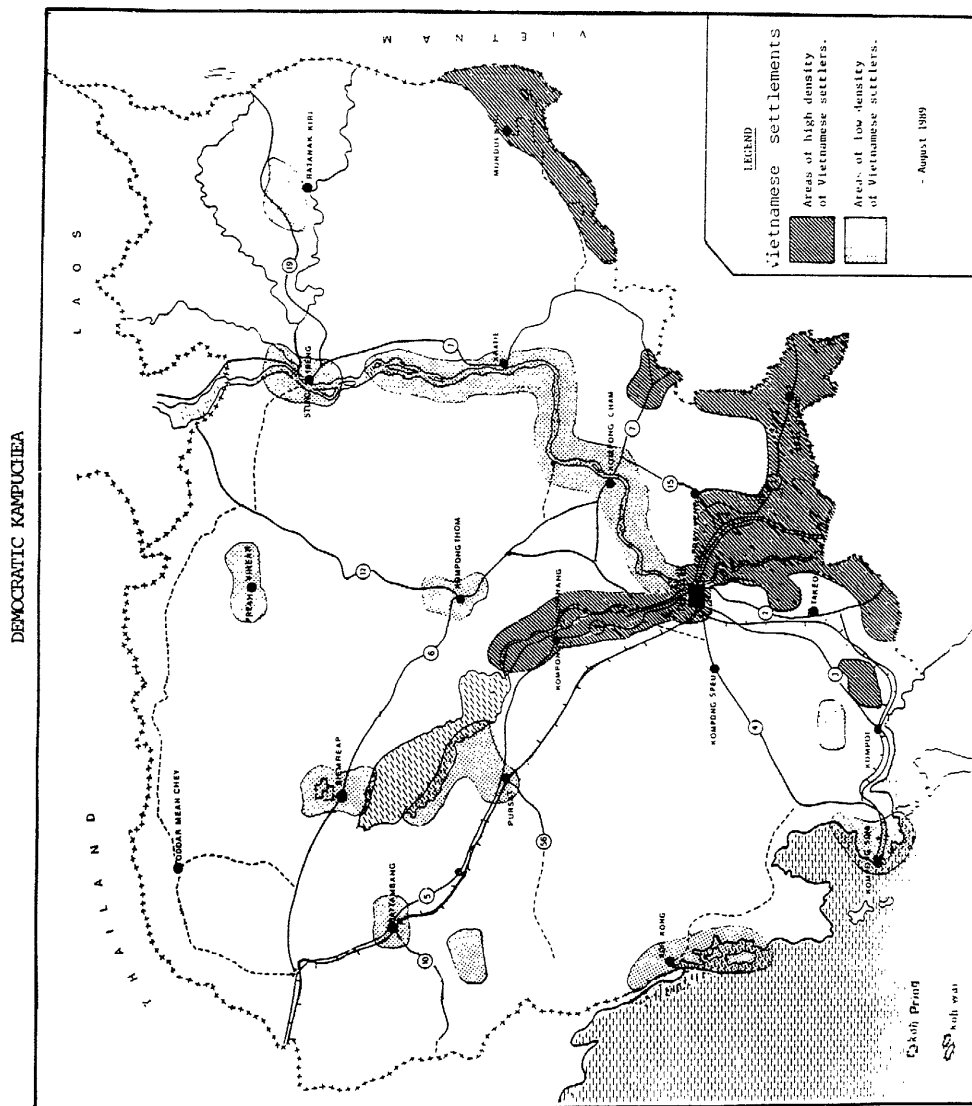
- The withdrawal of all categories of Vietnamese forces from Cambodia, whether disguised or concealed, under the effective control and verification of the United Nations;
- The formation of a provisional quadripartite government, on an equal footing, under the leadership of H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK. That provisional government shall have the task to assist the United Nations in controlling and verifying the Vietnamese withdrawal and in checking whether there still remain Vietnamese concealed forces and caches of arms in Cambodia, and to organize free, fair and democratic elections under the supervision of the United Nations, enabling the Cambodian people to exercise their sacred right to self-determination.

Any government installed by Vietnam is unacceptable to the Cambodian people and the world community. Only a Cambodian national government genuinely elected by the Cambodian people is acceptable. Needless to say, the Cambodian people can choose freely their own national government only after the complete withdrawal of all categories of Vietnamese forces from Cambodia and the formation of a provisional quadripartite government, on an equal footing, under the leadership of H.R.H. Samdech NORODOM SIHANOUK, who is the only personality accepted by all.

30 October 1989

Department of Press and Information
of the Ministry of Foreign Affairs
of the CGDK

APPENDIX I

APPENDIX II

In 1979 the Cambodian population had to flee the Vietnamese invaders. By the end of 1979 and in early 1980 the world had been appalled by gripping scenes of hundreds of thousands of starving Cambodian refugees arriving at the Thai-Cambodian border. Hundreds of thousands of them had succumbed before they could reach the border.

Besides, crops and food-stocks were systematically destroyed, plundered, sent to Vietnam or kept for the exclusive use of the occupying forces. Thus, in addition to their sophisticated weapons, the Vietnamese invaders deliberately created famine in an attempt to wipe out any resistance of the Cambodian people.

The following pictures were taken by a Japanese journalist in 1980:

Příloha č. 2

Dopis generálního guvernéra Indočíny Jula Bréviého o vytyčení Bréviého linie.

Zdroj: *Kampuchea: Dossier 1. Facts About The Vietnam – Kampuchea Border Question. Hanoi: Vietnam Courier, 1978.*

ODDĚLENÍ PRO ZAHRANIČNÍ ZÁLEŽITOSTI

č.867 —API

Předmět: Ostrovy v Siamském zálivu

Od: Generální guvernér Indočíny, držitel Řádu čestné legie

Pro: Guvernér Indočíny (1. Kancelář)

Mám tu čest obeznámit vás s tím, že jsem prověřoval otázku ostrovů v Siamském zálivu, državy, o které vedou spory Kambodža a Kočincína.

Pozice pásu ostrovů, rozptýlených podél kambodžského pobřeží a některých z nich, které jsou tak blízko tomuto pobřeží, že stále se zvětšující naplaveniny snad musí zanedlouho připojit tyto ostrovy k pevnině, vyžaduje, aby byly podle čistě logického a geografického hlediska připojeny ke Kambodže.

Domnívám se, že je současný stav těchto záležitostí neudržitelný: obyvatelé těchto ostrovů jsou nuceni vyplňovat oficiální žádosti pokaždé je vozit Administrativě v Kočincíně za cenu dlouhé plavby přes moře nebo přejezd přes kambodžské území.

Následkem toho jsem se rozhodl, že všechny ostrovy, položené jižně od linie nakreslené v pravém úhlu k pobřeží, na hranici mezi Kambodžou a Kočincínou a zároveň v úhlu 140° s pomyslným poledníkem, který leží mezi poledníky 104° a 105°, přesně tak, jak je to zakreslené na přiložené mapě, budou ode dneška pod administrativou Kambodže. Protektorát si tímto částečně převezme agendu na těchto ostrovech.

Všechny ostrovy položené jižně od této linie, zahrnující také celý ostrov Phu Quoc, budou kontinuálně řízeny kočincínskou administrativou. Rozumí se, že demarkační linie, vytyčená tímto způsobem, bude obcházet sever ostrova Phu Quoc ve vzdálenosti 3 kilometry od nejzazších bodů severního pobřeží ostrova.

Administrativa a agenda těchto ostrovů tudíž bude jasně rozdělena mezi Kočincínu a Kambodžu, aby se zamezilo jakýmkoliv konfliktům do budoucna.

Samozřejmě, jsou zde brány v podtaz jen otázky agendy a administrativy, otázka čí je území, na kterém ostrovy leží zůstává nevyřešena.

Buďte tak laskav a začněte jednat, aby moje rozhodnutí bylo okamžitě zavedeno do praxe.

Prosím, vyrozuměte mě o tom, že jste obdržel tento dopis.

Podepsán: BRÉVIÉ

Mapa Bréviého linie.

Zdroj: <<http://chienluocbiendong.tripod.com/images/LigneBrevie.jpg>>